

Fonden for økologisk landbrug

Årsregnskab 2022
cvr. nr. 33 33 51 13

Årsregnskabet for Fonden for økologisk landbrug omfatter årsregnskab med indtægter og udgifter, balance og noter samt supplerende noter. Årsregnskabet er baseret på tilskudsregnskaber fra modtagere af tilskud fra fonden.

Indholdsfortegnelse

Fondsoplysninger	3
Ledelsesberetning	4
Ledelsespåtegning	11
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	12
Anvendt regnskabspraksis	15
Regnskab	16
Balance	18
Noter til indtægter og udgifter	20
Oversigter over fondens puljer	21
Supplerende oplysninger	27
Opgørelse over de seneste 5 regnskabsår	39
Noter til supplerende oplysninger	42

Fondsoplysninger

Navn: Fonden for økologisk landbrug
Axeltorv 3, 1
1609 København V
tlf. 33 39 40 00
CVR 33 33 51 13
Etableringsår 2002
oekologifonden.dk
oekologifonden@oekologifonden.dk

Bestyrelse: Thomas Roland, formand
Jørgen Eriksen, næstformand
Brian Holm
Camilla Udsen
Jens Otto Rasmussen
Katrine Lindegaard
Maria Bast
Ninna Rieper Boesen
Stine Hjarnø Jørgensen
Svend Daverkosen
Uffe Bie
Veronika Hansen

Administrator: Landbrug & Fødevarer
Axeltorv 3
1609 København V

Revision: Deloitte
CVR-nr.: 33 96 35 56
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
Weidekampsgade 6
2300 København S
Tlf. 36 10 20 30

Ledelsesberetning

Fondens oprettelse

Fonden for økologisk landbrug blev oprettet pr. 1. januar 2002.

Fondens formål

Fondens formål er at styrke udviklingsmuligheder og konkurrenceevnen for økologisk landbrug.

Fonden er reguleret i henhold til lov om administration af Det Europæiske Fællesskabs forordninger om ordninger under Den Fælles Landbrugspolitik finansieret af Den Europæiske Garantifond for Landbruget m.v., jf. lovbekendtgørelse LBK nr. 231 af 22. marts 2018 (landbrugsstøtteleven).

Fonden kan i henhold til landbrugsstøtteleven finansiere foranstaltninger inden for følgende hovedformål: Afsætningsfremme, forskning og forsøg, produktudvikling, rådgivning, uddannelse, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol, medfinansiering af initiativer under EU-programmer samt i øvrigt foranstaltninger, som ministeren godkender.

Til finansiering af foranstaltningerne modtager fonden årligt midler, som Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har afsat på finansloven, jf. §24.24.51. Derudover kan fonden modtage andre midler, som ministeren udtrykkeligt giver tilladelse til.

Fondens ledelse

Fonden ledes af en bestyrelse med 12 medlemmer, som består af otte repræsentanter for landbruget og fire repræsentanter for offentlige interesser. Repræsentanterne for landbruget udpeges af miljø- og fødevareministeren efter forudgående udtalelse i enighed fra Landbrug & Fødevarer og Økologisk Landsforening. Repræsentanterne for offentlige interesser udpeges af miljø- og fødevareministeren efter fælles udtalelse fra Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Forbrugerrådet og Det Frie Forskningsråd. Bestyrelsesmedlemmer udpeges for en periode på fire år.

Ministeren for fødevarer, landbrug og fiskeri udpegede pr. 1. november 2020 ny bestyrelse for fonden. Bestyrelsen er udpeget for perioden 1. november 2020 til 31. oktober 2024.

Årets aktiviteter

Der blev i 2022 afholdt en række bestyrelsesmøder:

- Der blev marts afholdt et møde, hvor hovedformålet var servicetjek af strategierne for fondens seks puljer samt forberedelse af de kommende ansøgningsrunder.
- Det centrale punkt på dagsordenen for bestyrelsesmødet i juni var fondens regnskab for 2021, herunder effektvurderingsrapport 2021
- Bevillingsmøde 1 i august, hvor de centrale punkter på dagsordenen var behandling af ansøgninger vedrørende tilskud i 2023 under fondens ordinære pulje og puljen Eksportfremme.
- Bevillingsmøde 2 i september, hvor de centrale punkter på dagsordenen var behandling af ansøgninger vedrørende tilskud i 2023 under fondens puljer National Afsætning samt Viden & Kompetencer.
- Bevillingsmøde 3 i oktober, hvor det centrale punkter på dagsordenen var behandling af ansøgninger vedrørende tilskud i 2023 under fondens pulje Køkkenomstilling.
- Bevillingsmøde 4 i november, hvor det centrale punkter på dagsordenen var behandling af ansøgninger vedrørende tilskud i 2023 under fondens pulje Plantebaserede fødevarer og Køkkenomstilling

Derudover er der i skriftlig procedure blev truffet beslutninger om projektførlængelser og ændringsansøgninger.

Fondens budget for 2022

Fonden for økologisk landbrug har en ordinær årlig pulje på 10 mio. kr. Ansøgningsrunden for tilskud i 2022 blev afviklet på baggrund af fondens strategi 2022-2025, som blev fastlagt i foråret 2021. Ansøgningsrunden for den ordinære pulje for tilskud blev afviklet med ansøgningsfrist i august 2021. Midlerne til finansiering af 2022-projekter/bevillingerne var afsat på finansloven for 2022, og blev overført til fonden i 2022.

Udover fondens ordinære pulje, er der fra politisk side afsat yderligere midler til udvikling af økologien via Fonden for økologisk landbrug. Økologiaftalerne er blevet udmøntet i form af en række særpuljer med indsatser, som overordnet er fastlagt af ministeriet. Ansøgningsrunderne for tilskud i 2022 blev afviklet på baggrund af egne strategier for bevillingsårene 2022–2025 for de respektive puljer, som blev fastlagt i foråret og sommeren 2021. Midlerne til finansiering af 2022-projekterne var afsat på finansloven 2021 og blev overført til fonden i 2021. Midlerne indgår derfor i overførslen fra 2021 til 2022.

For bevillingsåret 2022 blev der afviklet ansøgningsrunder for fem særpuljer:

- Eksportfremme med ansøgningsfrist i august 2021
- National Afsætning med ansøgningsfrist i oktober 2021
- Viden & Kompetence med ansøgningsfrist i oktober 2021
- Køkkenomstilling med ansøgningsfrist i oktober 2021
- Plantebaserede fødevarer med ansøgningsfrist i oktober 2021

I basisbudgettet blev der desuden budgetteret med indtægter i form af en særbevilling på 51 mio. kr. i 2022, jf. økologiaftaler. Udmøntningen af midlerne er sket ved ansøgningsrunder afviklet i 2022 og er bevilget til projekter, som gennemføres i 2023. Midlerne, som er overført fra Landbrugsstyrelsen i 2022, er indtægtsført i 2022, idet der er anvendt midler heraf til administration i forbindelse med afviklingen af ansøgningsrunderne i 2022. Hovedparten af midlerne indgår dog i overførslen til næste år.

Under fondens ordinære pulje samt de fem særpuljer blev der bevilget tilskud til gennemførelse af projekter i 2022 for sammenlagt 71.433 t.kr.

Der blev budgettet med udgifter på i alt 1.650 t.kr. til den del af administrationen, som kan finansieres af fonden: Revision, advokat, effektivisering, bestyrelseshonorar, befordringsgodtgørelse samt udgifter til administration af særpuljerne, jf. aftale med Landbrugsstyrelsen om, at en andel af de afsatte midler i økologiaftalen kan bruges til administration.

På baggrund af bestyrelsens beslutninger blev der udarbejdet et basisbudget for 2022, som blev fremsendt til Landbrugsstyrelsen. Styrelsen meddelte ved mail af december 2021, at basisbudgettet var godkendt.

Forsinkelser i projektafviklingen grundet forskellige forhold bevirkede, at en række tilskudsmodtagere i 2021 ikke fuldt ud anvendte de bevilgede tilskud. Fonden imødekom en række projektførlængelser af 2021-projekterne med henblik på gennemførelse af de planlagte 2021-aktiviteter i 2022. Der blev ikke indsendt et ændringsbudget til Landbrugsstyrelsen. Projektførlængelserne indgår i fondens regnskab 2022.

Projektførlængelserne til 2022 er fordelt på puljerne på følgende måde:

- Landbrugsproduktion - den ordinære pulje: Tre projekter og i alt 479 t.kr.
- Eksportfremme: Fire projekter og i alt 975 t.kr.
- National Afsætning: Tre projekter og i alt 1.670 t.kr.

Arsregnskabet for 2022

Regnskabet er Fonden for økologisk landbrugs 21. regnskabsaflæggelse.

Fondens regnskab for perioden 1. januar – 31. december 2022 er udarbejdet efter reglerne i bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet.

COVID-19 primo 2020 har på udgiftssiden fortsat haft indvirkning på fondens drift i 2022, idet gennemførelse af projektaktiviteter fx i udlandet har været udfordret. Dog i langt mindre grad end tidligere år.

Regnskabet viser en overførsel af midler fra 2021 på 76.348 t.kr., herunder særbevillingerne overført til fonden i 2021 jf. økologiaftaler.

Fondens ordinære indtægter i form af overførte promillemidler fra Landbrugsstyrelsen udgør i alt 10.000 t.kr.

Derudover indtægter i form af særbevillinger på 51 mio. kr. jf. politiske aftaler om midler til udvikling af økologien, jf. Økologiaftalen 2021-2024 og mink-aftalen. Midlerne er indtægtsført i 2022. Udmøntningen af midlerne er sket i efteråret 2022 og er bevilget til projekter som gennemføres i 2023. Midlerne indgår derfor i overførslen til næste år dvs. 2023-budgettet.

Fonden har i 2022 haft for den samlede periode haft renteudgifter på 420 t.kr., som følge af forholdene på penge-markedet.

Fondens samlede indtægter udgør i alt 136.928 t.kr.

De samlede udgifter til tilskud udgør 62.068 t.kr, hvilket er mindre end budgetteret, idet en række tilskudsmodtagere ikke fuldt ud har anvendt det bevilgede tilskud i 2022.

	Budget inkl. 2021-projektforlængelser	Regnskab	Ikke anvendt tilskud
	1.000 kr.	1.000 kr.	1.000 kr.
Landbrugsproduktion - den ordinære pulje	11.181	9.996	1.185
Eksportfremme	11.847	8.871	2.976
National Afsætning	16.664	13.929	2.735
Viden & Kompetence	6.787	4.168	2.619
Køkkenomstilling	14.477	12.644	1.833
Plantebaserede fødevarer	13.601	12.460	1.141
I alt	74.557	62.068	12.489

Udgifterne til fondsadministration udgør i alt 1.823 t.kr. heraf 827 t.kr. til administration af særpuljerne.

Fondens samlede udgifter udgør 63.891 t.kr., hvilket giver en overførsel på 73.037 t.kr. til 2023. Den høje overførsel til 2023 skyldes navnlig midlerne under særpuljerne, som er overført til fonden i 2022. Disse midler disponerede fonden over i 2022 ved fastlæggelsen af 2023-budgettet.

Overførslen skyldes desuden, at en række af de tilskud, som fonden havde bevilget for kalenderåret 2022, ikke blev udnyttet fuldt ud af tilskudsmodtagerne dels grundet færre udgifter end budgetteret og forsinkelser i projektafviklingen. Fonden har godkendt en række projektforlængelser med henblik på at gennemføre planlagte 2022-aktiviteter i 2022. Projektforlængelserne udgør i alt 9.002 t.kr. og vil indgå i budgettet for 2023 og vil fremgå af 2023-årsregnskabet.

Hovedparten af de overførte midler til 2023 er således disponeret. De udisponerede midler på 3.172 t.kr. svarende til 0,05 pct. af årets udgift vil indgå i bevillingsrammen for budgetåret 2024.

Begivenheder efter balancedagen

Der er efter balancedagen ikke indtrådt begivenheder, som forrykker vurderingen af årsregnskabet.

Årlig status for aktiviteter og resultater af årets støttede projekter

Fonden skal i henhold til administrationsbekendtgørelsen give en årlig status for aktiviteter og resultater af årets støttede projekter.

De støttede projekter er på baggrund af tilskudsmodtagernes afrapportering fagligt omtalt i noterne til de supplerende oplysninger. Der henvises således hertil. I dette afsnit gives en overordnet status for årets tilskudsaktivitet.

I 2022 er der blevet gennemført aktiviteter fordelt på 106 projekter under seks forskellige puljer med tilskud fra fonden til 38 forskellige tilskudsmodtagere.

Fondens fem største tilskudsmodtagere samlet set er Økologisk Landsforening, Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Landbrug & Fødevarer. Meyers Madhus og Dansk Vegetarisk Forening.

Tilskuddenes fordeling efter landbrugsstøttelovens hovedformål fremgår af regnskabet. Fonden giver tilskud under fire af hovedformålene. Heraf er hovedformålet Afsætningsfremme klart det største hovedformål med en andel på 53,2 pct. af de samlede tilskud på 62.068 t.kr. Derefter kommer hovedformålene Uddannelse med en andel på 20,6 pct., Forskning og forsøg med en andel på 15,5 pct. samt Rådgivning med en andel på 10,7 pct. Baggrunden for den store andel til Afsætningsfremme skyldes navnlig det store fokus på fremme af afsætningen i særpuljerne. Baggrunden for den store andel til Uddannelse skyldes navnlig fokus på uddannelse af køkkenpersonale i puljen Køkkenomstilling.

I det efterfølgende gives en status for de respektive seks puljer for bevillingsåret / regnskabsåret 2022.

1. Landbrugsproduktion – den ordinære pulje

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Strategien består af fem indsatsområder, som tager afsæt i udviklingsmuligheder og udfordringer, som erhvervet står overfor. Fondens tilgang består dels af et "Push" i form af investering i ny viden og formidling vedrørende primærsektoren og dels af et "Pull" i form af investering i afsætningsfremmende indsatser.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 12 tilskudsmodtagere
- 31 projekter med samlede anvendt tilskud på 9.996 t.kr.
- 5 projekter er blevet projektførlængede med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

Det kan på baggrund af projektledernes vurdering af projektet set i forhold til strategiens fem indsatsområder oplyses, at projekternes primære indsats fordeler sig som følgende:

1. Udvikling af den økologiske planteproduktion: 13 projekter
2. Udvikling af den økologiske husdyrproduktion: 7 projekter
3. Anvendelige og praktiske løsninger i den primær, økologiske landbrugsproduktion: 6 projekter
4. Salgsfremme og markedsudvikling: 4 projekter
5. Tiltrækning og fastholdelse til erhvervet: 1 projekt

Med hensyn til finansieringen af projekterne kan følgende bemærkes: Aktivitetsbekendtgørelsen giver mulighed for tilskud på 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter til de typer af projekter, som fonden støtter under puljen. Fra fondens side stilles der ikke krav om finansiering fra anden side. Det er således også kendetegnende for de støttede projekter, at de er søgt og bevilget med 100 pct. finansiering fra fonden. Derudover er der dog projekter, hvor tilskudsmodtager har finansieret projektet med eget bidrag og/eller har opnået tilskud fra anden side herunder navnlig fra produktions- og promilleafgiftsfonde og Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP).

2. Særlig pulje Eksportfremme

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål og med respekt for økologiaftaler fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Strategien består af to indsatsområder, som begge består af et "Pull" i form af investering i afsætningsfremmende indsatser på eksportmarkederne.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 4 tilskudsmodtagere
- 19 projekter med samlede anvendt tilskud på 8.871 t.kr.
- 6 projekter er blevet projektførlængede, heraf to projekter i sin helhed, med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

Det kan på baggrund af projektledernes vurdering af projektet set i forhold til strategiens indsatsområder oplyses, at projekternes primære indsats fordeler sig som følgende:

1. Eksportfremstød med virksomhedsdeltagelse: 12 projekter
2. Salgsfremme og markedsudvikling: 7 projekter

Med hensyn til finansieringen af projekterne kan følgende bemærkes: Projekterne er støttet under dels aktivitetsbekendtgørelsen og de minimis-forordningen, som begge giver mulighed for tilskud på 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter. Fra fondens side er der dog stillet krav om egenfinansiering fra de deltagende virksomheder på eksportfremstød. For de øvrige projekter er det kendetegnet, at de er søgt og bevilget med 100 pct. finansiering fra fonden.

3. Særlig pulje: National Afsætningsfremme

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål og med respekt for økologiaftaler fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Det danske hjemmemarked har fortsat stor betydning for afsætningen af økologiske fødevarer. For at fremme og fastholde den nationale økologiske afsætning er der afsat midler til fortsat at styrke den. Der er tale om en bred strategi, som består af et "Pull" i form af investering i afsætningsfremmende indsatser på det danske marked. I strategien er der givet eksempler på, hvad der kan søges om tilskud til.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 10 tilskudsmodtagere
- 23 projekter med samlede anvendt tilskud på 13.929 t.kr.
- 5 projekter er blevet projektførlængede, heraf to projekter i sin helhed, med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

Det kan på baggrund af projektledernes vurdering af målgrupper oplyses, at de primære målgrupper for de støttede projekter navnlig er: Foodservice og madprofessionelle, detail og engros, forbrugere bredt set samt unge.

Hovedparten af projekterne har foodservice og madprofessionelle samt detail og engros som målgruppe.

Med hensyn til finansieringen af projekterne kan følgende bemærkes: Projekterne er støttet under dels aktivitetsbekendtgørelsen og de minimis-forordningen, som begge giver mulighed for tilskud på 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter. Det er således også kendetegnende for de støttede projekter, at de er søgt og bevilget med 100 pct. finansiering fra fonden.

4. Særlig pulje: Viden & Kompetence

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål og med respekt for økologiaftaler fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Strategien består af to indsatsområder, som begge består af et "Push" i form af investering i formidling og rådgivning dels rettet mod landbrugsbedrifter og rettet mod øvrige virksomheder.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 2 tilskudsmodtagere
- 2 projekter med samlede anvendt tilskud på 4.168 t.kr.
- 1 projekt er blevet projektførlænget med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

De støttede projekter fordeler sig som følgende på strategiens to indsatsområder:

1. Landbrugsbedrifter: 2 projekter
2. Øvrige virksomheder: 0 projekter

Under puljen er der navnlig blevet gennemført omlægningstjek samt fastholdelsestjek og bæredygtighedstjek på landbrugsbedrifter.

Med hensyn til finansieringen af projekterne kan følgende bemærkes: Projekterne er støttet under aktivitetsbekendtgørelsen, som giver mulighed for tilskud på 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter. Fra fondens side stilles der ikke krav om finansiering fra anden side. Det er således også kendetegnende for de støttede projekter, at de er søgt og bevilget med 100 pct. finansiering fra fonden.

5. Særlig pulje: Køkkenomstilling

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål og med respekt for økologiaftaler fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Strategien består af en indsats, som skal understøtte den økologiske omstilling i offentlige og private professionelle køkkener, helt konkret i form af kompetenceudvikling af køkkenpersonale og tilknyttede medarbejdere.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 15 tilskudsmodtagere
- 16 projekter med samlede anvendt tilskud på 12.644 t.kr.
- 5 projekter er blevet projektførlængede, heraf tre projekter i sin helhed, med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

Under puljen er der navnlig blevet gennemført kompetenceudvikling i offentlige køkkener, navnlig kommunale og regionale køkkener.

6. Særlig pulje: Plantebaserede fødevarer

Fonden har med udgangspunkt i fondens formål og med respekt for økologiaftaler fastlagt en strategi for bevillingsårene 2022-2025. På baggrund heraf blev der gennemført en ansøgningsrunde for tilskud i 2022. Regnskabsåret 2022 er således første bevillingsår i den fireårige strategi.

Strategien består af to indsatsområder, som dels af et "Push" i form af investering i ny viden og formidling vedrørende den økologiske planteproduktion med fokus på jordbrugsprodukter til plantebaserede fødevarer og dels af et "Pull" i form af investering i afsætningsfremmende indsatser med henblik på udvikling af markedet for økologiske, plantebaserede fødevarer.

Antal tilskudsmodtagere, projekter og samlet anvendt tilskud jf. 2022-regnskabet:

- 7 tilskudsmodtagere
- 15 projekter med samlede anvendt tilskud på 12.460 t.kr.
- 3 projekter er blevet projektførlængede, heraf et projekt i sin helhed, med henblik på at gennemføre planlagte aktiviteter i 2023

Det kan på baggrund af projektledernes vurdering af projektet set i forhold til strategiens indsatsområder oplyses, at projekternes primære indsats fordeler sig som følgende:

1. Udvikling af den økologiske planteproduktion – jordbrugsprodukter til plantebaserede fødevarer: 4 projekter
2. Udvikling af markedet for økologiske, plantebaserede fødevarer: 11 projekter. De primære målgrupper for de støttede projekter er navnlig: Foodservice og madprofessionelle, detail og engros samt forbrugere bredt set

Med hensyn til finansieringen af projekterne kan følgende bemærkes: Projekterne er støttet under dels aktivitetsbekendtgørelsen og de minimis-forordningen, som begge giver mulighed for tilskud på 100 pct. af de tilskudsberettigede udgifter. Fra fondens side er der dog stillet krav om egenfinansiering, når der er tale om en indsats for en konkret virksomhed. For de øvrige projekter er det kendetegnet, at de er søgt og bevilget med 100 pct. finansiering fra fonden.

Fondens egenkontrol

Fonden skal i henhold til §25 i administrationsbekendtgørelsen nr. 2198 af 26. november 2021 sørge for at der udføres egenkontrol, der sikrer, at tilskudsforvaltningen er i overensstemmelse med de forvaltningsmæssige regler og principper, som beskrevet i Finansministeriets vejledning om effektiv tilskudsforvaltning. Gældende vejledning er Økonomistyrelsens Vejledning om effektiv tilskudsforvaltning af marts 2016.

Fondens egenkontrol er beskrevet i et egenkontrolprogram. I henhold til administrationsbekendtgørelsen er resultatet af den udførte egenkontrol blevet opsummeret i en rapport for kalenderåret 2022. Den revisorattesterede rapport skal i henhold til bekendtgørelsen indsendes til Landbrugsstyrelsen sammen med årsregnskabet. I ledelsesberetningen til årsregnskabet skal der redegøres for resultatet af den udførte egenkontrol.

Det er i fondens egenkontrolrapport 2022 konkluderet, at fondens tilskudsforvaltning i 2022 i al væsentlighed har levet op til de forvaltningsretlige regler og principper som beskrevet i Finansministeriets vejledning om effektiv tilskudsforvaltning, samt landbrugsstøtteleven, administrationsbekendtgørelsen og øvrig lovgivning.

Ledelsespåtegning

Bestyrelsen og administrator har dags dato behandlet og godkendt årsregnskab for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022 for Fonden for økologisk landbrug.

Årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret.

Det er vores opfattelse, at der er etableret forretningsgange og interne kontroller, der understøtter, at de dispositioner, der er omfattet af årsregnskabet, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis.

Ledelsesberetningen indeholder endvidere efter vores opfattelse en retvisende redegørelse for de forhold, beretningen vedrører.

Årsregnskabet godkendes hermed.

København, 26. juni 2023

Administrator

Hanne Elkjær

Bestyrelse

_____ Thomas Roland Formand	_____ Jørgen Eriksen Næstformand	_____ Brian Holm
_____ Camilla Udsen	_____ Jens Otto Rasmussen	_____ Katrine Lindegaard
_____ Maria Bast	_____ Ninna Rieper Boesen	_____ Stine Hjarnø Jørgensen
_____ Svend Daverkosen	_____ Uffe Bie	_____ Veronika Hansen

Den uafhængige revisors revisionspåtegning

Til bestyrelsen for Fonden for økologisk landbrug

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Fonden for økologisk landbrug for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022, der omfatter resultatopgørelse, balance og noter, herunder anvendt regnskabspraksis. Årsregnskabet udarbejdes efter bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af fondens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2022 samt af resultatet af fondens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2022 i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision, de yderligere krav, der er gældende i Danmark samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i administrationsbekendtgørelsen. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionserklæringens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af tilskudsregnskabet". Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med International Ethics Standards Board for Accountants' internationale retningslinjer for revisors etiske adfærd (IESBA Code) og de yderligere etiske krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse krav og IESBA Code. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Fonden har som sammenligningstal til indtægter og udgifter, noter samt supplerende oplysninger medtaget godkendte budgetter. Budgetterne har, som det fremgår af årsregnskabet, ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugs- og fiskeriområdet. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere fondens evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere fonden, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, foretager vi faglige vurderinger og oprettholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af fondens interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om fondens evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at fonden ikke længere kan fortsætte driften.
- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af årsregnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om årsregnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om årsregnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdets regler.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i bekendtgørelse nr. 2198 af 26. november 2021 om administration og revision af promille- og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de virksomheder, der er omfattet af årsregnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de virksomheder, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

København, 26. juni 2023

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

CVR-nr.: 33 96 35 56

Peter Kyhnauv-Vejgaard

Statsautoriseret revisor

MNE-nr.; mne42833

Anvendt regnskabspraksis

Årsregnskabet for perioden 1. januar – 31. december 2022 er udarbejdet i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om administration og revision af promille - og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet, jf. nr. 2198 af 26. november 2021.

Den anvendte regnskabspraksis er uændret i forhold til sidste år.

Regnskabet er opdelt i et hovedskema inkl. balancen samt noter og supplerende oplysninger for anvendelsen af de fondens midler.

Resultatopgørelsen

Indtægter

Indtægter er periodiseret i fuldt omfang.

Udgifter

Bevilgede tilskud er udgiftsført i henhold til indkomne tilskudsregnskaber udarbejdet i overensstemmelse med reglerne i bekendtgørelse om administration og revision af promille - og produktionsafgiftsfonde m.v. inden for jordbrugsområdet, jf. nr. 2198 af 26. november 2021.

Balancen

Skyldige tilskud

Skyldige tilskud er afsat i forhold til indkomne tilskudsregnskaber fratrukket tidligere udbetalt tilskud i løbet af bevilningsåret

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A
Note	A	B	C	D

INDTÆGTER:

1 Overført fra forrige år	63.088	76.348		21,0
Produktionsafgifter	0	0		-
2 Promillemidler	10.000	10.000		0,0
3 Særbevilling og anden indtægt	51.000	51.000		0,0
4 Renter	-500	-420		-16,0
I. Indtægter i alt	123.588	136.928		10,8

UDGIFTER:

Samlede tilskud fordelt på formål

Afsætningsfremme i alt	37.044	33.041	53,2	-10,8
Forskning og forsøg i alt	10.700	9.591	15,5	-10,4
Produktudvikling i alt	0	0	-	-
Rådgivning i alt	9.212	6.657	10,7	-27,7
Uddannelse i alt	14.477	12.779	20,6	-11,7
Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
Kontrol i alt	0	0	-	-
Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
II. Udgifter til formål i alt	71.433	62.068	100,0	-13,1

5 Fondsadministration

6 Fondsadministration - særpuljer	650	827		27,2
Revision	250	287		14,8
Advokatbistand	100	23		-77,0
7 Effektivurdering	100	0		-100,0
Ekstern projekturdering	0	0		-
8 Bestyrelses honorar/ befordringsgodtgørelse	550	686		24,7
Tab på debitorer	0	0		-
III. Administration i alt	1.650	1.823		10,5

IV. Udgifter i alt	73.083	63.891		-12,6
---------------------------	---------------	---------------	--	--------------

9 Overførsel til næste år	50.505	73.037		
Overførsel til næste år i pct. af årets udgift	69,1	114,3		
Heraf udsponerede midler		3.172		
Overførsel af udsponerede midler i pct. af årets udgift		0,05		

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B-A)/A
Note	A	B	C	D

11 Supplerende oplysninger:

nr.	Samlede tilskud fordelt på tilskudsmodtagere				
1	Økologisk Landsforening i alt	16.591	15.840	25,5	-4,5
2	Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	15.767	12.188	19,6	-22,7
3	Landbrug & Fødevarer i alt	12.743	10.569	17,0	-17,1
4	Meyers Madhus i alt	4.556	4.469	7,2	-1,9
5	Dansk Vegetarisk Forening i alt	3.003	3.001	4,8	-0,1
6	Aarhus Universitet i alt	2.047	2.047	3,3	0,0
7	Region Hovedstaden i alt	1.845	1.741	2,8	-5,6
8	Food from Denmark i alt	1.455	1.269	2,0	-12,8
9	Madkulturen i alt	1.115	1.100	1,8	-1,3
10	Meyers Kantiner i alt	1.106	794	1,3	-28,2
11	Frederiksberg Kommune i alt	718	702	1,1	-2,2
12	Organic Plant Protein i alt	696	696	1,1	0,0
13	Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	678	669	1,1	-1,3
14	Foreningen for ORIGENALER i alt	710	606	1,0	-14,6
15	Producentsammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	468	599	1,0	28,0
16	Forbrugerådet, Tænk i alt	599	571	0,9	-4,7
17	Erhvervsakademi MidtVest i alt	1.099	493	0,8	-55,1
18	Halkær Kro og Kulturhus i alt	386	417	0,7	8,0
19	Pure Dansk i alt	410	410	0,7	0,0
20	Danmarks Biavlerforening i alt	386	380	0,6	-1,6
21	Skanderborg Kommune i alt	503	370	0,6	-26,4
22	Center for Frilandsdyr K/S i alt	353	353	0,6	0,0
23	HortiAdvice i alt	300	300	0,5	0,0
24	Permakulturhaven i alt	324	294	0,5	-9,3
25	Øens Have aps i alt	283	283	0,5	0,0
26	Helsingør Kommune i alt	274	274	0,4	0,0
27	Region Midtjylland i alt	283	237	0,4	-16,3
28	Teaterhøjskolen Rødkilde i alt	226	190	0,3	-15,9
29	Foreningen Madens Folkemøde i alt	175	175	0,3	0,0
30	Fredericia Kommune i alt	219	171	0,3	-21,9
31	Brøndby Kommune i alt	204	157	0,3	-23,0
32	Agrologica i alt	155	155	0,2	0,0
33	Landsorten i alt	149	149	0,2	0,0
34	Randers Kommune i alt	159	114	0,2	-28,3
35	Landbruget Oversøgård i alt	116	111	0,2	-4,3
36	Økologisk VKST i alt	306	61	0,1	-80,1
37	Den grimme ølling i alt	0	58	0,1	-
38	EUC Nordvest Nordic Food College i alt	83	55	0,1	-33,7
-	Dansk Industri i alt	700	0	-	-100,0
-	Jespers Torvekøkken i alt	117	0	-	-100,0
-	Fredensborg Kommune i alt	64	0	-	-100,0
-	Frederiksberg Forsyning i alt	50	0	-	-100,0
-	Odder Kommune i alt	12	0	-	-100,0
V. I alt		71.433	62.068	100,0	-13,1

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Beløb i 1000 kr.	Regnskab 2022
VI. Balance pr. 31/12	
Aktiver i alt	98.675
Bankbeholdning	98.675
Passiver i alt	98.675
Revision	288
Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.	1.001
Advokat	23
Skyldige tilskud i alt:	24.326
Landbrugsproduktion - Ordinær pulje i alt	3.905
Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	1.278
Landbrug & Fødevarer i alt	261
Aarhus Universitet i alt	854
Økologisk Landsforening i alt	94
Danmarks Biavlerforening i alt	380
Center for Frilandsdyr K/S i alt	215
Permakulturhaven i alt	58
HortiAdvice i alt	300
Foreningen Madens Folkemøde i alt	175
Agrologica i alt	155
Landsorten i alt	74
Økologisk VKST i alt	61
Eksportfremme	4.165
Økologisk Landsforening i alt	2.318
Landbrug & Fødevarer i alt	350
Food from Denmark	1.269
Producersammenslutningen BAD	228
National Afsætning	4.427
Økologisk Landsforening i alt	1.741
Landbrug & Fødevarer i alt	1.046
Forbrugerrådet, Tænk i alt	571
Foreningen for ORIGENALER i alt	118
Dansk Vegetarisk Forening i alt	152
Halkær Kro og Kulturhus i alt	417
Øens Have aps i alt	83
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	215
Landbruget Oversøgård i alt	84
Viden og Kompetence i alt	1.509
Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	1.333
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	176
Køkkenomstilling i alt	5.988
Meyers Madhus i alt	1.419
Økologisk Landsforening i alt	454
Region Hovedstaden i alt	329
Madkulturen i alt	399
Meyers Kantiner i alt	794
Erhvervsakademi MidtVest i alt	493
Frederiksberg Kommune i alt	702

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Beløb i 1000 kr.	Regnskab 2022
Skanderborg Kommune i alt	370
Region Midtjylland i alt	237
Helsingør Kommune i alt	274
Teaterhøjskolen Rødkilde i alt	190
Fredericia Kommune i alt	171
Brøndby Kommune i alt	67
Randers Kommune i alt	34
EUC Nordvest Nordic Food College i alt	55
Plantebaserede fødevarer	4.332
Økologisk Landsforening i alt	913
Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	492
Dansk Vegetarisk Forening i alt	831
Landbrug & Fødevarer i alt	434
Aarhus Universitet i alt	1.193
Organic Plant Protein i alt	387
Pure Dansk i alt	82
Fondskapital:	
Overførsel til næste år	73.037

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Noter til regnskabet

Noter

Seneste indsendte budget er det godkendte basisbudget for 2022.

Note 1. Overførsel fra forrige år

Der er en overførsel, som er baseret på overførslen jf. fondens regnskab 2021.

Note 2 Promillemidler

Der er indtægter i i ordinære promillemidler på 10 mio. kr., jf. §24.24.51 i finansloven for 2022.

Note 3. Særbevilling og anden indtægt

Der er en indtægt på 51 mio. kr., som led i andet år af Økologiaftalen 2021-2024, jf. finanslovsaftalen for 2021 af december 2020 samt midler til økologi for 2021-2022, jf. mink-aftalen af januar 2021. Midlerne er indtægtsført i 2022-regnskabet. Udmøntningen af midlerne er sket i efteråret 2022 og er bevilget til projekter, som gennemføres i 2023. Midlerne indgår derfor i overførslen til næste år dvs. 2023-budgettet.

Note 4. Renter

Som følge af forholdene på pengemarkedet i regnskabsåret var der samlet set for året et negativt afkast af fondens indestående likvider.

Note 5. Fondsadministration

Opgaverne vedrørende fondens sekretariat og generelle omkostninger varetages af Landbrug & Fødevarer. Omkostningerne udgjorde 217 t.kr., som er finansieret af Landbrug & Fødevarer. Udgifter til generel fondsadministration er ikke finansieret af fondsmidler, og fremgår derfor ikke af budgettet.

Note 6. Fondsadministration - særpuljer

Der er indgået aftale med Landbrugsstyrelsen om, at op til 2 pct. af særbevillingerne kan bruges til administration af særpuljerne.

Note 7. Effektivurdering

Der er ikke udgifter til effektivurdering i regnskabsåret.

Note 8. Bestyrelseshonorar / befordringsgodtgørelse

Der er udgifter på 16 t.kr. til befordringsgodtgørelse til bestyrelsesmedlemmer i forbindelse med bestyrelsesmøder. Dækning af udgifter er sket efter reglerne i statens tjenesterejseaftale og i det årlige satsreguleringscirkulære. Udgifterne består af dækning af kørsel i egen bil, parkering, broafgift og togbilletter.

Derudover er der udgifter på 670 t.kr. til honorar til bestyrelsesmedlemmer.

Note 9. Overførsel til næste år, herunder udisponerede midler

I overførslen indgår midler vedr. økologiaftalerne jf. note 4. Disse midler er indgået i budgetlægningen, jf. fondens basisbudget 2023. I overførslen indgår også projektførlængelse. Hovedparten af de overførte midler er således disponeret. De udisponerede midler vil indgå i bevillingsrammerne for tilskud 2024 og dermed i budgetlægningen for 2024.

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

Fonden for økologisk landbrug har for bevillingsåret bevilget tilskud til projekter under følgende puljer:

1. Landbrugsproduktion - den ordinære pulje
2. Særlig pulje: Eksportfremme
3. Særlig pulje: National Afsætningsfremme
4. Særlig pulje: Viden & Kompetencer
5. Særlig pulje: Køkkenomstilling
6. Særlig pulje: Plantebaserede fødevarer

I tabel 1 - 6 på denne og de efterfølgende sider vises anvendelsen af midlerne fordelt på landbrugsstøttelovens hovedformål.

1. Landbrugsproduktion - den ordinære pulje

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D
Samlede tilskud fordelt på formål				
1 Afsætningsfremme i alt	1.650	1.267	13	-23,2
2 Forskning og forsøg i alt	6.627	6.105	61	-7,9
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	2.425	2.489	25	2,6
5 Uddannelse i alt	0	135	1	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	10.702	9.996	100	-6,6

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	6.422	6.048	61	-5,8
2 Landbrug & Fødevarer i alt	975	742	7	-23,9
3 Aarhus Universitet i alt	854	854	9	0,0
4 Økologisk Landsforening i alt	500	485	5	-3,0
5 Danmarks Biavlforening i alt	386	380	4	-1,6
6 Center for Frilandsdyr K/S i alt	353	353	4	0,0
7 Permakulturhaven i alt	324	294	3	-9,3
8 HortiAdvice i alt	300	300	3	0,0
9 Foreningen Madens Folkemøde i alt	175	175	2	0,0
10 Agrologica i alt	155	155	2	0,0
11 Landsorten i alt	149	149	1	0,0
12 Økologisk VKST i alt	109	61	1	-44,0
Tilskud i alt	10.702	9.996	100	-6,6

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

2. Særlig pulje: Eksportfremme

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
1.000 kr.	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	10.872	8.871	100	-18,4
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	10.872	8.871	100	-18,4

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Økologisk Landsforening i alt	4.350	4.270	48	-1,8
2 Landbrug & Fødevarer i alt	3.899	2.733	31	-29,9
3 Food from Denmark i alt	1.455	1.269	14	-12,8
5 Producentensammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	468	599	7	28,0
- Dansk Industri i alt	700	0	-	-100,0
Tilskud i alt	10.872	8.871	100	-18,4

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

3. Særlig pulje: National Afsætningsfremme

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	14.994	13.929	100	-7,1
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	14.994	13.929	100	-7,1

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Økologisk Landsforening i alt	6.472	6.212	45	-4,0
2 Landbrug & Fødevarer i alt	5.569	4.820	35	-13,4
3 Foreningen for ORIGENALER i alt	710	606	4	-14,6
4 Forbrugerrådet, Tænk i alt	599	571	4	-4,7
5 Dansk Vegetarisk Forening i alt	503	503	4	0,0
6 Halkær Kro og Kulturhus i alt	386	417	3	8,0
7 Øens Have aps i alt	283	283	2	0,0
8 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	356	348	2	-2,2
9 Landbruget Oversøgård i alt	116	111	1	-4,3
10 Den grimme ølling ApS	0	58	0,4	-
Tilskud i alt	14.994	13.929	100	-7,1

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

4. Særlig pulje: Viden & Kompetencer

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D
Samlede tilskud fordelt på formål				
1 Afsætningsfremme i alt	0	0	-	-
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	6.787	4.168	100	-38,6
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	6.787	4.168	100	-38,6
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere				
1 Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	6.465	3.847	92	-40,5
2 Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	322	321	8	-0,3
Tilskud i alt	6.787	4.168	100	-38,6

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

5. Særlig pulje: Køkkenomstilling

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D

Samlede tilskud fordelt på formål

1 Afsætningsfremme i alt	0	0	-	-
2 Forskning og forsøg i alt	0	0	-	-
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	14.477	12.644	100	-12,7
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	14.477	12.644	100	-12,7

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1 Meyers Madhus i alt	4.556	4.469	35	-1,9
2 Økologisk Landsforening i alt	1.844	1.777	14	-3,6
3 Region Hovedstaden i alt	1.845	1.741	14	-5,6
4 Madkulturen i alt	1.115	1.100	9	-1,3
5 Meyers Kantiner i alt	1.106	794	6	-28,2
6 Erhvervsakademi MidtVest i alt	1.099	493	4	-55,1
7 Frederiksberg Kommune i alt	718	702	6	-2,2
8 Skanderborg Kommune i alt	503	370	3	-26,4
9 Region Midtjylland i alt	283	237	2	-16,3
10 Helsingør Kommune i alt	274	274	2	0,0
11 Teaterhøjskolen Rødkilde i alt	226	190	2	-15,9
12 Fredericia Kommune i alt	219	171	1	-21,9
13 Brøndby Kommune i alt	204	157	1	-23,0
14 Randers Kommune i alt	159	114	1	-28,3
16 EUC Nordvest Nordic Food College i alt	83	55	0,4	-33,7
- Jespers Torvekøkken i alt	117	0	-	-100,0
- Fredensborg Kommune i alt	64	0	-	-100,0
- Frederiksberg Forsyning i alt	50	0	-	-100,0
- Odder Kommune i alt	12	0	-	-100,0
Tilskud i alt	14.477	12.644	100	-12,7

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

Anvendelsen af midler fordelt efter Landbrugsstøttelovens hovedformål og tilskudsmodtager

6. Særlig pulje: Plantebaserede fødevarer

Beløb i 1.000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Relativ fordeling af B i %	Ændring A => B 100*(B- A)/A i %
	A	B	C	D
Samlede tilskud fordelt på formål				
1 Afsætningsfremme i alt	9.528	8.974	72	-5,8
2 Forskning og forsøg i alt	4.073	3.486	28	-14,4
3 Produktudvikling i alt	0	0	-	-
4 Rådgivning i alt	0	0	-	-
5 Uddannelse i alt	0	0	-	-
6 Sygdomsforebyggelse i alt	0	0	-	-
7 Sygdomsbekæmpelse i alt	0	0	-	-
8 Dyrevelfærd i alt	0	0	-	-
9 Kontrol i alt	0	0	-	-
10 Særlige foranstaltninger i alt	0	0	-	-
11 Medfinansiering af initiativer under EU-programmer i alt	0	0	-	-
Tilskud til formål i alt	13.601	12.460	100	-8,4
Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere				
1 Økologisk Landsforening i alt	3.425	3.096	25	-9,6
2 Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	2.880	2.293	18	-20,4
3 Dansk Vegetarisk Forening i alt	2.500	2.498	20	-0,1
4 Landbrug & Fødevarer i alt	2.300	2.274	18	-1,1
5 Aarhus Universitet i alt	1.193	1.193	10	0,0
6 Organic Plant Protein i alt	696	696	6	0,0
7 Pure Dansk i alt	410	410	3	0,0
- Økologisk Vkst i alt	197	0	-	-100,0
Tilskud i alt	13.601	12.460	100	-8,4
Puljerne i alt	71.433	62.068		

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

1. Fondens ordinære pulje - Landbrugsproduktion

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	6.422	6.048	
--	-------	-------	--

Forskning og forsøg

1	Økologiske markforsøg – sædskiftesammenhænge som løfter	1.175	976	§14
2	Ren Recirkulering – madaffald til økologisk kvalitetsgødning	693	444	§ 6 + §14
3	Stribedyrkning i økologisk planteavl	650	624	§14
4	Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)	453	450	§ 6 + §14
5	CarbonFarm 2 – bæredygtige dyrkningssystemer i landbruget	356	356	§14
6	Lupin – ny start med sikker dyrkning	325	298	§14
7	Økologiske markforsøg til udvikling af økologien	325	458	§14
8	Grise i skov	320	253	§14
Forskning og forsøg i alt		4.297	3.859	

Rådgivning

9	Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion	450	433	§6
10	Nyttedyr i økologisk vinterraps og hestebønner	400	373	§6
11	Regenerativt landbrug i dansk landbrugsproduktion	370	368	§6
12	Økologisk Markdag	350	350	§6
13	Den uundværlige Ø-ko: græs-baseret kødproduktion	344	344	§6
14	ORGANIC+: Demonstration og forbedring af positiv effekt af økologisk landbrug på agerlandets natur	111	111	§6
15	Nye strategier for økologisk ægproduktion med reduceret fosfor (ORPHEUS).	100	100	§6
16	Den gode opstart for økologiske æglæggere	-	110	§6
Rådgivning i alt		2.125	2.189	

Landbrug & Fødevarer i alt	975	742	
---------------------------------------	------------	------------	--

Afsætningsfremme

17	Økologiske uddannelsesprojekter – tværfaglig fremtidssikring af økologien	975	607	§16
Afsætningsfremme i alt		975	607	

Uddannelse

18	Mere økologi i landbrugsuddannelsen	-	135	
Uddannelse i alt		0	135	

Aarhus Universitet i alt	854	854	
---------------------------------	------------	------------	--

Forskning og forsøg

19	Økologiske slagtegrise i nyt koncept med stald og træer	577	577	§14
20	Bekæmpelse af snudebiller i økologisk hvidkløverfrø	203	203	§14
21	Effekt af nyttedyr i 2. års hvidkløver til frø	74	74	§14
Forskning og forsøg i alt		854	854	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

1. Fondens ordinære pulje - Landbrugsproduktion

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Økologisk Landsforening i alt				
		500	485	
Afsætningsfremme				
22	Økodag 2022 Classic	500	485	§16
Afsætningsfremme i alt				
		500	485	
Danmarks Biavlerforening i alt				
		386	380	
Forskning og forsøg				
23	Bibestøvning af hestebønner og lupin	386	380	§14
Forskning og forsøg i alt				
		386	380	
Center for Frilandsdyr K/S i alt				
		353	353	
Forskning og forsøg				
24	Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)	256	256	§ 6 + §14
25	Eco-efficient pig production and local protein supply "ENTRANCE"	97	97	§ 6 + §14
Forskning og forsøg i alt				
		353	353	
Permakulturforsøg i alt				
		324	294	
Forskning og forsøg				
26	Klimaneutral Økologi på Små Økologiske Jordbrug	324	294	KFO 1407/2013
Forskning og forsøg i alt				
		324	294	
HortiAdvice i alt				
		300	300	
Rådgivning				
27	Kom godt i gang med økologiske blåbær og stikkelsbær	300	300	§6
Rådgivning i alt				
		300	300	
Foreningen Madens Folkemøde i alt				
		175	175	
Afsætningsfremme				
28	GRØN SAMTALE - økologisk samtalemenu på Madens Folkemøde 2022	175	175	§16
Afsætningsfremme i alt				
		175	175	
Agrologica i alt				
		155	155	
Forskning og forsøg				
29	BOOST - Boosting local production of high quality organic grain	155	155	KFO 1407/2013
Forskning og forsøg i alt				
		155	155	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

1. Fondens ordinære pulje - Landbrugsproduktion

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
------	------------------	---	------------------	--

Landsorten i alt	149	149	
-------------------------	------------	------------	--

Forskning og forsøg			
30 BOOST - Boosting local production of high quality organic grain	149	149	KFO 1407/2013
Forskning og forsøg i alt	149	149	

Økologisk VKST i alt	109	61	
-----------------------------	------------	-----------	--

Forskning og forsøg			
31 HJÆLP (e) afgrøder til væksthushgrøntsager	109	61	KFO 1407/2013
Forskning og forsøg i alt	109	61	

Puljen i alt	10.702	9.996	
---------------------	---------------	--------------	--

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

2. Pulje: Eksportfremme

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	4.350	4.270	
Afsætningsfremme			
1 BioFach 2022 – platform for kommerciel udbytte, netværk og videndeling	2.100	2.100	KFO 1407/2013
2 Økologisk markedsmodning i Sverige	850	850	KFO 1407/2013
3 Branding som døråbner til økologisk eksport	800	722	§16
4 BioFach 2023 – økologisk fællesstand	600	598	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	4.350	4.270	
Landbrug & Fødevarer i alt	3.899	2.733	
Afsætningsfremme			
5 Deltagelse og markedsføring af økologiske produkter på BIOFACH CHINA 2022	719	285	KFO 1407/2013
6 Udvikling af økologisk eksport til Sydeuropa	630	498	§16
7 Opkvalificering af økologi i den tyske foodservice sektor	595	459	§16
8 Udvikling af øko-eksport til foodservicebranchen i Tyskland	537	241	KFO 1407/2013
9 Øget økologieksport til Norden - virtuelle salgsmøder	515	122	KFO 1407/2013
10 Markedsadgang og samarbejde – Kina, øvrige Asien og Mellemøsten	453	26	§16
11 Markedsadgang og udvikling af det britiske økologiske marked	450	248	KFO 1407/2013
12 Økologiske foodservice indsatser på nøglemarkeder	-	179	§6
13 Kompetenceudvikling hos japanske øko nøgleaktører	-	312	§6
14 Markedsfremstød til Japan – økologisk eksport til det japanske marked	-	363	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	3.899	2.733	
Food from Denmark i alt	1.455	1.269	
Afsætningsfremme			
15 Fokus på økologisk private label – dansk fællesstand på PLMA Amsterdam	858	690	KFO 1407/2013
16 Markedsføring af dansk økologi på SIAL 2022	597	579	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	1.455	1.269	
Dansk Industri i alt	700	0	
Afsætningsfremme			
17 US Organic Market Academy 2022	700	0	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	700	0	
Producersammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	468	599	
Afsætningsfremme			
18 ISM 2022 – Organic Meeting Point og TravelRetail-markedet for økologiske snacks og sødevarer	468	468	§16
19 Biohoteller, Biomentorer og økologiske grossister i Tyskland	-	131	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	468	599	
Puljen i alt	10.872	8.871	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

3. Pulje: National afsætningsfremme

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	6.472	6.212	
Afsætningsfremme			
1 Flere Økologiske Spisemærker – Bæredygtighed gennem økologi	1.944	1.921	§16
2 Økologi – fælles om et bæredygtigt fødevarer system	1.102	1.050	§16
3 Økologisk Høstmarked 2022	1.000	986	§16
4 Økologi på efterskoler	926	904	§16 + KFO 1407/2013
5 Flere økologiske værdipositioner i hjemmemarkedet	515	513	§16
6 Hjælp de vilde bier! Vælg økologi	498	497	§16
7 Økobaby – Den første skemad	487	341	§16
Afsætningsfremme i alt	6.472	6.212	
Landbrug & Fødevarer i alt	5.569	4.820	
Afsætningsfremme			
8 Foodservice – øget afsætning af økologi til fremtidens fødevarer mark	1.570	1.521	§16
9 Book en mark – matchmaking i hele landet	900	880	§16
10 Økoløft af ost	895	895	§16
11 Sofari 2022 – Mere øko-gris i indkøbskurven	671	671	§16
12 På tur i økologien – en podcastserie i 8 episoder om økologiske landbrug – fortalt af økologer	530	424	§16
13 Next generation økologi i ny digital skoletjeneste	524	0	§16
14 Future Generation Økologi – fremtidens økologiambassadører	479	429	§16
Afsætningsfremme i alt	5.569	4.820	
Foreningen for ORIGENALER i alt	710	606	
Afsætningsfremme			
15 Server den - og red den!	710	606	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	710	606	
Forbrugerrådet, Tænk i alt	599	571	
Afsætningsfremme			
16 Økologi Fordi 2022	599	571	§16
Afsætningsfremme i alt	599	571	
Dansk Vegetarisk Forening i alt	503	503	
Afsætningsfremme			
17 Fremme af økologiske plantebaserede produkter i fødevarer sektoren	503	503	§16 + KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	503	503	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

3. Pulje: National afsætningsfremme

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Halkær Kro og Kulturhus i alt		386	417	
Afsætningsfremme				
18	Bonden, Kokken og FødevarerVirksomheden(BKV) – afsætning af fremtidens økologi i Nordjylland	386	386	KFO 1407/2013
19	Bonden, Kokken og FødevarerVirksomheden – Nordjysk ØKO-udvikler	-	31	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt		386	417	
Øens Have aps i alt		283	283	
Afsætningsfremme				
20	I marken med fremtidens forbrugere	283	283	§16
Afsætningsfremme i alt		283	283	
Landbruget Oversøgård i alt		116	111	
Afsætningsfremme				
21	Markedsføring af Dansk Økologisk Havtorn fra Oversøgård og den fremtidige afsætningsstrategi	116	111	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt		116	111	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt		356	348	
Afsætningsfremme				
22	Flere biodynamiske produkter - tætter på kunderne	356	348	§16
Afsætningsfremme i alt		356	348	
Den Grimme Ølling ApS		0	58	
Afsætningsfremme				
23	Den Grimme Ølling – dokumentarfilm om dansk økologi gennem 30 år	-	58	§6
Afsætningsfremme i alt		0	58	
Puljen i alt		14.994	13.929	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

4. Pulje: Viden & Kompetence

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt		6.465	3.847	
Rådgivning				
1	Omlægning til økologi og fokus på kompetencer og viden om udfasning og bæredygtighed	6.465	3.847	§6 + §10
Rådgivning i alt		6.465	3.847	
Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt		322	321	
Rådgivning				
2	Biodynamiske omlægnings- og fastholdelsestjek og udviklingsmøder	322	321	§6 + §10
Rådgivning i alt		322	321	
Puljen i alt		6.787	4.168	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

5 Pulje: Køkkenomstilling

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Meyers Madhus i alt		4.556	4.469	
Uddannelse				
1	Økologi og madglæde til hverdag – bæredygtig omstilling i seks kommuner	4.556	4.469	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		4.556	4.469	
Økologisk Landsforening i alt		1.844	1.777	
Uddannelse				
2	Køkkenomlægning Holbæk Kommune	1.009	957	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
3	Køkkenomlægning Samsø Kommune	835	820	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		1.844	1.777	
Region Hovedstaden i alt		1.845	1.741	
Uddannelse				
4	Fra sølv til guld – De sidste svære skridt	1.845	1.741	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		1.845	1.741	
Madkulturen i alt		1.115	1.100	
Uddannelse				
5	Grøn gejst i professionelle køkkener	1.115	1.100	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		1.115	1.100	
Meyers Kantiner i alt		1.106	794	
Uddannelse				
6	Bæredygtig velsmag på arbejdspladsen – økologisk omstilling i 70 kantiner	1.106	794	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		1.106	794	
Erhvervsakademi MidtVest i alt		1.099	493	
Uddannelse				
7	Fra fælles mål til fælles handling	1.099	493	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		1.099	493	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

5 Pulje: Køkkenomstilling

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Frederiksberg Kommune i alt		718	702	
Uddannelse				
8	Mere økologi – mindre madspild, i køkkenerne på plejecentrene i Frederiksberg Kommune.	718	702	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		718	702	
Skanderborg Kommune i alt		503	370	
Uddannelse				
9	Grøn omstilling i Skanderborgs offentlige køkkener	503	370	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		503	370	
Region Midtjylland i alt		283	237	
Uddannelse				
10	Kompetenceudvikling af medarbejdere i Region Midtjyllands hospitalskøkkener.	283	237	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		283	237	
Helsingør Kommune i alt		274	274	
Uddannelse				
11	Omlægning til økologisk madproduktion med mindre madspild i plejehjemskøkkener i Helsingør kommune	274	274	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		274	274	
Teaterhøjskolen Rødkilde i alt		226	190	
Uddannelse				
12	Tilbage til rødderne	226	190	KFO 1407/2013
Uddannelse i alt		226	190	
Fredericia Kommune i alt		219	171	
Uddannelse				
13	Fokus på økologi til småtspisende i Fredericia	219	171	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		219	171	
Brøndby Kommune i alt		204	157	
Uddannelse				
14	Mere økologi og mindre madspild på ældrecentre på Vestegnen	204	157	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		204	157	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

5 Pulje: Køkkenomstilling

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Randers Kommune i alt		159	114	
Uddannelse				
15	Kompetenceudvikling til bæredygtig køkkendrift på Verdensmålpræmisser	159	114	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		159	114	
Jespers Torvekøkken i alt		117	0	
Uddannelse				
16	Grøn basis grunduddannelse for køkkenfaglige medarbejdere hos Jespers Torvekøkken	117	0	KFO 1407/2013
Uddannelse i alt		117	0	
EUC Nordvest Nordic Food College i alt		83	55	
Uddannelse				
17	Bæredygtighed i køkkenet - den grønne tråd i madoplevelsen	83	55	KFO 1407/2013
Uddannelse i alt		83	55	
Fredensborg Kommune i alt		64	0	
Uddannelse				
18	Fredensborg kommune - Mere økologi og grøn omstilling i kantinen	64	0	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		64	0	
Frederiksberg Forsyning i alt		50	0	
Uddannelse				
19	Forøgelse af økologiprocent gennem klimavenlig mad samt bedre udnyttelse af råvarerne.	50		KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		50	0	
Odder Kommune i alt		12	0	
Uddannelse				
20	Køkkenomstilling til øget økologiprocent	12	0	KFO 1407/2013 + ej statsstøtte
Uddannelse i alt		12	0	
Puljen i alt		14.477	12.644	

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

6. Pulje: Plantebaserede fødevarer

Note	Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
------	------------------	--------------------------------------	------------------	--

VI. Aktiviteter fordelt på tilskudsmodtagere

Økologisk Landsforening i alt	3.425	3.096	
--------------------------------------	--------------	--------------	--

Afsætningsfremme

1	Grøn forretning: Planterne kommer	1.437	1.434	§16
2	Klimaeffekt i professionelle køkkener gennem grøn omlægning og Det Økologiske Spisemærke	1.188	900	§16
3	Udvikling af plantebaseret økologisk eksport	800	762	§16

Afsætningsfremme i alt

	3.425	3.096	
--	--------------	--------------	--

Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	2.880	2.293	
---	--------------	--------------	--

Forskning og forsøg

4	Sunde og velsmagende økologiske bælgrugter til konsum	1.849	1274	§14 + §6
5	Plantebaseret gødning til plantebaserede fødevarer	535	535	§14
6	Danske øko-nødder	496	484	§14

Forskning og forsøg i alt

	2.880	2.293	
--	--------------	--------------	--

Dansk Vegetarisk Forening i alt	2.500	2.498	
--	--------------	--------------	--

Afsætningsfremme

7	Stærkere markedsdata om økologiske plantebaserede fødevarer	997	997	§16
8	Danmark som hub for økologiske plantebaserede startups	740	740	KFO 1407/2013
9	Netværk for Fremtidens Planteproteiner 2.0	609	607	§16
10	Organic Plant Based Expo 2022	154	154	KFO 1407/2013

Afsætningsfremme i alt

	2.500	2.498	
--	--------------	--------------	--

Landbrug & Fødevarer i alt	2.300	2.274	
---------------------------------------	--------------	--------------	--

Afsætningsfremme

11	"Det er nemmere end du tror" – en forbrugerindsats om økologiske bælgplanter	1.200	1.178	§16
12	Fart på økologien i de plantebaserede produkter: Fire vigtige trædesten	1.100	1.096	§16

Afsætningsfremme i alt

	2.300	2.274	
--	--------------	--------------	--

Aarhus Universitet i alt	1.193	1.193	
---------------------------------	--------------	--------------	--

Forskning og forsøg

13	Hestebønners ernæringsværdi og udnyttelse i økologisk produktion	1.193	1.193	§14
----	--	-------	-------	-----

Forskning og forsøg i alt

	1.193	1.193	
--	--------------	--------------	--

Organic Plant Protein i alt	696	696	
------------------------------------	------------	------------	--

Afsætningsfremme

14	Flere økologiske og plantebaserede måltider i Foodservice branchen	696	696	KFO 1407/2013
----	--	-----	-----	---------------

Afsætningsfremme i alt

	696	696	
--	------------	------------	--

Fonden for økologisk landbrug - Regnskab 2022

6. Pulje: Plantebaserede fødevarer

Beløb i 1000 kr.	Basisbudget 2022 (ikke revideret)	Regnskab 2022	Specifikation af anvendt statsstøtterege
Note			
Pure Dansk i alt	410	410	
Afsætningsfremme			
15 Pure Danske linser, ærter og bønner	410	410	KFO 1407/2013
Afsætningsfremme i alt	410	410	
Økologisk Vkst i alt	197	0	
Afsætningsfremme			
16 Styrk værdikæden for danskdyrket, økologiske bælgfrugter til konsum	197	0	§6
Afsætningsfremme i alt	197	0	
Puljen i alt	13.601	12.460	

Fonden for økologisk landbrug - Opgørelse over de seneste 5 regnskabsår

Beløb i 1000 kr.	Regnskab 2018	Regnskab 2019	Regnskab 2020	Regnskab 2021	Regnskab 2022
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

INDTÆGTER:

Overført fra forrige år	35.533	35.926	38.888	44.176	76.348
Produktionsafgifter	0	0	0	0	0
Promillemidler	10.000	10.000	10.000	10.000	10.000
Særbevilling og anden indtægt	30.038	31.059	30.215	60.983	51.000
Renter	-164	-87	-201	-386	-420
I. Indtægter i alt	75.407	76.898	78.902	114.773	136.928

UDGIFTER:

Samlede tilskud fordelt på formål

Afsætningsfremme	24.936	23.378	20.015	24.300	33.041
Forskning og forsøg	4.942	5.581	4.908	4.069	9.591
Produktudvikling	0	0	0	0	0
Rådgivning	7.266	7.341	8.747	8.717	6.657
Uddannelse	346	259	82	143	12.779
Sygdomsforebyggelse	0	0	0	0	0
Sygdomsbekæmpelse	0	0	0	0	0
Dyrevelfærd	0	0	0	0	0
Kontrol	0	0	0	0	0
Særlige foranstaltninger	0	0	0	0	0
Medfinansiering af initiativer under EU-programmer	849	35	0	0	0
II. Udgifter til formål i alt	38.339	36.594	33.752	37.229	62.068

Fondsadministration

Fondsadministration - særpuljer	471	366	365	495	827
Revision	184	141	194	163	287
Advokatbistand	42	38	46	32	23
Effektvurdering	76	1	6	8	0
Ekstern projektvurdering	0	0	0	0	0
Bestyrelseshonorar/befordringsgodtgørelse	369	370	363	498	686
Tab på debitorer	0	500	0	0	0
III. Administration i alt	1.142	1.416	974	1.196	1.823

IV. Udgifter i alt	39.481	38.010	34.726	38.425	63.891
---------------------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Overførsel til næste år	35.926	38.888	44.176	76.348	73.037
Overførsel til næste år i pct. af årets udgift	91,0	102	127	199	114
Heraf udisponerede midler					3.172
Overførsel af udisponerede midler i pct. af årets udgift					0,05

Fonden for økologisk landbrug - Opgørelse over de seneste 5 regnskabsår

Beløb i 1000 kr.	Regnskab 2018	Regnskab 2019	Regnskab 2020	Regnskab 2021	Regnskab 2022
------------------	------------------	------------------	------------------	------------------	------------------

Supplerende oplysninger:

Samlet tilskud fordelt på tilskudsmodtagere

1	Økologisk Landsforening i alt	17.985	16.409	18.216	11.589	15.840
2	Innovationscenter for Økologisk Landbrug i alt	0	0	0	10.604	12.188
3	Landbrug & Fødevarer i alt	6.885	6.862	3.188	8.080	10.569
4	Meyers Madhus i alt	0	0	0	0	4.469
5	Dansk Vegetarisk Forening i alt	0	382	399	597	3.001
6	Aarhus Universitet i alt	745	1.816	1.786	668	2.047
7	Region Hovedstaden i alt	0	0	0	0	1.741
8	Food from Denmark i alt	0	956	130	1.058	1.269
9	Madkulturen i alt	0	0	0	0	1.100
10	Meyers Kantiner i alt	0	0	0	0	794
11	Frederiksberg Kommune i alt	0	0	0	0	702
12	Organic Plant Protein i alt	0	0	0	0	696
13	Foreningen for Biodynamisk Jordbrug i alt	585	282	708	574	669
14	Foreningen for ORIGENALER i alt	0	0	0	576	606
15	Producersammenslutningen BAD (Bio Aus Dänemark) i alt	0	901	203	270	599
16	Forbrugerrådet, Tænk i alt	0	0	599	935	571
17	Erhvervsakademi MidtVest i alt	0	0	0	0	493
18	Halkær Kro og Kulturhus i alt	0	0	0	338	417
19	Pure Dansk i alt	0	0	0	0	410
20	Danmarks Biavlerforening i alt	0	0	0	0	380
21	Skanderborg Kommune i alt	0	0	0	0	370
22	Center for Frilandsdyr K/S i alt	398	230	299	451	353
23	HortiAdvice i alt	0	0	265	297	300
24	Permakulturhaven i alt	0	0	0	0	294
25	Øens Have aps i alt	0	0	0	305	283
26	Helsingør Kommune i alt	0	0	0	0	274
27	Region Midtjylland i alt	0	0	0	0	237
28	Teaterhøjskolen Rødkilde i alt	0	0	0	0	190
29	Foreningen Madens Folkemøde i alt	0	0	0	0	175
30	Fredericia Kommune i alt	0	0	0	0	171
31	Brøndby Kommune i alt	0	0	0	0	157
32	Agrologica i alt	500	0	0	0	155
33	Landsorten i alt	0	0	0	0	149
34	Randers Kommune i alt	0	0	0	0	114
35	Landbruget Oversøgård i alt	0	0	0	0	111
36	Økologisk VKST i alt	0	0	0	0	61
37	Den grimme ølling i alt	0	0	0	153	58
38	EUC Nordvest Nordic Food College i alt	0	0	0	0	55
-	Food Organisation Denmark	0	0	0	265	0
-	Ecoviden	0	0	263	215	0
-	Hotel - og Restaurantskolen	0	0	339	172	0
-	Hegnsholt	0	0	150	82	0
-	Landbrug & Fødevarer, SEGES	6.109	5.176	6.312	0	0
-	Producersammenslutningen Fremme af Økologisk Kvalitets Svinekød (FØKS)	753	700	726	0	0
-	Frugtformidlingen	0	287	114	0	0
-	Økologisk VKST	0	226	55	0	0
-	Organic by Nørskov / NewNordica ApS	339	1.282	0	0	0
-	Randers Regnskov	0	481	0	0	0
-	Zealand Business College	0	531	0	0	0

Fonden for økologisk landbrug - Opgørelse over de seneste 5 regnskabsår

Beløb i 1000 kr.	Regnskab 2018	Regnskab 2019	Regnskab 2020	Regnskab 2021	Regnskab 2022
NORM IVS	161	73	0	0	0
- Fonden Københavns Madhus	2.809	0	0	0	0
- By Land Gro	320	0	0	0	0
- Danmarks Biavlerforening	272	0	0	0	0
- GartneriRådgivningen a/s	253	0	0	0	0
- Velfærdsdelikatesserne, UHF	225	0	0	0	0
I alt	38.339	36.594	33.752	37.229	62.068

1. Økologiske markforsøg – sædskiftesammenhænge som løfter økologien

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er gennem forsøg og med evidensbaseret viden at fremtidssikre økologiske landmænds planteproduktion med højere udbytter, bedre ukrudtskontrol og højere produktkvalitet. Målet er via intensivt økologisk forsøgsarbejde at skabe dokumenteret viden, der fokuserer på fordelene ved et veltilrettelagt økologisk sædskifte, og som kan implementeres på økologiske landbrug.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Optimering af hvededyrkning

Optimeret dyrkning af vinterhvede

Der blev i foråret 2022 anlagt tre forsøg med undersået kløver, som grundlag for såning af vinterhvede i efteråret. Udlægget blev ikke etableret tilstrækkeligt godt i forsøgene, hvorfor forsøgene inden anlæg i efteråret blev ændret fra to til en-faktuelt og der blev etableret vinterhvede. I foråret 2023 sammenlignes seks strategier for gødskning.

Optimeret dyrkning af efterårssået vårhvede (vekselhvede)

Der blev i foråret 2022 anlagt fire forsøg med undersået kløver, som grundlag for såning af vårhvede (vekselhvede) i efteråret. Udlægget blev ikke etableret tilstrækkeligt godt i forsøgene, hvorfor forsøgene inden anlæg i efteråret blev ændret fra to til en-faktuelt og der blev etableret vårhvede (vekselhvede). I foråret 2023 sammenlignes seks strategier for gødskning.

Arbejdspakke 2: Efterafgrødeplatform til sikker etablering

Arter i efterafgrødebørnehave

Der blev i 2022 gennemført fire forsøg med 34 led for at afprøve en lang række efterafgrøder. Efterafgrøder blev sået med fire forskellige metoder alt efter deres frøstørrelse og vækstform. De fire metoder er; samsåning med korn i 4 cm dybde, samsåning med korn i 2,5 cm dybde, såning efter blindharvning og såning efter radrensning. I oktober blev der foretaget planteklip i de efterafgrøder, som havde etableret sig tilfredsstillende og tørstof og kvælstofudbytte blev målt.

Arbejdspakke 3: Maksimalt sædskiftemæssigt udbytte af bælgssæd

Optimal næringsstofforsyning og podning

Der blev gennemført tre forsøg med arterne hestebønne, markært og lupin i samme forsøg. I forsøgene var forsøgsbehandlingerne gødskning med, gylle, patentkali, komposteret fiberfraktion fra biogas, komposteret have-park affald og naturgibs. I lupin var der forsøgsled med og uden podning med Rhizobium.

Eftervirkning af bælgssæd

Der blev gennemført fire forsøg til sammenligning af eftervirkning af bælgssæd. I 2022 blev der sået heste-bønne, markært, lupin og havre gødet med øgro som korn-reference. Der blev etableret en efterafgrøde af alm. rajgræs og cikorie.

Arbejdspakke 4: Kløvergræs – protein og kvælstof

Augustudlæg af kløvergræs i dæksæd af bælgplanter

Der blev i august anlagt tre forsøg med vintervikke som dæksæd for kløvergræsudlæg. Der er sået to sorter af vintervikke ved to såtider som sammenlignes med kløvergræs i sået i renbestand ved den første såtid. I 2023 vil der blive høstet med tre slæt tidspunkter for at finde den optimale kombination af sort, såtid og høsttid.

Eftervirkning af kløvergræs

Der er anlagt fem forsøg i efteråret 2022. Kløverandelen er bestemt, og i foråret 2023 vil der blive foretaget jordbearbejdning forud for pløjning.

Arbejdspakke 5: Strategi mod særlig besværligt frøukrudt

I 2022 er der gennemført tre forsøg med besværligt ukrudt i vårsæd. I efteråret 2022 er der anlagt fire forsøg med besværligt ukrudt i vintersæd.

2. Ren Recirkulering – madaffald til økologisk kvalitetsgødning

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Projektets formål er at øge økologiens adgang til næringsstoffer fra recirkuleret madaffald, og herved øge effektivitet og konkurrenceevne i økologisk planteavl, uden at udhule troværdigheden eller påvirke jordfrugtbarheden.

Projektets mål er at optimere tilgængelighed og kvalitet/renhed af den recirkulerede gødning og undersøge potentielle negative konsekvenser (og eliminere disse) ved udbringning af recirkuleret madaffald på land-brugsjord.

Projektets hovedaktiviteter

En række af projektets aktiviteter, der var planlagt til gennemførelse i 2022, er flyttet til 2023, jf. forlængelsesansøgning.

Projektet gennemføres i 4 arbejdspakker:

I AP 1 Fyrtårnsprojekt – fra storkøkken og storby til kvalitetsgødning samarbejdes med nogle aktører i Østjylland og København. Der er gennemført dialogmøder med forsyning og forvaltningerne i de kommuner i Østjylland, der de kommende år gennemfører fælles indsamling, håndtering og afsætning af deres madaffald. Herunder er drøftet udbud og løsninger, der kan sikre at madaffaldet anvendes på økologiske landbrug. I Københavns Kommune er der samarbejdet om at øge kvalitet og mængde af det madaffald, der allerede indsamles og afsættes til økologiske landmænd på Sjælland.

I AP2 Væk med plast og andre urenheder, er udtaget og kortlagt affaldskilder og udtaget prøver af forarbejdet madaffald til analyse fra en række udvalgte forbehandlingsanlæg. De udtagne prøver er sendt til Universitet i Coventry, hvorfra der forventes analyseresultater i 2023, med henblik på at kortlægge mængde og kilder til plastforurening.

I AP3 Plast fra recirkulerede produkter i gødning og landbrugsjord er der etableret forsøg med nedbrydelighed af plast i dyrkningsjord, samt et forsøg hvor status på påvirkning på jord-liv ved udbringninger af afgasset madaffald er målt gennem DNA-analyser. Statusnotat der samler forskning og viden om konsekvensen af forurening af landbrugsjord med plast, er færdiggjort og publiceret.

I AP 4 Formidling, kampagne og dialog med/mellem forbruger og landmænd formidles viden, erfaringer og resultater gennem artikler i fagblade, videoer, nyhedsbreve og på sociale medier mv. – og ikke mindst via indlæg og deltagelse på genanvendelse messen LOOP, seminar, netværks- og dialogmøder og workshops.

3. Stribedyrkning i økologisk planteavl

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er at styrke økologisk planteavl gennem funktionel biodiversitet. Dette gør både den enkelte af-grøde og det samlede system mere robust, hvorved der kan opnås højere og mere stabile udbytter. Målet er at afprøve forskellige versioner af stribedyrkning tilpasset dansk økologisk jordbrug, der kan bidrage til op-bygning af robuste populationer af nytte dyr og øget modstandskraft imod sygdomme.

Projektets hovedaktiviteter

I projektets delopgave 1 er der gennemført fortsat vidensindsamling vedrørende, sparring om og formidling af de grundlæggende egenskaber og muligheder, der ligger i stribedyrkning. Der er arrangeret og afholdt en studietur til Holland med henblik på at indsamle forskningsmæssige og praksisnære erfaringer med stribe-dyrkning. Studieturen indeholdt et besøg på naturlandbrug i Friesland med fokus på forvaltning med blom-sterstriber som bestøvningsstrategi; besøg på forsøgsgården Valthermond, som i samarbejde med Wageningen Universitet afprøver stribedyrkning af kartofler, sukkerroer, bønner, kløvergræs, sukkermajs og vinter-hvede; deltagelse i Biovelddag i Lelystad, et stort økologisk arrangement med demonstration af nyeste innovationer inden for teknologi og maskiner, oplæg, netværk mm.; besøg på Droevendaal forsøgsstation ved Wageningen Universitet, hvor WUR-lektor Dirk van Appeldoorn fra forskningsgruppen Farming systems eco-logy fortalte om pionerarbejde med stribedyrkning i Holland; og slutteligt besøg på den fondsejede bedrift ERF, der dyrker 100 ha i striber. Undervejs er erfaringer fra dette projekt desuden formidlet dels til deltagere på studieturen, dels til de forskere og praktikere, der blev besøgt på turen. Efterfølgende er de indsamlede erfaringer formidlet bredt via præsentationer for landmænd og rådgivere og artikler på Innovationscentrets hjemmeside, nyhedsbrev og Facebook-kanal.

Aktiviteterne i projektets delopgave 2 er udført i samarbejde med Organic RDD6 projektet StripCrop. Dette projekt har bistået med planlægning, registreringer, dataindsamling og behandling på de to forsøgsarealer, der drives i forskningsprojektet. På forsøgsarealet i Ringkøbing er der i dette projekt udført omfattende registreringer af skadedyr og nytte dyr efter en protokol kvalitetssikret af Københavns Universitet. I Holeby ved Nordic Beet Research, NBR, er der etableret et stribedyrkningsareal på lerjord, hvor korn, sukkerroer, kartofler og eventuelt frøgræs indgår. På denne lokalitet har NBR's forsøgsafdeling for sukkerroer, som indgår med egenfinansierede aktiviteter i projektet, udført registreringer af skadevoldere.

I delopgave 3 er der igangsat forskellige versioner af stribedyrkning hos to økologiske landmand. Hos den ene er kartoffelproduktion omdrejningspunktet. Her er der etableret striber med kartofler, ærter, vårbyg samt blomsterstriber. Den anden landmand dyrker solbær på ni meters rækker. Her er der etableret urtestriber, hestebønner og vårbyg mellem bærrerne. Striberne er høstet med landmandsudstyr. Gårdpraksis er brugt til estimering af ekstra arbejde, og dermed omkostninger, i forhold til registrerede eller forventede fordele. Ud-arbejdelse af økonomiberegninger af de omkostninger, der er ved stribedyrkning med landmandsredskaber, er påbegyndt. Der er afholdt markvandring i stribemarken ved Billund. Erfaringer fra landmandspraksis, de kontrollerede forsøgsarealer samt erfaringer fra udlandet er formidlet bredt via

Innovationscentrets hjemmeside, nyhedsbrev, Facebookside og LinkedIn-side, i fagbladet Mark, som præsentation på årets Øko-Mark Dag og til markvandring.

4. Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Projektets formål er at udvikle, undersøge og udbrede skovlandbrug (SL) i Danmark.

Projektet har følgende målsætninger:

- 1) at dokumentere effekten af SL på: C-lagring i jord og vedmasse, N-udvaskning, naturværdi, konkurrence med afgrøder, foderværdi af løvbiomasse og dyrevelfærd,
- 2) at udvikle, etablere og demonstrere SL-systemer inden for planteavl og mælkeproduktion,
- 3) at belyse forretningspotentialet af SL og
- 4) at modellere effekterne af at udbrede SL på større skala.

Målet er at skabe tilstrækkelig viden om skovlandbrugssystemernes effekter til, at en betydelig del af danske landmænd vil se produktionsformen som en reel mulighed.

Projektets hovedaktiviteter:

AP1: Erfaringsindsamling og netværk

1.2 Afholdelse af tre internationale netværksmøder – heraf et fysisk i 2022, 3.-5. oktober gennemførtes en række internationale virksomhedsbesøg i England med en gruppe bestående af 30 landbrugere, forskere, konsulenter og studerende.

1.3 Sammenfatning af praktiske erfaringer med skovlandbrug i et notat.

AP2.1: Kulstof- og kvælstofkredsløb

2.1.2 Identifikation af to forsøgslokaliteter gennemført. Udtagelse af jordprøver og måling af C og N samt gentagne målinger af N i jordvand i fire forskellige afstande fra beplantningen påbegyndt.

2.1.3 Udtagning af stikprøve af 30 individer for hver af tre-fire træarter og måling af: a) biomasse af ved og løv samt indhold af C og N; b) tilvækst baseret på årringe påbegyndt.

2.1.4 Udtagning af permanent stikprøve af træer omfattende 30 individer for hver af tre – fire arter. Løvhøst og måling af N-indhold og tilvækst påbegyndt.

2.1.5 Udvikling af biomasse- og vækstmodeller for tre – fire træarter inkl. effekt af løvhøst påbegyndt.

2.1.6 Videnskabelige manuskripter med resultater under udarbejdelse.

AP2.2: Interaktion

2.2.1 Gentagne udbyttemålinger i afgrøder på to forsøgslokaliteter i fire forskellige afstande fra beplantning gennemført.

2.2.2 Undersøgelse af lys- og næringsstofkonkurrence mellem træer og afgrøder (bladflademåling, N-analyse i afgrøder) på to forsøgslokaliteter påbegyndt.

AP2.3: Foderværdi og udfodring

2.3.1 Måling af indholdsstoffer og foderværdi fra tre - fire træarter gennemført.

2.3.2 Udarbejdelse af tre foderplaner med andel af løv gennemført.

2.3.3 Høst af løv til fodring. På to bedrifter er udvalgte fodertræer til direkte fodring og/eller i fuldfoder afprøvet, og køers præference for løv registreret – påbegyndt.

AP2.4: Dyrevelfærd

2.4.1 Registrering af kvægs adfærd relateret til træers skygge, læ og ly samt adfærd relateret til stikkende insekter på to bedrifter påbegyndt.

2.4.2 Registrering af kvægs brug af træer til hudpleje og evt. skader på træer på to bedrifter påbegyndt.

2.4.3 Registrering, vha. GPS, af kvægs placering på arealet og tidsforbrug under træer under givne vejrforhold gennemført.

2.4.4 Måling af effekt af træers skyggevirksomhed på mikroklima vha. loggere for indikationer af dyrenes risiko for varme-stress påbegyndt.

AP3.2: Design

3.2.3 Systembeskrivelser for de fire SL udarbejdet.

AP4: Forretningspotentiale

4.1 Udvikling af SL-produktportefølje påbegyndt.

4.3 Udvikling af markedsføringsmateriale for SL-produkter påbegyndt.

4.4 Udvikling af digitalt dyrkningsværktøj påbegyndt.

AP5: Systemeffekter

5.2 Afprøvning af simulationsmodel.

- 5.3 Modelkørsler med opdateret datagrundlag fra AP2-3.
- 5.4 Sammenstilling og opskalering af modelresultater for udvalgte SL-scenarier.
- AP6: Vidensdeling
- 6.2 Åbent hus hos praktikere.
- 6.3 Oplæg om SL på fagmesser.
- 6.4 Virksomhedsbesøg for landmænd til relevante SL i udlandet.
- 6.5 Opsamling af ny viden i et katalog og i videoer.
- 6.6 Formidling gennem TV, trykte medier og SoMe.
- 6.8 Offentligt arrangement.

5. CarbonFarm 2 – bæredygtige dyrkningssystemer i landbruget

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Projektets formål er, at øge indtjening, kulstofopbygning, biodiversitet og reducere klimapåvirkningen fra dansk dyrkningsjord ved at videreudvikle, dokumentere og udbrede bæredygtige dyrkningssystemer under danske forhold. Projektets mål er at udvikle og implementere en økologisk version af CA og afbøde negativ virkning af ændrede klimatiske betingelser i dansk planteproduktion, samt medvirke til at nå målsætningen om et klimaneutralt dansk landbrug.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet gennemføres i 4 arbejdsplaner. For hver arbejdsplan er angivet den ansvarlige arbejdsplanleder. Fonden medfinansierer alene arbejdsplaner 1 og arbejdsplan 4.

AP 1: Udvikling og afprøvning af bæredygtige dyrkningssystemer i konventionel og i økologisk landbrug. AP-leder: Anton Rasmussen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

AP 2: Anvendelsesorienteret forskning, der stiller skarpt på klimavinklen ved CA. Arbejdsplan 2 er opdelt i tre underarbejdsplaner:

- AP 2.1 Robusthed af jordens dyrkningspotentiale gennem mykorrhizasvampe, glomalin og jordstruktur. AP-le-der: Sabine Ravnskov, Århus Universitet, Flakkebjerg.
- AP 2.2 Kulstoflagring. AP-leder: Dorette Müller-Stöver, Københavns Universitet.
- AP 2.3 Lattergasemissioner fra dyrkningssystemer baseret på CA-principper. AP-leder: Lars Elsgaard, Aarhus Universitet.

AP 3: Teknikudvikling. AP-leder: Hans-Henrik Pedersen, Foreningen af reduceret jordbearbejdning (FRDK).

AP 4: Projektledelse, formidling og implementering. AP-leder: Anton Rasmussen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug.

AP 1: Udvikling og afprøvning af de bæredygtige dyrkningssystemer

Dyrkningssystemerne udvikles og afprøves i store forsøgsplots i markerne hos de fire landmænd, som deltager i projektet - to økologiske og to konventionelle. Der er fire forsøgsbehandlinger på de fire bedrifter. Det er pløjning som referencesystem i forsøgsled 1, reduceret jordbearbejdning med harvning i led 2 og Conservation Agriculture (CA) i forsøgsled 3 og 4. Desuden anvendes forsøgene som grundlag for undersøgelser af effekter af CA dyrkningssystemet, som udføres af Københavns Universitet og Aarhus Universitet i arbejdsplan 2. Endelig bruges forsøgene til formidling og implementering af den opnåede viden gennem bl.a. markdemonstrationsdage de deltagende bedrifter og formidling af resultater og erfaringer på konferencer, seminar, workshops og erfa- og netværksmøder.

AP 4: Projektledelse, formidling og implementering

Der er særdeles stor interesse særligt for de økologiske forsøg med dyrkning, forsøg og resultater fra projektet. Der er afholdt en række indlæg om udviklingen i forsøgene ved forskellige arrangementer og seminarer, både nationalt og internationalt. Ligesom der er lavet en række artikler om såvel de økologiske som de konventionelle forsøg. Projektgruppen har holdt to koordinerende projektmøder, der sikrer fremdrift og koordination af forsøg, prøvetagning og resultater i projektet.

6. Lupin – ny start med sikker dyrkning

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er, at lupin kommer til at supplere markært og hestebønne, så det er muligt at have et bæredygtigt økologisk sædskifte med bælplanter, og lupiner kan bidrage positivt til landmandens økonomi. Målet er gennem et tæt samarbejde med erfarne og nye lupindyrkere at udvikle og formidle viden fra forsøg, dyrkningspraksis og håndtering, så lupin som afgrøde kan blive en succes.

Projektets hovedaktiviteter

Pionergruppe: Der har været afholdt møde i pionergruppen medio maj. På mødet blev diskuteret erfaringer fra dyrkningen i 2021, resultater af monitoringen i 2021 og de seneste nye forsøgsresultater vedr. lupin fremkommet i andre projekter. Mødet blev afholdt hos en af landmændene i pionergruppen og i forbindelse med mødet blev lupinmarker i området besigtiget og diskuteret. På mødet blev det besluttet, at det fortsat var relevant at have fokus på skårlægning og høst. Yderligere indsatspunkter som ønskes taget op og belyst er; variationer i udbytte mellem år afhængig af klima, om lave plantetal kan forklares ved beskadigelse af spireevnen ved podning og såning, lupinernes følsomhed overfor høje reaktionstal. Det blev aftalt at holde et åbent møde for alle interesserede i marken hos en anden af pionergruppens deltagende landmænd som har en række økologiske forsøg liggende. Der er i august måned lavet to videoer. En om skårlægning og høst og en mere generel om dyrkning af lupin. Der er gennemført et litteraturstudie vedr. lupin og reaktionstal og der er skrevet en artikel til www.icoel.dk på baggrund af dette.

Monitorering af dyrkning, høst og håndtering: Der er blevet indsamlet oplysninger og registreret i 30 lupinmarker i 2022. Der er gennemført en statistisk analyse på baggrund af de 66 marker fra både 2021 og 2022 og der er udarbejdet et notat om dette. Der bliver skrevet en artikel om resultaterne som bliver offentliggjort på www.icoel.dk

7. Økologiske markforsøg til udvikling af økologien

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er, at økologiske landmænd kan forbedre deres produktion på basis af veldokumenteret viden og dermed opnå højere udbytter, mere stabil produktion og indføre nye dyrkningsmetoder. Målet er at sikre ny dokumenteret viden fra økologiske landsforsøg, som landmanden kan implementere direkte i sin dyrkningspraksis.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Næringsstofforsyning til forårssåede afgrøder og rettidig såning (2019-2022)

Der er i efteråret 2021 anlagt seks forsøg med delt gødsning, da efterafgrøder indgår som en del af gødningsstrategien. I foråret er der sået vårbyg, havre og vårhvede og tildelt gødning. Et forsøg blev kasseret i foråret 2022 på grund af dårlig fremspiring. De øvrige fem forsøg blev gennemført som planlagt.

Arbejdspakke 2: Økologisk vinterraps – forbedret næringsforsyning (2019-2022)

Der er anlagt fire forsøg med gødsning af vinterraps i efteråret 2021. De indeholder forskellige mængder og tidspunkter for tildeling af gylle samt forskellige tildelingstidspunkter af supplerende produkter med svovl. To af forsøgene blev kasseret i foråret 2022, da der var dårlig fremspiring. De øvrige to forsøg er gennemført som planlagt.

Der er anlagt fire forsøg med udvintrende bælgplanter sået sammen med vinterraps. Et forsøg er kasseret i foråret på grund af dårlig fremspiring. De øvrige tre forsøg er gennemført som planlagt.

Arbejdspakke 3: Majs – sikker start af afgrøden (2019-2021)

Der er i foråret anlagt to forsøg med gylleplacering i majs. Forsøgene blev anlagt som led i genbevilling fra 2021 for at forbedre datagrundlaget. I et forsøg var der angreb af råger, men dette blev afværget med BirdAlert. De to forsøg er gennemført efter planen.

Arbejdspakke 4: Ukrudt – biologi og mekanisk renholdelse (2019-2022)

Der blev i 2019 anlagt fire forsøg med ukrudtsstrategier i sædskiftet. Disse forsøg er videreført i 2022, dog er et forsøg undgået i 2021 på grund af såfejl, som også vil påvirke det efterfølgende år. De tre andre forsøg er gennemført efter planen.

Arbejdspakke 5: Alternativer i kornproduktionen (2019-2022)

Der er anlagt seks forsøg med vårsæd sået i oktober. Der indgår vårhvede, vårtriticale og vårrug, da disse arter er af interesse for økologisk dyrkning. Et forsøg blev kasseret i foråret, da det havde stået under vand flere gange i løbet af vinteren. De andre forsøg blev gennemført som planlagt, dog var et forsøg med ringe vækst og havde høj forekomst af ukrudt, så det gav ikke sikre resultater.

Arbejdspakke 6: Efterafgrøder – etableringssikkerhed (2019- 2021)

Der har ikke været forsøgsaktiviteter i denne arbejdsopgave, men der er sket formidling af resultaterne fra foregående år. Formidling

Forsøgsresultaterne er formidlet i Landsforsøgene 2022. Forsøgene har indgået i markvandring arrangeret af de lokale og møde i Fagligt økologisk forsøgsudvalg.

8. Grise i skov

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er at udvikle et koncept, der kombinerer skovdrift og griseproduktion. Konceptet skal imødekomme forbrugerønsker om øget dyrevelfærd og mindske klima- og miljøbelastning. Målet er at lave en vejledning for grisehold i skov, ved hjælp af større kendskab til de enkelte træer og buske, der kan modstå eller være til gavn for grisen og dens undersøgende adfærd.

Projektets hovedaktiviteter

Målet med aktiviteterne i projekt år 2022 var at identificere træer og buske, der kan modstå grises undersøgende adfærd og derved egnethed til at implementere i økologiske grisevolde. Aktiviteterne (AP2) var delt op i tre delaktiviteter, hvor hovedaktiviteterne i de enkelte dele var:

AP2a: Erfaringsindsamling fra praksis (påbegyndt i 2021). På baggrund af viden indsamlet i AP2a og de foreløbige resultater opgjort i AP2c (systematisk gennemgang af træer), blev der i 2022 udarbejdet en artikel og en video. Artiklen og videoen angiver, hvorfor der er gode grunde til at etablere træer i grisevolde, samt hvordan man som producent blandt andet kan hjælpe sin træbeplantning ved at være opmærksom på f.eks. barkskader og genvækst og hegne træerne fra, hvis skaderne bliver for omfattende, eller hvis et træ forsøger genvækst. Samt forhold som placering af sølehuller i forhold til træernes rødder af hensyn til at minimere risikoen for skader på træernes rødder.

AP2b: Præferencetest med fokus på grisenens motivation for at afbarke udvalgte træer. Præferencetesten: På baggrund af den systematiske gennemgang af træer i gammelt læhegn (AP2c), blev fire træarter udvalgt til brug i selve præferencetesten, hvor grisenens motivation for at afbarke/gnave i de udvalgte træarter blev sammenlignet med poppel. Poppel blev valgt som kontrol i præferencetesten, da den er en af de to arter, der normalt anvendes i grisevolde. Præferencetesten blev gennemført i volde med diegivende søer. Oprindeligt var planen at teste det i stier med slagtegrise, men da slagtegrise normalt opstaldes på stald, blev det vurderet, at det var mere relevant at teste det i volde med diegivende søer og smågrise. I forbindelse med præferencetesten blev udvalgt søer, tildelt rå hylde-bær (under konstant overvågning) for at teste, om de per instinkt afholdt sig fra at æde dem. De indsamlede data er indtastet og klar til videre analyser. Som forløber for selve præferencetesten, blev der lavet en mindre pilottest, hvor slagtegrise blev tildelt grene i stien. Der blev lavet en lille video af pilottesten, der blev opslået som et Facebook-opslag.

AP2c: Systematisk gennemgang af træer i gammelt læhegn, med fokus på træernes robusthed over for grisenens adfærd/brug. I løbet af 2022 er der gennemført en systematisk gennemgang med registrering af skader på udvalgte træarter i et etableret læhegn, hvor søerne har haft adgang til træerne i flere år, samt i uberørt kontrol-læhegn. Register-ringer omfattede bl.a. graveskader ved rødder, genvækst fra rødder og grene, skader på bark og gerne, gnubbeskader på stammen og kronevitalitet for de udvalgte arter. Registreringer skal bruges til sammenligning af de forskellige træarters robusthed over for grisenens undersøgende adfærd. De indsamlede data er indtastet og klar til videre analyse.

9. Klimavenlig afgræsning i den økologiske mælkeproduktion

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet med projektet er at undersøge, hvordan holistisk afgræsning påvirker græsudbytte, græskvalitet, mælkeproduktion og klimabelastningen ved græs-baseret økologisk mælkeproduktion. Projektets mål er at opnå evidensbaseret viden omkring effekterne af holistisk afgræsning. Mere specifikt ved at registrere mælkeproduktion, græsudbytte og -kvalitet samt at belyse klimabelastningen.

Projektets hovedaktiviteter

Videnindsamling og erfaringer om konceptet holistisk afgræsning: Dataindsamlingen på de to case-bedrifter er fortsat i 2022 og data fra de tre projektår er analyseret og diskuteret på projektmøder den 16. august og 16. december. I forlængelse af projektmødet den 16. august var der et besøg på en bedrift på Fanø, som er vært for en afprøvning med Nofence (virtuel indhegning af volde). Der er bearbejdet en case-beskrivelse af en af de medvirkende case-bedrifter. Der er udarbejdet et inspirationskatalog med de væsentligste erfaringer opsamlet i projektet om holistisk afgræsning i den økologiske mælkeproduktion. Endelig er der gennemført en spørgeundersøgelse om holistisk afgræsning. Undersøgelsen blev gennemført ved, at respondenterne svarede på et spørgeskema ved hjælp af SurveyXact via et opslag på Facebook. Resultaterne af spørgeundersøgelsen er opgjort.

Mælke- og græsmarksproduktion samt græskvalitet: Der er indsamlet data om mælke- og græsmarksproduktion samt græskvalitet på to bedrifter. Begge bedrifter praktiserer afgræsningskonceptet "Holistisk afgræsning". I

afgræsningsperioden er foretaget fem græsklip og målinger i 1-2 udvalgte afgræsningsmarker på hver af de to bedrifter. Græsprøverne blev afklippet på den fold, som køerne skulle afgræsse da-gen efter besøget. Det blev tilstræbt at afklippe den del af græsset svarende til vurdering af det, køen formodes at vælge. De indsamlede klip bruges til bestemmelse af næringsstofindhold og foderværdi. I alt er der analyseret 17 græsprøver ved hjælp af NIR i 2022. Mælkeproduktionen er opgjort for hele året via DMS og dataindsamling på bedrifterne. Foderfor-bruget er opgjort for afgræsningsperioden for at kunne estimere græsmarksproduktionen.

Videnudredning om kulstofindlejring ved holistisk afgræsning: Der er udtaget og analyseret jordprøver på den ene bedrift for at bestemme humusindhold. Jordprøverne er udtaget på samme koordinater, som i 2020 og 2021. Det var planlagt at udtage og analysere jordprøver fra begge bedrifter, men det blev droppet på den ene bedrift, da der var usikkerhed om, hvilke koordinater, der blev udtaget jordprøver på i de foregå-ende år. En kulstof-workshop med eksperter, som blev aflyst i 2021 på grund af Covid-19, var planlagt til at blive afholdt i starten af 2022, men den måtte også aflyses pga. Covid-19. Resultatet af litteraturstudiet om kulstofindlejring er publiceret på projektets website.

10. Nyttedyr i økologisk vinterraps og hestebønner

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er at undersøge anvendelsesmuligheder og effekter af nyttedyr i økologisk vinterraps og hestebønner, for at bidrage til at øge arealet med flere hjemmeavlede fedt- og proteinafgrøder. Formålet opnås via vidensindsamling og erfaringsudveksling, samt afprøvning med forbedring af levedygtighederne for nyttedyr på og udenfor dyrkningsfladen, kombineret med direkte udsætning i afgrøderne.

Projektets hovedaktiviteter

I bevillingsåret 2022, som er projektets sidste år, har det primære fokus for arbejdet været at skabe formidling, som vil nå ud til de økologiske landmænd på baggrund af den viden og de erfaringer, der er indsamlet i projektperioden.

Følgende aktiviteter er gennemført i bevillingsåret:

Delopgave 1: Indsamling af nyeste viden: Omdrejningspunktet i vidensindsamlingen var i hele projektperioden at udarbejde så konkrete anbefalinger som muligt for at fremme nyttedyr i og omkring de økologiske vinterraps- og hestebønnermarker. I 2021/22 blev der konkret indhentet viden om design, placering og muligheder for etablering af målrettede blomsterstriber og desuden om betydningen af samtænkning af tiltag med det omkringliggende landskab samt landskabsvariationens betydning for nyttedyr. Al viden indsamlet i projektperioden blev i 2022 samlet, systematiseret og beskrevet i et inspirationskatalog.

Delopgave 2: Afprøvning og demonstration: Blomsterstriber: I projektets andet år (2021) blev der på baggrund af den indsamlede viden designet blomsterstriber med det specifikke formål at understøtte relevante nyttedyr ved bededbladlus i hestebønner og rapsjordlopper i vinterraps. I dette arbejde er der taget hensyn til samspillet mellem blomsternes og nyttedyrenes biologi, samt de udvalgte markers samspil med omgivelserne. Den ene demonstrationsejendom (Risbjerg Landbrug) havde udsået hestebønner og to blomsterstriber i marken, mens den anden demonstrationsejendom (Klingstrup Gods) havde anlagt en tidlig sået blomsterstribe på marken, hvor der skulle være vinterraps i sæsonen 2021/22.

Udbringning af nyttedyr i markerne: I 2020 blev der udbragt nyttedyr (rovbillen *Atheta Coriaria*) mod rapsjordlopper til markvandring i rapsmarken i septem-ber. For sæsonen 2020/21 var der dog ikke grundlag for en egentlig effektivvurdering af de droneudbragte nyttedyr i vinter-rapsen, eftersom marken ikke var angrebet af rapsjordlopper. Derfor blev det planlagt at gentage demonstration med udbringningen med rovbiller *Atheta* i 2021/22 med en forhåbning om at kunne foretage effektberegninger i denne sæson. I efteråret 2021 blev der derfor for anden gang udbragt rovbiller (*Atheta*) med drone som tiltag til at bekæmpe raps-jordlopper, og der blev i sæsonen 2021/22 i samarbejde med Velas og Ecobotix foretaget en effektivvurdering af udbring-ningerne med rovbiller i vinterraps ved hjælp af faldfælder (september-november) og stængelsnit (december og april). Afprøvning med udbringning af nyttedyr i hestebønner var blevet udskudt fra forrige sæson, og desuden var der planlagt en efterfølgende aktivitetsmontering af skadedyr og nyttedyr ved hjælp af FaunaP-hotonics' monitoringsudstyr for at se effekten på eventuelle bladlusebestande ved udbringning.

11. Regenerativt landbrug i dansk landbrugsproduktion

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Projektets formål er at definere, hvad regenerativt landbrug er i en dansk kontekst og afklare, hvorvidt det er realistisk at praktisere storskala økologisk regenerativt landbrug i Danmark. Projektets mål er, ved at indsamle viden fra litteratur og fra praksis i ind- og udland, at skabe et solidt grundlag for at arbejde med økologisk regenerativt landbrug i en dansk kontekst.

Projektets hovedaktiviteter

Hovedaktiviteten i projektet var at indsamle viden om regenerativt landbrug fra litteratur og igangværende projekter, samt dele indsamlet viden med landmænd og rådgivere. Projektet var inddelt i to delaktiviteter; vidensindsamling fra litteratur og andre projekter, og vidensdeling og formidling. I den første delaktivitet, er der indsamlet viden fra ind- og udland på definitioner, praksis og igangværende aktiviteter inden for regenerativt landbrug. Indsamlingen af viden er sket ved gennemgang af litteratur og hjemmesider samt på relevante temadage. Der er desuden delt viden på tværs af fagområder i Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Den indsamlede viden er formidlet i den anden delaktivitet, bl.a. på en workshop for danske landmænd og rådgivere, som fik mulighed for at diskutere potentialer og udfordringer ved regenerativt landbrug i en dansk kontekst.

12. Økologisk Markdag

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er at udvikle og gennemføre en økologisk markdag, hvor landmænd kan indsamle ny praksisorienteret viden med henblik på at styrke det økologiske håndværk og sikre økologiens konkurrencekraft. Målet er at den nationale økologiske markdag afholdes i 2022, hvor der demonstreres markforsøg, udbydes videnscaféer, udstillinger og netværksmuligheder for de deltagende økologiske landmænd.

Projektets hovedaktiviteter

Planlægning og annoncering: Projektet, der i 2020 startede med at indlede planlægningen af en økologisk markdag til gennemførelse i 2022 kulminerede i en alt i alt velgennemført og succesfuld Økologisk Markdag. I projektets tredje år var fokus og opgaven at finpudse programmet, udstillings- og demonstrationsplaner for afholdelse af dagen den 15. juni 2022 på Erholm Gods på Fyn. I planlægningen og afholdelsen af Økologisk Markdag var sigtet at gøre demonstrationsaktiviteterne relaterbare for landmænd fra forskellige bedriftstyper, så både formål og hovedkonklusioner let kan identificeres og overføres til egen bedrift. Dette arbejde blev gennemført i tæt samarbejde med projektets samarbejdspartnere. Det var Landbrug & Fødevarers Økologisektion, Innovationscenter for Økologisk Landbrug, ICROFS, de lokale rådgivningsvirk-somheder og Økologisk Landsforening. Ligeledes har HortiAdvice været involveret i planlægningen og havde desuden på Økologisk Markdag et selvstændigt areal med udstillinger og praktiske demonstrationsaktiviteter. Udstillingsplanen blev således sammensat i tæt dialog med inputs fra såvel samarbejdspartnere såvel som udstillerne. Rammerne omkring demonstrationsaktiviteterne har der i planlægningen og i gennemførelsen været et tæt samarbejde med den lokale økologirådgivning fra Velas i Vissenbjerg og Erholm Gods, Aaryp på Fyn, der lagde arealer til Øko-Markdagen. I tiden op til afholdelsen af Øko-Markdag har der været gjort en stor indsats for at sikre en synlig markedsføring. Det var såvel annoncering i fagblade, opslag på Facebook samt artikler i landbrugsmedierne.

Afholdelse: Øko-Markdag blev afholdt den 15. juni 2022 med over 800 besøgende landmænd, landbrugsskolelærer, rådgivere og forskere. De besøgende kunne ud over det store faglige netværk på tværs blandt andet besøge og finde viden i:

- 84 demonstrationsparceller med markens afgrøder. Herunder parceller med sorter i både vår- og vintersæd, protein og bælg-sædsafgrøder, grøntsagsafgrøder, gødningstildeling, foderafgrøder og grøntsager.
- 10 parceller med kørende maskiner og praksis demonstrationer af økologiske markredskaber og andre teknologiske og digitale løsninger til det økologiske landbrug.
- 42 stande med udstillere med interesse for det økologiske landbrug.
- I et videnstelt, var der dagen lang faglige oplæg fra forskere, rådgivere og maskinbranchen, der fortalte om nye muligheder, forskningsresultater og udviklingsprojekter. Emnerne spændte vidt med emner lige fra mark til husdyr og maskinløsninger.
- Der var tilbud om emneopdelte guidede rundture, hvor eksperter fra rådgivningen guidede og formidlede viden rundt i parceller og stande med relevans for de faglige emner, der knyttede sig til demonstrationsparcellerne.

13. Den uundværlige Ø-ko: græsaseret kødproduktion

Innovationscenter for  kologisk Landbrug P/S

Formålet med projektet er at sikre fællesskab blandt dyreholdere omkring en rentabel kødproduktion samt at synliggøre koens vigtige rolle i opbygningen af en levende og frugtbar jord. Det gøres ved at etablere et netværk for producenter, der er med til at udvikle kriterier for gr sbaseret kød, og udbrede viden om koen, dens samspil med nærmiljøet og kvaliteten af kødet fra kvæg på græs.

Projektets hovedaktiviteter

I projektets første år (2021) blev en spørgeskemaundersøgelse gennemført blandt interesserede k dproducenter i Danmark for at kortlægge produktionen i et virtuelt Danmarkskort med beskrivelser og relevante henvisninger. I 2022 og fremadrettet opdateres kortet med relevante oplysninger for at understøtte netværksdannelse, erfaringsudveksling og videndeling blandt gr sk dsproducenter. I efteråret 2021 blev tre workshops gennemført for k dproducenter, k dgrossister, repræsentanter for slagterier og restauranter. I den forbindelse blev kriterier for gr sk d udviklet, og grundlag for samarbejde og netværk blev skabt med et fælles fokus på kød fra gr sfodret kvæg. Output med fokus på koens rolle i økosystemet blev formidlet i artikler samt på Madens folkemøde i september 2021.

I 2022 blev der i AP1 (grundlag for konceptudvikling og organisering af netværk) indsamlet information om krav til produktion af kød fra græsfodrede dyr og erfaringer med forening af k dproducenter i fællesskaber, bl.a. med input fra Pasture for Life i Storbritannien. Den indsamlede viden er omsat til definerede kriterier med relevans i dansk praksis i samarbejde med projektets partnere fra ind- og udland og dyreholdere og med hensyntagen til krav til dyrevelfærd, transport og slagtn g, stald, opholds- og græsareal, økonomi og management. Kriterier er formidlet i forbindelse med informationsmøder for repræsentanter fra k dgrossister, slagterier og køkkener og i samme forbindelse blev parametre for vurdering af slagte- og naturkvalitet drøftet. Interessen for at starte markedsføring og eventuelle samarbejdsmuligheder med det foreliggende forslag til gr sk dskriterier som omdrejningspunkt blev ligeledes afsøgt på møderne, herunder potentielt antal leverandører og leveringsmuligheder. Ligeledes er muligheder for etablering af aftaler med afs ttningsledet undersøgt med henblik på at udarbejde en plan for salg af gr sk d og betingelser for eventuelt samarbejde. Interesserede k dproducenter er inviteret til at tage del i et fællesskab, som er etableret med fokus på gr sbaseret fodring via annoncer, nyhedsbrev og facebookopslag. 120 gr sk dsproducenter er kontaktet og interviewet, og der er på det grundlag udarbejdet beskrivelser af produktioner, som fremgår af det oprettede Danmarkskort, som viser, hvor produktionerne er placeret, samt relevante links med henvisning til yderligere information til inspiration og videndeling. Kortet opdateres løbende.

I AP2 (Vidensdeling og koens rolle i økosystemet) er koens rolle i økosystemet undersøgt og formidlet på m der, kurser og studietur samt i artikler og opslag på Facebook. Der er afholdt tre virtuelle kurser for producenter og rådgivere om relevante emner for gr sbaseret oksek dsproduktion og de udarbejdede kriterier for konceptet. På møderne præsenterede relevante specialister faglig viden og vigtige værktøjer til brug i praksis ved gr sbaseret oksek dsproduktion. Temaerne for kurserne var fluer hos kvæg på naturgr sarealer, foderværdi for kvæg på naturgr sarealer og holistisk management af naturgr sarealer. Alle kurser blev optaget og er offentliggjort på Innovationscenter for  kologisk Landbrugs YouTube kanal. Der er desuden gennemført en studierejse i England for 30 rådgivere og producenter for at indsamle erfaringer fra praksis om krav til produktion af kød fra græsfodrede dyr samt erfaringer fra forening af producenter. På rejsen besøgte deltagerne bedrifter, som praktiserer gr sbaseret kødproduktion og holistisk management, bl.a. i samarbejde med Pasture for Life. Deltagerne fik mulighed for at udveksle erfaringer med de engelske praktikere samt indbyrdes med henblik på at danne og styrke netværk samt videreudvikle konceptet i Danmark.

14. ORGANIC+: Demonstration og forbedring af positiv effekt af økologisk landbrug på agerlandets natur

Innovationscenter for  kologisk Landbrug P/S

Formålet med projektet er at forbedre og demonstrere den positive effekt af økologisk landbrug på agerlandets naturindhold, og derigennem sikre troværdigheden af den økologiske produktion op gennem værdikæden. Dette opnås ved at definere og beslutte mål og indsats for biodiversitet i agerlandet, samt implementere disse i såvel modelberegninger som praksis for fem regionale forsøgsområder.

Projektets hovedaktiviteter

For hver enkelt af de 7 arbejdspakker beskrives de aktiviteter som Innovationscenter for  kologisk Landbrug har været deltager i:

AP1: Engagering af partnere mod fælles mål og indsats for case-områderne: Innovationscenter for Økologisk Landbrug har deltaget aktivt i AP1 gennem projektarbejds møder og med at udvikle, planlægge og gennemføre aktiviteter, der har skabt fundamentet for det videre projektarbejde. Hovedleverancen i AP1 var afholdelse af en temadag og workshop for projektpartnerne, og her bidrog vi med forudgående planlægning samt to oplæg og en markvandring for projektpartnerne på selve dagen. Efterfølgende er der prioriteret en stor indsats for at bygge bro mellem projektets teoretiske arbejde og den praktiske virkelighed, der findes ude hos partnerne. Herigennem er der udviklet et koncept for Bioskoler sammen med Thise Mejeri og de leverandører, der deltager i Organic+. Der af-prøves også en ny tilgang til naturrådgivning på bedriftsniveau sammen med Gram Slot. Samarbejdet med Stenalt har mest været omkring det formidlingsmæssige, idet årets store åbent hus-arrangement var placeret hos denne partner.

AP2: Computersimulering af effekten af naturindsatser på agerlandets biodiversitet: Innovationscenter for Økologisk Landbrug er som udgangspunkt ikke en del af AP2, men der er foretaget kvalitetssikring af de grundelementer, der ligger bag simuleringsværktøjet og vi har deltaget i et projektarbejds møde, hvor udvalgte forvaltningsscenarier blev diskuteret.

AP3: Forudsætning og potentiale for biodiversitet som positiv faktor i værdikæden: Innovationscenter for Økologisk Landbrug har deltaget i projektarbejds møder og bidraget til at facilitere arbejdsplankens aktiviteter. Specifikt sikrer vi en sammenhæng mellem projektet og de overordnede landbrugspolitiske og administrative ændringer, der pågår i forbindelse med overgangen til CAP23.

AP4: Dokumentation af natureffekt gennem biologiske feltundersøgelser: Innovationscenter for Økologisk Landbrug har ikke haft arbejdsopgaver i denne arbejdsplan i 2022

AP5: Udvikling af beslutningsværktøj: Innovationscenter for Økologisk Landbrug har ikke haft arbejdsopgaver i denne arbejdsplan i 2022

AP6: Formidling og demonstrationsaktiviteter: Innovationscenter for Økologisk Landbrug er her arbejdsplanleder og har således haft det primære ansvar for udarbejdelse af kommunikationsplan og udførelsen af formidlingsaktiviteterne. I det følgende beskrives de vigtigste formidlingsaktiviteter som Innovationscenter for Økologisk Landbrug har gennemført i projektet. Hertil kommer formidling gennem-ført af AU og andre partnere, men de refereres ikke her. Den største formidlingsaktivitet i 2022 var deltagelse i maj månedens Naturmødet 22 i Hirtshals, hvor vi med stand, banner og samtale i tre dage formidlede Organic+ til Naturmødets ca. 30.000 deltagere. I samme kategori var projektet repræsenteret på Øko-Markdag 2022 på Erholm Gods på Fyn, hvor der med udgangspunkt fra Innovationscenter for Økologisk Landbrugs stand blev afholdt to mundtlige oplæg og en markvandring. Årets åbent hus-arrangement var lagt på Stenalt og koblet sammen med det årlige Stenalt Marked med ca. 1.500 besøgende. Mange var forbi vores stand og to gange i løbet af dagen blev der holdt et kombineret oplæg og markvandring på Stenalts marker.

Grænserne mellem de forskellige mundtlige formidlingsformer er flydende, men defineres en markvandring som formidling hvor tilhørerne står udenfor, er årets vigtigste de 5 bioskoler som de fem deltagende Thise-leverandører har afholdt for deres kollegaer samt inviterede lokale naturkyndige personer. Der er også formidlet om Organic+ som markvandring på Agri Nords Grovfoderdag og på flere interne projektmøder for projektpartnerne. Egentlige oplæg, hvor tilhørerne sidder og ser på en skærm, er gennemført på L&F's Fødevaredag, hvor mejeribranchen hørte om Organic+. Det samme på to af Agri Nords landmandsmøder i henholdsvis Hobro og Ålborg. Af skriftlige formidlingsaktiviteter har Innovationscenter for Økologisk Landbrug bidraget til fremstilling af brochure og banner for projektet. Vi har desuden oprettet projektets egen hjemmeside LINK, der supplerer to tilsvarende hjemmesider hostet af ICROFS og SESS.AU. Der er formidlet en række artikler fra projektet – dels øvrige partners artikler som Innovationscenter for Økologisk Landbrug har bidraget til, dels artikler som Innovationscenter for Økologisk Landbrug står som forfattere af. Innovationscenter for Økologisk Landbrug har således offentliggjort artikler om Organic+ i MARK, Økologi Information, Økologi.NU og Innovationscenter for Økologisk Landbrugs eget nyhedssite. Derudover er der offentliggjort en række SoMe opslag om de afholdte aktiviteter på diverse platforme.

AP7: Projektledelse: Innovationscenter for Økologisk Landbrug har som planlagt deltaget i projektets kickoff-møde, i et af ICROFS årlige projektmøder og så har der været 1-2 månedlige interne projektarbejds møder mellem Innovationscenter for Økologisk Landbrug og AU – med eventuel deltagelse af andre partnere. Projektarbejds møderne er afholdt over teams/fysisk.

15. Nye strategier for økologisk ægproduktion med reduceret fosfor (ORPHEUS)

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Formålet er at reducere gødningens indhold af P, så ægproducenter kan overholde de nye fosforlofter på 30 - 35 kg P pr. ha pr. år, således at det bliver unødvendigt at udvide arealet til husdyrgødning. Målet er, at nye fodringsstrategier skal

optimere fosforforsyningen til økologiske æglæggere og dermed reducere fosforudskillelsen i gødningen og øge udbytterne i planteproduktionen.

Projektets hovedaktiviteter

Tilskuddet fra FØL i 2022 finansierer, sammen med midler fra GUDP Organic RDD5, Innovationscenter for Økologiske Landbrugs aktiviteter i projektet ORPHEUS. Projektet består af 4 arbejdsplaner (AP).

AP1. Videnskabelige forsøg: Gennemføres ved Aarhus Universitet, Foulum. Her gennemføres forsøg med 4 fosfor-niveauer og 2 strategier for tildeling af calcium. I alt 8 behandlinger med 5 gentagelser. AU er ansvarlig for AP1.

AP2. Udvikling af et nyt fodringskoncept for Ca- og P forsyning til implementering i forsøg og praksis.

DLG er ansvarlig for AP2.

AP3. Ægkvalitet med fokus på skalstyrke, afhængig af Ca/P strategi. Danæg er ansvarlig for AP3.

AP4. Praksisdemonstrationer, videndeling og udarbejdelse af vejledning til landmænd. Innovationscenter for Økologisk Landbrug er ansvarlig for arbejdsplan 4, men har i hele projektforsøget været involveret i alle 4 arbejdsplaner, herunder planlægning af videnskabelige forsøg, sammensætning af forsøgsblandinger og måling af skalkvalitet mm., og har desuden deltaget i alle projektmøder samt bidraget til statusrapporter. To økologiske ægproducenter som er partnere i projektet, gennemfører praksisforsøg med reduceret fosfor i foderet. Formålet med praksisforsøgene er at demonstrere, hvordan fosforindholdet i foder og dermed i hønernes gødning under praktiske forhold kan reduceres til et minimum. Producent A. startede aktiviteterne i efteråret 2021, da hønerne var 33 uger gamle, fodret med reduceret calciumindhold - og lavest muligt p-niveau i fuldfoderet. Fosforindholdet svarende til 2 g. tilgængeligt P pr. kg. foder. Supplerende calcium blev tildelt strategisk ved tilsætning af muslingeskaller til foderet ved de sidste 3 ud af 7 daglige fodringer. Der er desuden en kontrolstald på ejendommen, hvor der fodres med normalt indhold af calcium og fosfor i foderet. Her suppleres calciumforsyningen med muslingeskaller tildelt ad libitum fra fodertrug placeret på strøelsen. I 2022 er der ved foto/video optagelser i denne stald vist, at hønerne selv kan finde ud af at optage denne tungere opløselige calciumkilde på det strategisk rigtige tidspunkt, dvs. således, at der er calcium til rådighed i skalkirtlen om natten, når skallen dannes. Producent A fortsætter aktiviteterne i en ny produktionscyklus i 2023.

Ægproducent B, der skulle afprøve en strategi med lavt indhold af fosfor (2,5 g tilgængeligt P pr. kg.), kombineret med strategisk tildeling af muslingeskaller både i siloer på gulvet og ved tilsætning til foderet sidst på dagen. Producent B måtte dog af økonomiske årsager træde ud af projektet i foråret 2022. Det lykkedes i sommeren 2022, at finde en ny økologisk ægproducent C, der kunne indgå som partner i projektet og videreføre aktiviteterne, som var planlagt hos producent B. Hos producent C bliver forsøgshønerne fodret med lavt P-indhold (2,0 g tilgængeligt P/kg. foder), reduceret indhold af calcium i fuldfoderet (2,7%) og tildeling af muslingeskaller ad libitum fra trug/siloer på gulvet. I en kontrolstald fodres med normalt indhold af calcium og fosfor, men også suppleret med muslingeskaller fra trug/siloer på gulvet. Der er hos producent C særlig fokus på forbruget af muslingeskaller. Det viser sig, at hønerne optager store mængder skaller uanset, om der er calcium nok i fuldfoderet. Der har i slutningen af 2022 vist sig et problem med hønernes produktivitet. Der arbejdes på at finde årsagen hertil. Såfremt det viser sig at have sammenhæng med forsøgsbehandlinger, vil forsøgsplanen blive tilrettet. Aktiviteterne hos ægproducent C forventes dog under alle omstændigheder at fortsætte i 2023. I alle stalde, der indgår i praksisafprøvningsregistreringen registreres dagligt alle relevante produktionsparametre, og der indsamles med forudbestemte intervaller æg til skalstyrketest, jf. AP3.

16. Den gode opstart for økologiske æglæggere

Innovationscenter for Økologisk Landbrug P/S

Projektets formål er at sikre optimal opstart for økologiske æglæggere under alle forhold. At identificere de faktorer, der påvirker opstartsperioden for en æglæggende høne i et etagesystem og dermed påvirke dyrevelfærd målbart i positiv retning. Optimal opstart vil sikre høj dyrevelfærd i hele æglægningsperioden og samtidig sikre en sund produktionsøkonomi for den økologiske ægproducent. At identificere de faktorer, der påvirker opstartsperioden for en æglæggende høne i et etagesystem og dermed påvirke dyrevelfærd målbart i positiv retning. Projektet indsamler erfaringer om produktionsforhold, dyrevelfærd og udfordringer i opstartsperioden. I projektet registreres og vurderes på parametre som staldforhold, foderforbrug, produktionsresultater og management, og resultater formidles til økologiske ægproducenter for understøttelse af fortsat positiv udvikling og tillid til den økologiske ægproduktion. Elementer og læringer fra det tidligere gennemførte projekt Økohøne 100, og viden fra igangværende projekt, som er gennemført af Økologisk Landsforening, indgår i projektet. Projektets vigtigste effekter er at fastholde og højne dyrevelfærd i den økologiske ægproduktion. Ny

viden og opsamlede erfaringer deles med de økologiske producenter via møder, workshop, artikler i relevante fagblade samt nyhedsbreve

17. Økologiske uddannelsesprojekter – tværfaglig fremtidssikring af økologien

Landbrug & Fødevarer

Formål: Projektets formål er et øget fokus på økologiens nøglerolle i en bæredygtig kontekst blandt elever og faglærere, så økologiens afsætningsmuligheder fremtidssikres, tværfagligheden øges og dialogen mellem aktørerne styrkes.

Mål: Deltagerne skal sammen med deres kommende samarbejdspartnere klædes på med argumenter for økologiens eksistensgrundlag gennem en kombination af vidensdeling og 'hands-on' erfaring, der styrker kendskabet til økologiens forcer.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke: Fra Greb til Gaffel

- 8x økologiske oplæg på fagskoler, oplæg afholdt af Anders Nicolajsen
 - Nyeste viden om økologi, afsætning, landbrug, foodservice, projekter og muligheder
- Rekruttering af elever og værter
 - Kokkeelever, landbrugselever og slagterelever
- 1x videreudvikling af undervisningsmaterialer
 - Gennemarbejdning og opdatering af økologisk undervisningsmateriale – i alt 3 difference-rede sæt, til brug på skoler og under projektet.
- Greb til Gaffel's 4 dages praktikforløb + introdag
- Værter fordelt fra hele landet, store og små producenter, restauranter, hoteller og kantiner
- 1x Fælles kommunikationsindsats
- L&F presseafdeling og kommunikationskonsulenter i samarbejde med deltagende skoler, elever og værter.
- 1x Udførelse af evalueringsforløb med deltagende elever og skoler

Arbejdspakke: Pilotprojekt – Økologisk best practice tur og efteruddannelse af faglærere

Planlægning, afvikling og evaluering af faglærer pilotprojekt

18. Mere økologi i landbrugsuddannelsen

Landbrug & Fødevarer

Projektets formål er at styrke undervisningen i økologisk jordbrug i landmandsuddannelsen med aktuel økologisk viden, så kommende landmænds økologiske videns- og handlekompetencer styrkes, så Danmark fortsat kan være i front som økologiske fyrtårn. Projektets mål er at udvikle læringsmaterialer, der tidsmæssigt og fagligt styrker den webbaserede undervisningsportal til landmandsuddannelsen, som Landbrug & Fødevarer Økologi i samarbejde med SEGES er i færd med at udvikle.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet Mere økologi i landbrugsuddannelsen er fra bevillingsåret 2021, men blev projektforlænget til 2022 grundet flere af hinanden uafhængige faktorer. Se venligst anmodning om projektforlængelse for projektet. Arbejdspakker for 2022 bevilling:

Arbejdspakke 1 Udarbejdelse af læringsmaterialer og lærevejledninger: Artiklerne til undervisningsportalen er færdiggjort, faglig kvalitetssikret samt pædagogisk, didaktisk bearbejdet til målgruppen. Filmmateriale, fotos, illustrationer, grafikker mv. til at understøtte artiklerne er færdiggjort.

Arbejdspakke 2: Digital implementering af faglige indhold, test og lancering: Artiklerne inkl. understøttende materiale er implementeret på web-portalen, formater og teknik testet og justeret. Dette forgår i samarbejde med det af undervisningsministeriet finansierede projekt.

Arbejdspakke 3: projektleddelse: Projektleddelse, koordinering med bidragsydere, bilaterale dialog med redaktionsgruppe-deltagere, diverse opfølgning og økonomistyring foretaget.

19. Økologiske slagtegrise i nyt koncept med stald og træer

Aarhus Universitet, Institut for Agroøkologi

Projektets formål var at styrke troværdigheden og forbrugertilliden til den økologiske slagtegriseproduktion gennem dokumentation af et nyt sommerkoncept, der forbedrer dyrevelfærden og reducerer miljøaftrykket. Projektets mål var at give

slagtegrise bedre mulighed for udfoldelse af deres naturlige adfærd gennem adgang til et frilandsareal med pil. Det nye koncept forventes at reducere ammoniaktabet som følge af forbedret hygiejne på de befæstede løbegårde, uden at øge risikoen for parasitinfektioner og nitratudvaskning.

Projektets hovedaktiviteter

Forsøgsaktiviteter: Konceptet er afprøvet i et kontrolleret forsøg på den Økologiske Forskningsplatform ved Foulum, Aarhus Universitet, hvor der er etableret et areal med piletræer i tilknytning til indendørs stier. Befæstede udearealer blev etableret forår 2022. Pilen blev skåret ned i februar, så den stod med friske skud da grisene blev indsat ultimo april ved ca. 30 kg. Grisene blev slagtet 70 dage efter. Forsøget gentages i 2023, så effekten af gentagende brug af arealet (to år i træk) kan dokumenteres.

Specifikt er der undersøgt:

- Dyrenes brug af de forskellige zoner (stald, løbegård, pil) til aktivitets-, hvile-, rode- og termoregulerende adfærd samt gødeadfærd (opdelt på urinering og defækering)
- Hygiejne (stald og løbegård)
- Jordprofilens indhold af uorganisk kvælstof i 0-100 cm dybde (N-min)
- Mængden af tilgængeligt grøn pilebiomasse og den fodringsmæssige værdi heraf
- Parasittryk
- Grisenes vækst, foderudnyttelse og slagte kvalitet (køddprocent)
- Samt hvorledes ovennævnte parametre blev påvirket af dyretæthed (m² pileareal/produceret gris).
- Dyr, folde og eksperimentelt design

Ultimo april 2022 blev der indsat i alt 44 grise á 30 kg fordelt på syv stier (3 x 4 grise, 3 x 8 grise, 1 x 8 grise uden adgang til pil) med adgang til befæstede udearealer, hvoraf de seks desuden havde udgang til et frilandsareal med pil og kløvergræs isået urter. Der blev sammenlignet to forskellige dyretryk i tre gentagelser svarende til hhv. 100 og 50 m² per produceret gris. Se billeder fra forsøget herunder. Dyrene blev fodret ad libitum indtil slagtning ved ca. 110 kg. Forsøget gentages i forår/sommer 2023 i de samme stier og folde, men denne gang med tre kontrolhold. Der måles således på i alt seks folde, der har været i brug to år i træk samt på tre folde, der ikke har været i brug sidste år.

Målinger, observationer og registreringer: Grisene blev vejlet ved indsættelse samt ved slagtning. Tildelt foder blev noteret i hele forsøgsperioden. Tilgængelig pilebiomasse blev bestemt i maj og juli - og analyseret for den ernæringsmæssige værdi (TS, råprotein, energi (FESv)).

2.1 Adfærd og hygiejne: Dyrenes brug af de forskellige udendørs zoner (løbegård, pil) til aktivitets-, hvile-, rode- og termoregulerende adfærd samt interaktioner med pilen (bid, gnub mm.) blev observeret via direkte observationer – i alt fem hele observationsdage fra kl. 6 til kl. 17. Grisenes placering af hhv. urin og fæces blev ligeledes registreret. Ydermere blev der vurderet stihygiejne på løbegårdene via visuel scoring i alt seks gange i løbet af forsøgsperioden.

2.2 Parasitbelastning: Grisenes sundhed dokumenteres med særlig fokus på parasitbelastning, primært indvoldsorm, som naturligt vil være tilstede på arealerne. Der blev indsamlet fæcesprøver til kvantificering af parasitæg d. 11/5, d. 7/6 og d. 27/6.

2.3 Næringsstofftab: N og P belastningen på pilearealet bliver estimeret ud fra adfærdsobservationer sammenholdt med foderforbrug, fode-rets råprotein- og fosforindhold samt fraført N og P via grisenes vækst og høst af pil. Der blev udtaget jordprøver i alle folde i to dybder (0-25 og 25-100 cm), puljet til fem analyseprøver per folde. Prøverne er analyseret for N (begge dybder) og P (0-25 cm) i 2022 (april og juni).

20. Bekæmpelse af snudebiller i økologisk hvidkløverfrø

Aarhus Universitet, Technical Sciences, Institut for Agroøkologi

Snyltehvepsekokoner udgør en uudnyttet ressource for skadedyrsbekæmpelse i hvidkløverfrøproduktion. Projektet vil skabe en bedre forståelse for potentialet i anvendelsen af snyltehvepsekokoner. Projektets mål: Tilstedeværelsen af insektpatogensvampe på snyltehvepsens larve undersøges. Kokoner udsættes i marker for at opnå større viden om parasiteringsgrad. Insektnyttige planter udsættes som føderessourcer for snyltehvepsen

Projektets hovedaktiviteter

Tilstedeværelsen af insektpatogensvampe på snyltehvepsens larve undersøges. Som i 2021 blev der i 2022 hentet råvareprøver fra DLF. Råvareprøverne omfattede alle avlere, der havde kontrakt med DLF i 2021. Prøverne er i gang med at blive neddelte og senere skal antallet af kokoner bestemmes. Aktiviteten kommer til at strække sig ud over

projektperioden. Der blev hentet prøver med snyltehvepskokoner fra tre avleres plantørreri og ved indlevering til rensestationerne. Overlevelsescraten af snyltehvepselarver blev undersøgt for 100 kokoner. Kokoner fra marker, hvor der blev indsamlet blomsterhoveder til bestemmelse af parasiteringsfrekvensen, blev undersøgt for levende larver. Fra 13 marker blev der fundet 172 kokoner.

Kokoner udsættes i marker for at opnå større viden om parasiteringsgrad. Der blev i 2022 hentet kokoner fra DSV og DLF. I alt blev der hentet 105 kg som blev udsat på fire marker fordelt på Jylland og Sjælland, markernes samlede størrelse var 34 ha. Som kontrol anvendtes otte marker med en samlet størrelse på 200 ha. DLF udsatte i 2022 kokoner på deres økologiske hvidkløvermarker, fire af disse marker indgik som observationsmarker i projektet. De fire marker havde en størrelse på 99 ha. Blomsterhoveder blev indsamlet lige før høst i alle marker. Per mark blev der indsamlet 400 blomsterhoveder fordelt på fire områder langs en transekt. Mellem hvert område var der 50 m. Områderne strakte sig over 25 m med fem indsamlingspunkter fordelt med 5 m mellemrum. Per indsamlingspunkt blev der indsamlet 20 blomsterhoveder med brunt hoved og grøn stilk, svarende til stadiet før modenhed. Parasiteringsfrekvensen blev bestemt ved at tælle antallet af snyltehvepskokoner og antallet af voksne kløverhovedgnavere efter at kløverhovedgnaverlarver havde fuldført deres udvikling.

Insektnyttige planter udsættes som føderessourcer for snyltehvepsen. Der blev afprøvet tre kombinationer af føderessourser dild, dild med bladlus og almindelig røllike. Henover foråret blev der plantet dild i væksthuse til senere udsætning. Almindelig røllike planter blev hentet fra en privat have og pottet op uge 21, blomstring blev synkroniseret ved at klippe blomsterstande af. Planterne blev udsat den 24 juni, efter at marken var blevet afpudset. Føderessourcerne blev udsat på række med 12 m afstand i fire gentagelser. Per udsætningspunkt blev udsat fem potter. Planterne blev vandet og afblomstrede blomsterstande fjernet på uge basis. Der blev anvendt to kontroller, en kontrol i rækken og en inde i marken. Forsøget blev opgjort ved høst ved at indsamle 50 blomsterhoveder i en radius af 2.5 meter ud fra udsætningspunktet. Efter at kløverhovedgnaverlarver havde fuldført deres udvikling blev antallet af voksne kløverhovedgnavere sammenlignet med antallet af fremkomne snyltehvepskokoner.

21. Effekt af nyttedyr i 2. års hvidkløver til frø

Aarhus Universitet, Science and Technology, Institut for Agroøkologi

Projektet er et tillæg til projektet "Bekæmpelse af snudebiller i økologisk hvidkløverfrø". Projektet fokuserer på udviklingen i snudebillepopulationen året efter udsætning af snyltehvepskokoner.

At undersøge om en stor udsætning af snyltehvepskokoner i en 1. års hvidkløver til frø har en indflydelse på populationen af kløverhovedgnavere året efter udsætningen.

Projektets hovedaktiviteter

Forsøgsaktiviteterne i 2022 udgjorde monitoringer i andenårshvidkløverfrømarken. Monitoringerne blev udført fra uge 20 til 26. Der blev monitoreret hvornår kløverhovedgnaveren optrådte i størst antal. Monitoring foregik med klækkefælder som blev flyttet efter hver tømning. Parasiteringsgraden blev undersøgt ved to opgørelsesmetoder. Ved første metode blev der lige før høst indsamlet 400 blomsterhoveder. Hovederne blev opbevaret under udeforhold indtil larverne af kløverhovedgnaveren enten havde udviklet sig til voksne snudebiller eller en snyltehvepskokon var fremkommet. Den anden metode omfattede indsamling af 400 blomsterhoveder i hver af de tre uger op til høst. Blomsterhovederne blev opbevaret enkeltvis i medicinbægere med låg.

22. Økodag 2022 Classic

Økologisk Landsforening

Formålet med Økodag er at øge forbrugernes viden om de værdier, der ligger bag økologisk mælkeproduktion, så de forbinder økologisk mælk og mejeriprodukter med dyrevelfærd og naturlige fødevarer. Formålet opnås ved, at 42 økologiske gårde holder Økodag og inviterer forbrugerne på landet for at overvære, når de økologiske køer lukkes på græs. Økodag foregår i 2022 fysisk såvel som online.

Projektets hovedaktiviteter

Gennem hele projektperioden har der været tæt dialog med de økologiske mejerier, dialogen har bl.a. vedrørt:

- Rekruttering af værter til Økodag 2022
- Annoncerings- og kommunikationsstrategi
- Formidling af Økodag på mælkekartoner

- Digital kampagne og markedsføring af Økodag
- Prioritering af indsatser ift. ændringsansøgning
- Der blev afholdt kick off-, status- og evalueringsmøde med mejerierne

Rekruttering og værtspleje:

- I 2022 blev der rekrutteret 42 værter til Økodag 2022
- Der blev aflagt besøg hos nye værter for at klæde dem på ift. afvikling af Økodag
- Der var løbende dialog med værter ift. afvikling af Økodag, materialer, markedsføring osv.

Kommunikation og markedsføring:

For at skabe en rød tråd og opnå stor sammenhængskraft igennem hele kommunikations- og markedsføringsindsatsen både op til, under og efter Økodag, blev der udviklet en kommunikations- og markedsføringsplan. Følgende tiltag var indeholdt i kommunikations- og markedsføringsindsatsen:

- Udvikling af kommunikations- og markedsføringsplan: Planen sikrede en rød tråd i kommunikationen omkring Økodag.
- Udvikling af annoncepanel til mælkekartoner: Arla, Thise og Naturmælk/Øllingegaard annoncerede for Økodag 2022 på deres mælkekartoner i ugerne op til Økodag.
- Udvikling af inspirationsmateriale til samarbejdspartnere og interessenter: Der blev udviklet materiale til brug af samarbejdspartnere og interessenter ift. at markedsføre Økodag.
- Opdatering og ajourføring af hjemmesiden Økodag.dk: Hjemmesiden blev opdateret og ajourført ift. Økodag 2022.
- Udvikling af markedsføringsmateriale til værterne (materialer til gæster, skilte osv.): Der blev produceret forskel-lige materialer vedrørende formidling om økologi, og materialerne blev distribueret til alle værtsgårdene. For at understøtte formidlingen på gårdene, blev der udviklet og produceret en konkurrence, som blev uddelt til alle Økodags-gårdene. Konkurrencen ledte gæsterne ind på Økodag.dk for dermed at øge formidlingen om økologi.
- Netværksbaseret markedsføring via samarbejdspartnere, der laver gratis PR: Samarbejdspartnere markeds-førte Økodag 2022 via deres egne kanaler fx på Facebook og Instagram samt i salgsaviser.
- Outdoor kampagne (skilte på busser, standere osv.): Der blev udviklet en kampagne for Økodag og denne blev for-midlet i form af en Outdoor-kampagne, der bestod af store plakater i hele landet. Plakaterne var opsat ved indkøbs-steder, banegårde og bussteder samt i bybilledet. Dette genererede stor opmærksomhed omkring Øko-dag.
- Livestreaming af Økodag på sociale medier: På Økodag blev der livestreamet fra en udvalgt gård. Hovedproduktio-nen foregik på én gård, hvor seerne kunne se køerne blive lukket ud kl. 12.00. Livestreamingen havde en kendt vært og tiltrak stor interesse. Den blev livestreamet via seks Facebook kanaler (I Love Øko, Arla, Natur-mælk, Øllinge-gaard, Thise Mejeri og Them Mejeri), og er efterfølgende blevet tilgængelig på Facebook samt Økodag.dk. Målet om 20.000 visninger er opnået.
- PR og presseindsats: Kriseberedskabet blev opdateret ift. at sikre en optimal afvikling af Økodag. Krisebered-skabet bestod bl.a. af retningslinjer ift. at reagere på protestorganisationers indblanding online. Der blev gen-nemført en intens presseindsats. Økodag skabte stor opmærksomhed fra medierne, der var 60 omtaler af Øko-dag og en række indslag på TV, bl.a. i TV2 nyhederne og på de lokale TV-stationer.

Billetsystem og hjemmeside: Der blev udviklet og gennemført en billetfunktion til Økodag 2022. Denne gjorde det muligt for værterne at tilkende-give, hvor mange gæster de ønskede på deres gård til Økodag. Gæsterne kunne gå ind på Økodag.dk og vælge den gård, de gerne vil besøge og booke billet hertil. Dette sikrede, at værten vidste præcist, hvor mange gæster der kom på besøg. Samtidig gav det også projektet adgang til kontaktoplysninger på gæsterne og dermed mulighed for at kontakte gæsterne ved en eventuel aflysning. Der var også mulighed for at holde åbent til Økodag uden begrænsning i antallet af gæster, da denne mulighed stadig var tiltrækkende for flere værter. Med billetsystemet skabtes der en tryghed hos vær-terne og mulighed for at tiltrække værter, der ikke ønsker gæster i tusindvis. Billetfunktionen blev tilrettelagt med både gårdbeskrivelser og billeder fra gårdene. Hjemmesiden vedr. Økodag blev opdateret og tilpasset billetsystemet, hvilket sikrede en god brugeroplevelse og nem tilgængelighed ift. booking af billetter.

Presse: Der blev udarbejdet en presseplan ift. information til medierne om Økodag 2022. Planen blev delt med de økolo-giske mejerier, og der var samarbejde omkring kontakt til pressen. Økologisk Landsforening udsendte pressemeddelel-ser til den nationale, regionale og lokale presse – det være sig både TV, radio, sociale medier og trykte medier. Op til afviklin-gen af Økodag blev der foretaget en intensiveret presseindsats for at få medierne til at møde op til Økodag og dække eventen. Denne indsats er i høj grad med til at sikre den meget positive omtale af Økodag og skabe

opmærksomhed og viden om den økologiske mejeriproduktion i medierne. En del af presseindsatsen indeholdt portrætter og dybdegående historier om værter med en særlig nyhedsvinkel. Dette var med til at sætte ansigt på økologien og fremhæve gode eksempler på landmænd, der hver dag er med til at sikre forsyningen af økologiske fødevarer.

Evalueringsaftener: Der blev afholdt to møder med fokus på erfaringsudveksling, ét møde på Sjælland og ét møde i Jylland. Møderne blev brugt til erfaringsudveksling og generel drøftelse af afviklingen af Økodag med særligt fokus på sikkerhed og aktiviteter for de besøgende. Til møderne deltog i alt 40 personer.

Evaluering: Efter afviklingen af Økodag tilrettelagdes en indsats med fokus på evaluering af årets Økodag. Evalueringen viste, hvordan afviklingen af Økodag med billetfunktion var gået, og om det kunne være en måde at afholde Økodag på i fremtiden.

Endvidere var evalueringen med til at sætte fokus på, om Økodag fortsat er en afholdt forårsevent hos både værter, gæster og mejerier, samt i hvilken retning projektets interessenter ser potentiale for videreudvikling. Økologisk Landsforening gennemførte selv en værtsevaluering, hvorimod gæsteevalueringen gennemførtes af en ekstern analysevirksomhed. Under denne indsats ligger også en evaluering med repræsentanter fra mejerierne, hvor gode og mindre gode erfaringer blev udvekslet, og det interne samarbejde Økologisk Landsforening og mejerierne imellem blev diskuteret.

23. Bibestøvning af hestebønner og lupin

Danmarks Biavlerforening

Projektets formål er at optimere udbytte og kvalitet (øget proteinindhold) uden ekstra klimabelastning ved at fremme brugen af bibestøvning af hestebønner og lupin.

Projektets mål: Ved i løbet af to år at udvikle metoder til brug af honningbier og opnå viden om vilde bestøvende bier, der kan understøtte landmanden i at anvende bibestøvning ved dyrkning af hestebønner og lupin.

Projektets hovedaktiviteter

AP 1: Hvilke bier besøger afgrøderne?

Aktiviteter: Transektmålinger gennemført i hestebønne og lupin.

AP 2: Optimering af bifamilier.

Aktiviteter:

- 1) Udviklingsundersøgelse af tre forskellige typer bifamilier gennemført i hestebønne og lupin
- 2) Pollenindsamlinger og analyser heraf gennemført i hestebønne og lupin.
- 3) Honningindsamling og analyser heraf gennemført i hestebønne og lupin.

AP 3: Formidling.

Projektet er formidlet gennem hjemmeside, artikler, nyhedsbreve, Inspirationsdag og webinar.

24. Skovlandbrug – et bæredygtigt landbrugssystem for planteavl og mælkeproduktion (ROBUST)

Center for Frilandsdyr K/S

Projektets formål er at udvikle, undersøge og udbrede skovlandbrug i Danmark. Projektet har følgende malsætninger: 1) At dokumentere effekten af SL på: C-lagring i jord og vedmasse, N-udvaskning, naturvardi, konkurrence med afgrøder, fodervardi af lovbiomasse og dyrevelfard, 2) At udvikle, etablere og demonstrere SL-systemer indenfor planteavl og mælkeproduktion, 3) At belyse forretningspotentialet indenfor SL, og 4) At modellere effekterne af at udbrede SL på større skala. Målet er at skabe tilstrækkelig viden om skovlandbrugssystemernes effekter til, at en betydelig del af danske landmand vil se produktionsformen som en reel mulighed.

Projektets hovedaktiviteter

Center for Frilandsdyr har opgaver i AP1, AP2 og AP6 i projektet, hvor de specifikke aktiviteter beskrives nedenstående. De resterende arbejdsopgaver løses af andre partnere i projektet, og omtales kun som overskrifter for at skitsere sammenhængen i hele projektet.

Projektet er organiseret i seks arbejdsopgaver (AP).

I AP1 indsamles nødvendig viden og praktiske erfaringer gennem nationalt og internationale SL-netværk, som vil danne en nødvendig baseline for arbejdet i AP2-3. AP2 har fire underarbejdsopgaver (AP2.1-AP2.4) med hver deres arbejdsopgaveleder.

I AP2 indsamles og analyseres data ift. systemets effekter

på: C-lagring i ved og jord, N-balance, konkurrence med afgrøder, fodervardi aflov og dyrevelfard. AP3 har to underarbejdsopgaver (AP3.1-AP3.2) med hver deres arbejdsopgaveleder.

I AP3 designes nye SL, og der laves baselinemalinger på udvalgte parametre.

I AP4 udforskes forretningspotentialer ifm. SL. I APS modelleres SL-systemets potentiale som produktionssystem ift. dets effekt på klima, naturvardi og miljø, både ved en fremskrivning af udbredelsen samt på et nationalt plan.

I AP6 formidles erfaringer og ny viden til erhvervet og samfundet.

Projektet ROBUST ledes af Julie Rohde Birk fra Innovationscenter for Okologisk Landbrug.

25. Eco-efficient pig production and local protein supply "ENTRANCE"

Center for Frilandsdyr K/S

Formål: At udvikle ressourceeffektive fodringsstrategier baseret på 100% lokalt produceret foder til danske okoslagtegrise, der opretholder eller øger fodereffektiviteten, samtidig med at miljø- og klimapåvirkningen reduceres. Målet er en markant reduktion af både drivhusgasemissionen og kvalitetsudvaskningen via optimeret brug af klovergræs og lokalt produceret grønt protein. Konkret forventes en reduktion på 9,9 kg CO₂ eq. og 0,45 kg N pr produceret gris. Opgaverne løses i 6 arbejdsplaner, se nedenstående beskrivelse.

AP1 Projektledelse og kommunikation: Formålet med AP1 er at sikre fremdrift i projektet. Denne opgave inkluderer den nødvendige koordinering mellem arbejdsplaner og afklaring af eventuelle problemer. Dette vil sikre at milepæle og leverancer overholdes. Center for Frilandsdyr er projektejer og arbejdsplanen ledes af Simme Eriksen, Center for Frilandsdyr. Aktiviteter i 2022: Projektlederen koordinerer mellem arbejdsplanerne og er ansvarlig for at organisere projektmøder, kommunikation med fondene samt overordnet styring af økonomi og budgetter.

AP2 Ernæringsværdi grønt protein: Formålet med AP2 er at bestemme ernæringsværdien af grønt protein, frisk klovergræs, græspulp og klovergræsensilage til slagtegrise. Arbejdsplanen ledes af Lene Stodkilde-Jørgensen, AU-ANIS. Center for Frilandsdyr har kun koordinerende opgaver i forhold til AP2.

AP3 Næringsstofbalance og drivhusgasemission Formålet med APS er at kvantificere indflydelsen af proteinkilde og grovfoder på kvalitets- og fosforbalancer og emissioner af drivhusgasser i slagtegrise. Arbejdsplanen ledes af Maria Eskildsen, AU-ANIS. Center for Frilandsdyr har kun koordinerende opgaver i forhold til AP3.

AP4 Livscyklusvurdering: Formålet med AP4 er at udføre en livscyklusvurdering (LCA) for at kvantificere miljø- og klimapåvirkningen af økologiske slagtegrise, der fodres med enten grøn- eller sojaprotein i kombination med forskelligt klovergræs-baseret grovfoder. Arbejdsplanen ledes af Heidi Mai-Lis Andersen, AU-AGRO. Center for Frilandsdyr har kun koordinerende opgaver i forhold til AP4.

AP5 Frisk klovergræs og ensileret græspulp i praksis: Formålet med AP er at udvikle nye fodringsstrategier med frisk græs og ensileret græspulp til slagtegrise. Dette vil i praksis betyde ændret management hos de økologiske griseproducenter, hvorfor der indsamles viden, erfaringer og udvikles på håndteringen af græspulp og frisk græs. Der regnes økonomi på de nye fodringsstrategier. Opgaverne løses i samarbejde med Innovationscenter for Okologisk Landbrug og Vestjyllands Andel. Arbejdsplanen var ledet af Marie Lund Buus, Center for Frilandsdyr, indtil Marie desværre blev langtidssygemeldt. Opgaven er overtaget af Simme Eriksen, Center for Frilandsdyr.

Aktiviteter i 2022: Erfaringsindsamling i samarbejde med Innovationscenter for Okologisk Landbrug med fokus på muligheder og potentiale for fodring med frisk græs til slagtegrise, herunder viden om fodring, håndtering, arbejdstid og host. Udvikling af praksis omkring emballering, transport, udfodring og opbevaring af græspulp. Kent Laursen, industridesigner, indgår i opgaverne med at identificere nye muligheder for håndtering og emballering af græspulp, fordi han har stor viden og erfaring med forskellige materialer og praktiske løsninger.

Artikel om fodring med friskt græs/grønt.

Planlægningen af projektets demonstrationsaktiviteter påbegyndes.

26. Klimaneutral Økologi på Små Økologiske Jordbrug

Permakulturhaven

Fremme af udbredelsen af flerårige grøntsager til foder og konsum på små økologiske bedrifter som led i at gøre små økologiske bedrifter klimaneutrale.

Projektets hovedaktiviteter

AP1. Videnssynthese om flerårige grøntsager og klimaneutralitet: Videnssynthesen blev påbegyndt i 2020 og samler den eksisterende/opnåede viden om flerårige grøntsager, arter, dyrkningssystemer, anvendelse til foder og konsum samt

klimaeffekt. I 2022 er syntesen (ver. 3.0) yderligere udbygget med årets erfaringer fra de tre projektkomplekser (link). Videnssyntesen afsluttes med projektkompleksernes erfaringer og tre grøntsagsavlere faglige vurdering af planterne ultimo 2023. I 2022 er faktaark om planternes dyrkning og brug udarbejdet.

AP2. Samling og kultivering af vilde flerårige arter/sorter: På baggrund af videnssyntesen blev forsøgsdyrkning og opformering af de mest lovende afgrøder til foder og konsum påbegyndt i foråret 2020. Forsøgsdyrkingen fortsatte som planlagt i 2022. Erfaringerne er sammenfattet i videnssyntese.

AP3. Skovhave og højbede med flerårige blandingsafgrøder: Det kendte økologiske dyrkningssystem baseret på et alsidigt sædskifte med kløvergræs i omdrift blev erstattet fra 2020 af udvikling af et nyt dyrkningssystem baseret på flerårige afgrøder med skovhaver og blandingskulturer i højbede for at opnå den variation, der er kendetegnet ved et varieret sædskifte. I 2022 blev de mest lovende skovhave- og højbedesystemer og designs udviklet på "Katrinelunden" (link).

AP4. Smagstest og tilberedning: I 2022 blev foretaget fire smagstest af de mest lovende flerårige grøntsager, herunder udvikling af opskrifter. Smagstest blev foretaget hos "Udengård Consult" og på de tre projektkomplekser af projektdeltagere. Resultaterne formidles i sammenhæng med de testede planters beskrivelse i videnssyntesen og på faktaark (AP1).

AP5. Test af ernæringsmæssige værdier: De ernæringsmæssige kvaliteter er i 2022 blevet analyseret i 3 udvalgte flerårige grøntsager samt 2 enårige grøntsager på fødevarerlaboratorium. I 2022 blev artiklen "Testing the Nutrient Composition of Perennial Vegetables in Denmark, Sweden, and the United States" udgivet i samarbejde med Eric Toensmeier, Perennial Agriculture Institute, USA og svenske kollegaer fra Stjärnsund, Sverige.

AP6. Udbredelse af flerårige grøntsager: Udplantningsmateriale af udvalgte flerårige grøntsager blev i foråret forspiret og udleveret til 3 eksterne grøntsagsavlere. Forud for levering af materialet fik avlerne vejledning i dyrkningsmetoder på en afholdt workshop. Avlerne har sidst på 2022 aflagt en foreløbig evaluering af de respektive planters etablering og potenti-ale. Evalueringen indgår i en afsluttende sammenfatning ved projektets afslutning i 2023.

27. Kom godt i gang med økologiske blåbær og stikkelsbær.

HortiAdvice

1. Udvikle bæredygtig økonomisk produktion af økologiske stikkelsbær i Danmark
2. Udvikle bæredygtig økonomisk produktion af økologiske blåbær i Danmark

Projektet hovedaktiviteter

Der er udviklet økologiske dyrkningsvejledninger for Blåbær og stikkelsbær, som er blevet offentliggjort bl.a. på hortiadvice's hjemmeside <https://www.hortiadvice.dk/upl/website/2605-oeko-blaabaer-stikkelsbaer/kologiskblbrdyrkningsvejledning2022.pdf> <https://www.hortiadvice.dk/upl/website/2605-oeko-blaabaer-stikkelsbaer/kologiskdyrkningsvejledningStikkelsbr2022.pdf> I Facebookgruppen Blåbærproducenter (76 medlemmer) i Norden, som forsøger at samle hele blåbærmiljøet i Norden er der i vækstsæsonen blevet publiceret 1 O korte videoer med faglige temaer og nyt fra Måns-sons økologiske blåbærplantage. Der har været i alt 52 opslag gennem 2022 fra både avlere og rådgivere. I nyhedsbrevet Busk- og StenfrugtNYT har 4 nyhedsbreve indeholdt informationer om økologiske stikkelsbær og der er afholdt 2 møder, hvor problematikker omkring stikkelsbær er blevet diskuteret med avlere.

2 af de største danske økologiske blåbæravlere blev besøgt. Det drejer sig om Halskenbjerg bær ved Sdr. Omme og Strandegård på Stevn. Besøgene blev gennemført, fordi de begge havde konkrete problemer i plantagerne hhv. med dårlig overvintring og dårlig vækst i dele af plantagen. Dan Haunstrup Christensen deltog i 2 blåbærkonferencer online. 1-2 marts på den 10. international blueberry conference i Polen samt d. 3. marts i Esteburg obstbauzentrum's Heidelbergernachmittag. Dette for at samle almen viden.

De fleste økologiske blåbæravlere er relativ små og spredt over hele landet og avlerne er derfor vanskelige at samle til markdage eller temadage. Derfor besluttede vi lave onlineforedrag, som alle kunne deltage i uden at rejse. Der er derfor i løbet af foråret 22 udviklet tre 1 times foredrag, som blev afholdt over 3 uger i marts med en invitation ud til alle blåbær-avlere, vi har kontakt til i Danmark men også i Norge og Sverige. Foredragene gennemgik alle aspekter af den økologi-ske blåbærdyrkning men også blåbærdyrkning generel. Foredragene blev optaget og ligger på youtube. Der linkes til foredragene fra den økologiske dyrkningsvejledning. Ideen var dels at lave foredrag, hvor det var enkelt for deltagerne at deltage samt at optage dem, så de ligger der som faglige foredrag, som man altid kan høre igen eller opdage hvis man vil begynde at dyrke blåbær, samt som foredrag vi kan henvise til, som et slags basiskursus også efter projektet er færdigt. Foreløbigt har de tre film haft over 130 afspilninger.

Der er skrevet 4 artikler vedr. blåbær i 2022. 3 er bragt i Gartnertidende og 1 i Økonu.dk Der er skrevet 2 artikler vedr. stikkelsbær i 2022. 1 i GartnerTidende og 1 i Økonu.dk

28. GRØN SAMTALE - økologisk samtalemenu på Madens Folkemøde 2022

Foreningen Madens Folkemøde

Formål: At skabe en bred folkelig samtale om økologiens svar på den komplekse klima-, bæredygtigheds- og biodiversitetskriser samt give energi, sammenhængskraft og håb for fremtiden for det økologiske fødevarerhverv. Herunder at skabe meromsætning i økologien og samfundslegitimitet. Mål: Engagere 1500 madborgere og politikere i en samtale over folkemødets to dage. Settoppet er som et forsamlingshus, hvor en bred vifte af mindst 15 deltagende økologiske organisationer, erhvervsskoler og kommercielle spillere påtager sig en værtskabs- og underviserrolle på Madens Folkemøde 2022.

Projektets hovedaktiviteter

Projektets hovedaktivitet er at samle så mange og så bredt et udsnit som muligt til en involverende og nærværende ØKOLOGISK SAMTALE på Madens Folkemøde 2022. Vi ved, at økologien har en iboende høj kompleksitet, som for borgere kan synes som et brand, et mærke: "... Og er det nu bæredygtigt, og hvordan er det nu med det og det". Derfor var ønsket at samle så mange forskellige økologiske aktører til at have tid til samtaler med deltagende borgere på Madens Folkemøde. Madens Folkemøde er et demo-kreativt møde, hvor vi taler med mad i munden. Derfor er det oplagt at bruge et folkemøde, hvor 10.000 madnysgerrige borgere dukker op for at tage temperaturen på de spørgsmål, som den enkelt går og undrer sig over i forhold til økologien. Madens Folkemøde er en årligt tilbagevendende event på Engestoftes Gods på Lolland, hvor hele Fødevaredanmark inviteres til at bruge sin mad-demokratiske stemme. I 2022 var der 60 debatter, 50 workshops, skuekøkkener og smagninger og et stort madmarked med 70 lokale kvalitetsproducenter. Madens Folkemøde er en forening drevet af en frivillig bestyrelse. Visionen er, at alle kan bruge deres madstemme på Madens Folkemøde, som har det som sit fremmeste formål, at det er indholdet og ikke pengepungen, der afgør, hvem der får taletid.

Det lykkedes at engagere 15 meget forskellige økologiske aktører til at drive de økologiske samtaler i DEN ØKOLOGISKE SAMTALE. De økologiske aktører var: Aurion, BC Catering, Dalum Landbrugsskole, Danmarks Biavlforening, Dansk Vegetarisk Forening, Foodpeople, Gasa Nordgrønt, Foreningen Netværk for Økologisk Akvakultur, Halkær Kro, Jordens Skole, Jordkontakt, Kokkenes Køkken, Naturmælk, Skærtøft Mølle og Økologisk Landsforening. I al sin enkelhed opsatte vi et 30 x 9 m. telt centralt på pladsen. Den ene langside var taget af, så teltet stod åbent, og vi havde lavet en fin indgangsportal af træstammer, hvor der stod DEN ØKOLOGISKE SAMTALE, og hvor alle 15 aktørers logo/navnetræk var hængt op i hver deres særegenhed. Fra pladsen kunne alle gæster således nemt se ind i teltet og mærke energien. Hver aktør havde sit eget område med borde og bænke, som de måtte dekorere efter egen økologiske formidlingslyst – tilmed kunne de hænge smukke ting over deres borde i wires. Det var en kæmpeskønhed at se Naturmælk hænge deres mange farverige mælkekartoner op, Aurion hænge melposer, Skærtøft Mølle deres kornsorter osv. Det blev meget enkelt og hver havde sit særkende. Vi hyrede to garvede økologiformidlere til at være værter i DEN ØKOLOGISKE SAMTALE. Deres rolle var at få gæsterne ind til bordene, hvor aktørerne sad klar til samtale. Ideen var, at alle kunne komme ind til en økosamtale lige når det passede, og at der var så mange aktører, at der ville være et stadigt flow. Når gæsterne var sat, fik de mulighed for at stille spørgsmål til økologien.

For at hjælpe samtalen på glet, havde vi lavet en A4-illustration af det utopiske økologiske landskab med sommerfugle, mangfoldighed, robotter, mennesker og dyr i det fri samt en tilsvarende tegning af økologisk akvakultur og en illustration af de fire økologiske grundværdier plus en samtalemenu med små økospørgsmål, som kunne sætte samtalen i gang. Det blev dog ikke nogen stor udfordring at få gang i samtalerne. Aktørerne blev ved med at forundres over, at der var så mange spørgsmål, og særligt at mange af gæsterne vidste så lidt om økologi og havde nogle af de fordomme, som mange økologer troede var manet til jorden for årtier siden.

Når gæsterne havde sat sig godt til rette og samtalen var kommet i gang, fik de serveret et fad med økohapsere lavet på råvarer fra alle teltets aktører. Serveringen var tilberedt af Kokkenes Køkken, som stod i et åbent køkken, så der var kig til køkkenet fra alle samtalebordene. Økohapsene blev serveret til alle samtaler, og livet i køkkenet gav masser af god energi til aktører og samtaler. Desuden muliggjorde dette lille grundbidrag til driften af et åbent køkken, at Kokkenes Køkken både kunne ansøge om et lejlighedsvist guldmærke til hele driften, sælge lækre guldmærkede plantemåltider til hele pladsen, lave et udsolgt økologisk folkekøkken for 200 gæster fredag aften samt servere en 100% økologisk guldmærket plantemenu til alle aktører og frivillige. Alle disse tiltag ligger udenfor projektets budget og mål, men alle ved hvor mange kræfter det kræver, at søge et lejlighedsvist økomærke og slæbe en masse måltider ud på en bar mark, hvor man ikke ved, om de bliver købt eller solgt. Her gjorde DEN ØKOLOGISKE SAMTALE at både synligheden og

grundøkonomien hang sammen, og vi fik rigtig meget økologisk synlighed og stolthed ud af det – også fordi aktørerne i DEN ØKOLOGISKE SAMTALE fik eksponeret deres produkter på mange forskellige platforme. Det var en kæmpefønøjelse, og aktiviteterne gav så meget liv til hinanden. Undervurder aldrig, hvor meget energi et åbent og livligt økologisk køkken kan give til sådan en type arrangement.

Vi lagde for med samtaler kl. 10.15 fredag morgen, hvor vi var fuldt booket med elever fra FGU, de lo-kale folkeskoleklasser og efterskoler. Og det gik meget stille og roligt. Det er klart, at vores økologiske værter plus deres frivillige hjælpere havde nok at gøre med at få forklaret gæsterne konceptet og få dem ind til bordene. Det er åbenbart stadig nyt og kræver lidt overvindelse trods vores 100årige demokratiske samfundskonstruktion. Men når først gæsterne fik sat sig ned var det hjerteskræende fedt at iagttage, hvordan samtale fremmer forståelsen. Og hvor gæsterne kom lidt duknakkede ind, så gik de smilende og glade fra DEN ØKOLOGISKE SAMTALE og mange sagde: "Det var godt nok en god oplevelse" eller "Det havde vi ikke regnet med kunne være så hyggeligt". Aktørerne fik virkelig deres sag for, og mange af dem havde jo ikke været i så tætte og lange dialoger med forbrugere før. Det var en fornøjelse at se, hvordan aktørerne hjalp hinanden, fordi bordene stod så tæt, og der kom rigtig mange samtaler på tværs af aktørerne.

DEN ØKOLOGISKE SAMTALE nåede målet om 1500 gæster til samtale. Der var åbent for samtaler fredag kl. 10.00 - 18.00 og lørdag kl. 10.00 - 17.00, og med 12 aktører og cirka 30 minutters slots var der kapacitet til mange gæster. Hver aktør talte i gennemsnit med 8 personer i timen og det passede ret godt, så der både var mulighed for pauser og samtaler på kryds og tværs.

Vores største udfordring var at få forklaret gæsterne, at det var en invitation til hyggelig samtale og ikke øko-bashing (i sig selv tankevækkende, hvad vi forventer af økologer eller det lidt ukendte). Desto større var glæden måske også ved at møde et medmenneske, som oprigtigt havde lyst til at høre, hvad den en-kelte tænkte og troede om økologi. Vi tog et stort ansvar ved også at udvikle samværsformen til Madens Folkemøde og til andre maddemokratiske sammenhænge - og det var der en kæmpestolthed over. Og vores aktører fik mange formidlingsmæssige erkendelser med hjem sammen med bevidstheden om, at der stadig er meget brug for mange samtaler om økologi for at få endnu flere med.

DEN ØKOLOGISKE SAMTALE fik en del omtale i forbindelse med Madens Folkemøde. Indsatsen var en del af den samlede kommunikationsindsats for arrangementet og omfattede

- To opslag på Madens Folkemødes LinkedIn-side med sammenlagt 1400 visninger
 - Et opslag på Facebook set af 6500 personer og med 198 interaktioner.
 - Omtale i to nyhedsbreve, der er sendt ud til vores liste med over 5000 modtagere af både mad-borgere og branchefolk.
- Derudover fik vi lavet en opsamlende video med gæsterne fra DEN ØKOLOGISKE SAMTALE, som alle aktører kunne dele på deres respektive sociale medier, hvilket flere af dem gjorde.

Tusind tak for muligheden for at lave DEN ØKOLOGISKE SAMTALE. Det var så fantastisk at se alle komme udover deres vante måde at være i sit eget økologiske univers på. Og altså, det var aldrig sket, hvis ikke Fonden for Økologisk Landbrug gav Food Organisation of Denmark timerne til at ringe og ringe og ringe rundt. Vi håber, at vi får mange flere ØKOLOGISKE SAMTALER ude i det danske land i fremtiden.

29. BOOST - Boosting local production of high quality organic grain

Agrologica

Målene ifølge ændringsansøgningen:

- 1) udvikling af nematode-resistente vårhvedesorter baseret på forsøg udført af Tystoftefonden og
- 2) forædling af stinkbrandresistente vårhvedesorter baseret på genomiske analyser udført af TraitGenomics.

Projektets hovedaktiviteter

- projektet har finansieret analyse af genetiske markører på 150 vårhvedesorter
- projektet har finansieret analyse af 99 vårhvedesorter, som er blevet testet for nematoderesisten hos tystoftefonden

30. BOOST - Boosting local production of high quality organic grain

Landsorten

Målene ifølge ændringsansøgningen:

- 1) udvikling af nematode-resistente vårhvedesorter baseret på forsøg udført af Tystoftefonden og
- 2) forædling af stinkbrandresistente vårhvedesorter baseret på genomiske analyser udført af TraitGenomics.

Projektets hovedaktiviteter

- projektet har finansieret analyse af genetiske markører på 150 vårhvedesorter
- projektet har finansieret analyse af 99 vårhvedesorter, som er blevet testet for nematoderesisten hos tystoftefonden

31. HJÆLP (e) afgrøder til væksthushvækselsgrøntsager

Økologisk VKST

Projektets formål var at undersøge om det er muligt at forbedre mikrolivet i jorden i et drivhus og hermed øge tilgængeligheden af næringsstoffer, så planternes (hovedafgrøden) behov er dækket gennem hele sæsonen, også i perioder med spidsbelastninger. Veletablerede bundafgrøder og efterafgrøder kan forbedre jordens sundhed ved skabe en større diversitet i det mikrobielle liv i jorden - set i forhold til den monokultur der hidtil har været praksis. Målet var at finde et udvalg af disse afgrøder, der kan gro under væksthushold og samtidig kan stimulere mikrolivet i jorden og hermed fremme frigivelsen af de nødvendige næringsstoffer samt forbedre jordstrukturen i dybden.

Projektets hovedaktiviteter

Der er udvalgt 32 forskellige planter, som er blevet afprøves i projektet. Der blev lagt vægt på dyrkbarhed, evne til kvælstoffiksering, evne til at bidrage positivt til det mikrobielle liv i jorden samt røddernes evne til at søge i dybden. Afgrøderne blev afprøvet under henholdsvis agurk og tomat. Den praktiske udførsel af projektet skete som et demonstrationsprojekt. De udvalgte plantearter blev sået på 6 forskellige tidspunkter efter udplantning af hovedafgrøden. I samme drivhus blev der udpeget en referencerække. Der er blevet udtaget jordbundsprøver 3 gange, henholdsvis medio marts, i begyndelsen af juli og i begyndelsen af august.

1. BioFach 2022 – platform for kommerciel udbytte, netværk og videndeling

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet med projektet var at øge og styrke eksporten af økologiske fødevarer til nære og fjerne markeder ved at bygge videre på tidligere års erfaringer med at arrangere en fællesstand på BioFach. Målet var at skabe en dansk fællesstand med 25 udstillere, som skulle fungere som et flagskib for dansk økologi og derved være et omdrejningspunkt for kommercielt udbytte, inspiration, netværk og vidensdeling.

Verdens førende økologiske fødevaremesse, BioFach, blev i 2022 gennemført i en sommerudgave da messen, grundet Corona, blev flyttet fra den sædvanlige uge 7 til uge 30. BioFach er et vigtigt kommercielt mødested for økologiske virksomheder, internationale indkøbere og -beslutningstagere, trendspottere, meningsdannere mv. Som følge af tidspunkt for BioFach, midt i virksomhedernes sommerferie, fik vi færre tilmeldinger. Vi i Organic Denmark og Bio Aus Danmark måtte som følge heraf skabe et mindre messeformat for blot 26 danske virksomheder, hvor de kunne udstille deres økologiske produkter og interagere med de besøgende internationale indkøbere. På trods heraf forløb messen fuldstændig som de forgangne år med en fysisk messe. Denmark eSPECIAL blev opdateret og re-designet, og den online messeplatform bidrog til både udstillere og indkøbere med et interaktivt messeunivers samt udstillingsrum for den enkelte virksomhed. Platformen gav besøgende mulighed for at klikke rundt mellem produkter, booke møder og lade sig inspirere i det danske innovationsområde.

Projektets aktiviteter:

BioFach i Nürnberg blev afholdt i juli 2022 med ca. 24.251 besøgende (12.451 fra Tyskland og 11.800 fra resten af verden), hvilket var færre end tidligere år bl.a. på grund af afholdelse i sommerferieperioden. Ikke desto mindre så repræsenterede den danske fællesstanden en solid platform for Danmark som verdens førende økologination. Den viste ligeledes hvordan økologi og bæredygtighed går hånd i hånd og der blev der udvekslet erfaringer og viden samt eksponeret økologiske nyheder for internationale beslutningstagere. BioFach dannede således en stærk ramme for den økologiske eksport.

Der blev gennemført følgende aktiviteter i projektet:

- Forberedelse og planlægning af den økologiske fællesstand.
- Løbende kontakt med beslutningstagere hos detailkæder og grossister på eksportmarkeder.
- Videreudvikling af en stærk visuel og bæredygtig profil for fællesstanden.
- Opbygning og etablering af fællesstanden i samarbejde med standopbygger.
- Gennemførelse, facilitering og værtskab på den danske fællesstand.
- Formidling af økologi og de fire økologiske principper.
- Kommercielt fokus før, under og efter messen med henblik på at afsætte flere økologiske varer.
- Presseberedskab og markedsføring på sociale medier både før, under og efter messen.

2. Økologisk markedsmodning i Sverige

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet med projektet var at fremme afsætningen af økologiske fødevarer til Sverige. Målet var at modne det svenske marked via indledende dialoger med relevante beslutningstagere hos detailkæder og grossister i Sverige samt at etablere en økologisk fællesstand på Nordic Organic Food Fair med 15-20 virksomheder.

Projektets aktiviteter:

For at sikre et effektivt eksportfremstød på det svenske marked blev projektet opdelt i tre overordnede aktiviteter fordelt på 3 arbejdsplaner (AP), hvor markedet først blev modnet og bearbejdet, inden messen blev afviklet og opfølgningen kunne finde sted. Markedsmodningen skulle være med til at åbne døre og øge det kommercielle fokus for derigennem at bidrage til en positiv økologisk eksportvækst hos de deltagende virksomheder.

AP 1. MARKEDSMODNING AF SVERIGE

- Deltagelse på Ekogalan i Stockholm
- Udarbejdelse af markedsrapport for Sverige
- Indledende møder med detailkæder og grossister

AP 2. FÆLLESSTAND PÅ NOFF

- Planlægning af 100% økologisk fællesstand
- Afholdelse af forberedende seminar med udstillende virksomheder
- Gennemførelse af en 100% økologisk fællesstand med en økologisk og bæredygtig profil

AP 3. FORMIDLING OG OPFØLGNING

- Løbende PR og SoMe-indsats målrettet det svenske marked
- Opfølgning og evaluering med udstillende virksomheder og svenske kæder/grossister

3. Branding som døråbner til økologisk eksport

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Projektets formål var at øge afsætningen af økologiske fødevarer på eksisterende og nye eksportmarkeder via branding af Danmark som foregangsland for økologi, innovation og bæredygtighed. Målet var at åbne døre for dansk økologi til internationale beslutningstagere, meningsdannere og politiske aktører på eksportmarkederne qua formidling af viden og erfaringer om den danske model og økologiens styrkepositioner.

Projektets aktiviteter:

Brandingen af Danmark som "Verdens førende økologination" omfattede en offensiv kommunikation af de resultater og erfaringer, der er opnået i Danmark i både detailhandelen, foodservice samt en direkte formidling af viden til udenlandske beslutningstagere via præsentationer. Projektet skulle sikre adgang til en lang række beslutningstagere, fordi beslutnings-tagerne netop har en stor interesse i at indgå i en dialog med de personer og organisationer, der har været med til at skabe afsætningsresultater og effektivt samspil med politikere i det land, hvor der sælges mest økologi per indbygger. For at sikre det bedst mulige grundlag for at indfri projektets formål har projektet indeholdt nedenstående aktiviteter, som bygger videre på gode resultater og erfaringer fra tidligere års brandingprojekter. Projektet blev opdelt i tre overordnede og sideløbende aktiviteter.

AP1. Brandingfremstød på eksportmarkeder

- Planlægning og udarbejdelse af præsentationer til udvalgte eksportmarkeder og til udvalgte nøgleaktører, internationale beslutningstagere og kæder.
- Afholdelse af oplæg direkte på eksportmarkeder - fysisk eller via online tilstedeværelse.

AP2. Markedsføring & formidling

- Formidling af viden om "verdens førende økologination", bæredygtighed og synliggørelse af at økologi er en del af løsningen overfor udvalgte internationale beslutningstagere og kæder.
- Udarbejdelse af markedsføringsmateriale om "verdens førende økologination", bæredygtighed og økologi (fysisk/online).
- Branding og PR- indsats via sociale medier, website samt i den internationale handels- og fagpresse.

AP3. Opfølgning

- Løbende opfølgning på aktiviteterne hos nøglepersoner på eksportmarkeder.

4. BioFach 2023 – økologisk fællesstand

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet med BioFach 2023 var at gennemføre en værdiskabende forberedelse af fællesstanden på BioFach 2023, som vil bidrage til at styrke den økologiske eksport. Målet var at opnå en rettidig og effektiv planlægning og koordinering af BioFach 2023, som vil afspejle sig positivt i udstillernes deltagelse under BioFach.

Projektets hovedaktiviteter

Gennem årene er der opbygget en solid erfaring med, hvad der skal til for at arrangere en fællesstand og ikke mindst sikre det kommercielle udbytte til gavn for eksporten af økologiske fødevarer. For at sikre det bedst mulige grundlag for at indfri projektets formål indeholdt BioFach 2023 nedenstående aktiviteter, som er baseret på resultatmæssige gode erfaringer fra tidligere års deltagelse:

1. Der er foretaget dialog og forhandling med BioFach ledelsen i Nürnberg om stand areal, placering m.m.
2. Der er rekrutteret udstillere med økologisk sortiment til fællesstanden på BioFach 2023

3. Tilmeldinger mm. er administreret herunder indsamlet De Minimis erklæring og lavet forventningsafklaring med udstillerne.
4. Der er etableret et BioFach online univers
5. Der er lavet forberedelse af kommercielle tiltag målrettet internationale beslutningstagere
6. Der er gennemført forhandling med leverandører og samarbejde med stand opbygger
7. Der er afholdt et informationsmøde for fællesstandens udstillere

5. Deltagelse og markedsføring af økologiske produkter på BIOFACH CHINA 2022/

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Projektets formål er at udvikle og fremme eksporten af økologiske fødevarer til primært Kina samt andre asiatiske markeder

Projektets hovedaktiviteter

AP1: Netværksseminarer med kinesiske stakeholders: Grundet COVID-19 restriktioner har det ikke været at få etableret fysiske netværksseminarer med kinesiske stakeholders. Landbrug & Fødevarers kontor i Shanghai har i perioden haft en god dialog med relevante interessenter og opbygget et større netværk inden for økologien, som forventes at blive committed til netværksseminarer ifm. udskydelsen af messen til september 2023.

AP2: Deltagelse på BioFach China: Trods messen er udskudt til september 2023, så har Landbrug & Fødevarer al materiale ifm. design af standen på plads. Ligeledes står Landbrug & Fødevarers standbygger klar så snart messen går i gang i 2023.

AP3: Digital markedsføringsindsats: Der er intensivt blevet arbejdet med økologi-fremmende materiale til det kinesiske publikum i løbet af 2022. Denne markedsføringsindsats er blevet målrettet det kinesiske sociale medie "WeChat", som er det vigtigste sociale medie i Kina. Alt materiale er udarbejdet og ligger derfor klart og er uploadet. Dette materiale går live op til messen i 2023.

AP4: Opfølgning: Har ikke været muligt grundet udskydelse af messen.

6. Udvikling af økologisk eksport til Sydeuropa

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Projektets mål er at gennemføre en række eksportindsatser både fysisk og virtuelt med deltagelse fra vigtige sydeuropæiske stakeholders inden for økologi.

Projektets hovedaktiviteter

AP1: Kortlægning af sydeuropæiske økologiske stakeholders: Landbrug & Fødevarer har i samarbejde med relevante ambassader og VisitDenmark udbygget netværket af økologiske stakeholders i Sydeuropa samt videreudviklet og committed allerede kendte kontakter. Der blev lavet en målrettet indsats for at sikre, at de helt rigtige kategorichefer blev introduceret til økologi og forstod værdien i at udbygge deres økologiske sortiment.

AP2: Virtuelle seminarer, workshops og faglige oplæg: Aktiviteterne har sikret økologiens synlighed og opmærksomhed blandt stakeholders og sydeuropæere med en vigtig stemme på fødevaredagsordenen. Aktiviteterne oplyste om kvaliteter, krav og sikkerhed forbundet med produktion som en klar økologisk styrkeposition. Hertil med konkrete eksempler på kvaliteten af økologien igennem gastronomien.

AP3: Bearbejdning af franske økologi-stakeholders: I forbindelse med Landbrug & Fødevarers tilstedeværelse på messen SIAL, lykkedes det i samarbejde med Bio Aus Dänemark at tiltrække indkøbere fra Carrefour i Frankrig. Carrefour er en af de vigtigste spillere på markedet og med messen som platform sikrede vi dialog og interesse fra indkøbere fra Carrefour. Disse er vist interesse i en opfølgning, hvilket Landbrug & Fødevarer vil arbejde videre på i 2023. Dette skal ses for startskuddet til et større samarbejde, som kan sikre en bedre indgang for økologien i Carrefour.

AP4: Medie- og presseindsatser: Landbrug & Fødevarer har bistået VisitDenmark Italy & France med pressetiltag målrettet sydeuropæiske interessenter. VisitDenmark har fortsat succesen "Mad About Denmark" i 2022 (og fortsætter i 2023), hvor Landbrug & Fødevarer har bistået med professionel sparring og oplæg med en økologisk vinkel med fokus på produktion, som har talt ind i Visit-Denmarks mål om at fremme gastronomien og dens kvaliteter. Her blev det også fremhævet hvordan den danske model har formået at udvikle og fastholde relevansen af økologien – både produktion og forbrug.

7. Opkvalificering af økologi i den tyske foodservicesektor

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Formålet med projektet var at formidle viden om økologi og økologiens muligheder i foodservicesektoren i Tyskland og herved øge efterspørgslen på økologiske fødevarer til sektoren. Projektets mål var at gennemføre en række aktiviteter, hvor videndeling, præsentationer og diskussionsfora fik økologi i foodservice på agendaen og fastholdt dette fokus. Herudover bidrog projektet med kompetenceudvikling for relevante tyske økologiske stakeholders.

Projektets hovedaktiviteter

Landbrug & Fødevarer har i en årrække arbejdet med at understøtte udviklingen af økologien i tysk foodservice, og flere tidligere indsatser afspejles nu i initiativer på markedet. Aktiviteterne i dette projekt fortsatte med at understøtte denne udvikling med eksempler, diskussioner, og erfaringer spillet ind i målrettede fora, hvor beslutningstagere var til stede for at høre om muligheder og værktøjer i forhold til den økologiske udvikling.

Deltagelse og synlighed på en række tyske økologiske platforme: Her blev udviklingen af økologien i foodservicesektoren i Tyskland i kølvandet på Covid19 understøttet og momentum opretholdt. BioWest og BioOst: Relationsskabende aktiviteter på økologiudstillingerne, der geografisk dækker hhv. den østlige og den vestlige del af Tyskland. Udstillingerne er et mødested for økologiske forhandlere og producenter, men også et sted som foodserviceaktører og grossister besøger, da messerne er relevante i forhold til at møde nye kontakter samt bibeholde en finger på pulsen over nye trends og fremtidige samarbejdspartnere. BioWest var én af de mindste i de i alt fire Biomesser, hvilket ligeledes afspejles i byens mindre antal økologiske spisesteder og supermarkeder, hvorimod BioOst, som afholdes i Leipzig (nærheden af Berlin) er den andenstørste af de fire årlige Biomesser.

Internorga: Relationsskabende aktivitet, hvor Europas største foodservice messe blev besøgt. Internorga har i årtier været betragtet som den førende messe for hele foodservicemarkedet, som innovator og kilde til trends, visionære koncepter og nye produkter. Messen gav gode indsigter i markedsudviklingen i Tyskland, og hvor foodservicebranchen bevæger sig hen efter to år med nedlukninger.

#Essenz2022: Den store tyske grossist Transgourmet årlige fagkonference, hvor Landbrug & Fødevarer på baggrund af grossistens beslutningstageres deltagelse på flere Bio-ture til Danmark, blev inviteret og præsenteret for de værktøjer de har taget til sig inspireret af den danske model, samt udvikling af deres økologiske Private Label 'Na-tura'.

Formidling og understøttelse af dansk/tysk samarbejde:

- o Møde med Kantine Zukunft ved Food Nation d. 11. marts med Lise Walbom. Fortsat interesse i at samarbejde på tværs af landegrænser og udbrede arbejdet med omlægning til økologi til delstaterne i Tyskland. (Kantine Zukunft har haft stor succes med at hjælpe kantiner i Berlin med at omlægge til mere økologi, og har fået midler til at starte op i Bayern)

- o Kontakt mellem Apetito catering, top-3 inden for Contract Catering i Tyskland, og Meyers Madhus er blevet formidlet, og udviklingen og samarbejdet mellem to virksomheder følges løbende.

Rundbordssnak i Berlin med tysk statssekretær, Innovationscenter for Økologisk Landbrug, Landbrug & Fødevarer og Bund ökologische Lebensmittelwirtschaft. Rundbordssnakken var et element i en langsigtet indsats på det tyske marked. Ambassaden i Berlin og Landbrug & Fødevarer har i parløb arbejdet på kommunikationen om den danske model til tyske stakeholders, hvilket konkret fx udmøntede sig i dette initiativ langt oppe i det tyske politiske system. Der er en stor interesse fra tysk side i danske løsninger, herunder de samarbejder, der er blevet etableret for at fremme økologien i specielt offentlig bespisning. Denne interesse oplevede vi blandt andet også under statsbesøget i Berlin i november, hvor bæredygtighed var omdrejningspunktet på fødevarerosporet. Det er også herigennem at den tyske statssekretær har stiftet kendskab til innovationscenteret og "den danske model".

8. Udvikling af øko-eksport til foodservicebranchen i Tyskland

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Kompetenceudvikling for relevante økologiske stakeholders ifm. besøg i Danmark, samt en presseorienteret indsats målrettet udvalgte medier på markederne.

Projektets hovedaktiviteter

- Arbejdspakken, der grundet de tyske coronarestriktioner blev udskudt, blev gennemført d. 5.-6. maj 2022 i København. I samarbejde med den økologiske organisation A'verdis deltog 18 økologiengagerede aktører i et tæt-pakket to-dages program, hvor gruppen af bestående af fagpersoner fra bl.a. kommuner, cateringvirksomheder, grossister, kantinedrift på hospitaler og økologiske organisationer på tværs af delstater blev introduceret eller rein-troduceret for danske cases inden for foodservicebranchen. Programmet blev sammensat med udgangspunkt i en efterspørgsel fra tysk side om at lære mere om samarbejde på tværs af værdikæden i både det offentlige og pri-vate, samt de værktøjer der anvendes for at få det til at lykkes.
- Programmet blev sammensat med udgangspunkt i en efterspørgsel fra tysk side om at lære mere om, hvilke kræfter der arbejder med omlægning til økologi. Størstedelen af programpunkterne var de samme som i efteråret 2021, hvor økologituren grundet coronarestriktioner i Tyskland desværre blev udskudt.
- I løbet af de to dage blev deltagerne introduceret for udviklingen af økologien i foodservicebranchen i Danmark, Her-lev Gentofte Hospitals pilotprojekt, økologi i offentlige udbudsrunder i Københavns kommune, Meyers Madhus, So-cial Can-tina, Øens Have, Hotel Guldsmiden, Folkets Madhus, Hotel- & Restaurantskolen og Food Nation.
- Deltagernes tilfredshed af turen og programmet var på 4,93 ud af 5, og der er allerede stor interesse for fremtidig delta-gelse hos andre relevante aktører. Indsatsen resulterede efterfølgende i presseomtale i Tyskland, så budska-berne kom bredere ud.

9. Øget økologiekspor til Norden - virtuelle salgsmøder

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål var at øge eksporten af økologiske fødevarer til de nordiske lande. Projektets mål var at gennemføre målrettede salgsmøder for ca. 15 økologiske fødevarer- virksomheder til 3-4 nordiske aftagere inden for både detail/food-service på relevante nærmarkeder som fx Norge, Finland og Sverige.

Arbejdspakke Identificering og commitment af nordiske detailkæder/grossister/distributører (kunder) og danske deltagere

- Identificering gennem markedsbesøg i hhv. Stockholm, Oslo og Helsinki, kontakttagen og dialog med relevante ak-tører fra de nordiske lande, der har et fokus på at udvikle deres økologiske sortiment. Møder er gennemført, men som nævnt i forlængelsesansøgningen har den økonomiske fødevarekrise sat dialogen og planlægningen for selve fremstødet på standby.
- Interessen fra danske virksomheder for deltagelse i fremstødet er stor, og der afventes dermed afklaring ift. forlæn-gelsesansøgningen.

Arbejdspakke Løbende dialog og opfølgning

- Løbende dialog med økologiske organisationer og deltagelse på relevante platforme besøg på GastroNord i Stock-holm og oplæg om den danske model og økologiens kvaliteter og principper inden for både detail- og foodservice-segmentet under Finnish Organic Food Day i Helsinki og Nordic Organic Food Fair i Malmø.

10. Markedsadgang og samarbejde – Kina, øvrige Asien og Mellemøsten

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Projektets formål er at medvirke til at fremme eksport af økologiske fødevarer til Kina, øvrige Asien og Mellemøsten via en smidig markedsadgang samt øget kendskab til økologi og det danske kontrolsystem hos landbrugsmyndigheder og beslutningstagere i landene.

L&F har sammen med danske myndigheder opnået et godt og tillidsfuldt samarbejde med landbrugsmyndigheder m.v. i de nævnte markeder. Disse relationer skal plejes og videreudvikles via gensidige besøg, rundbordsmøder og seminarer, hvor økologiske samarbejdsaftaler og udfordringer drøftes/implementeres – bl.a. med en smidig markedsadgang.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet har i meget høj grad været påvirket af coronapandemien, som ramte i kinesiske Wuhan tilbage i december 2019 og her godt tre år senere, ultimo januar 2023 fortsat hærger med jævne mellemrum. Kina har i hele pandemi-perio-den haft strenge restriktioner, og det har betydet at millionbyer er lukket ned, bare der er fundet ganske få personer med corona. Den kinesiske håndtering af corona har ligeledes bevirket, at der er indført meget strenge restriktioner på bl.a. rejseområdet således, at det praktisk talt ikke har været muligt at rejse til Kina eller omvendt siden årsskiftet 2019/20. En eventuel indrejse i Kina har været betinget af karantæne på et af de kinesiske myndigheder udpeget 'corona-hotel'. Først

ultimo november 2022 er Kina begyndt at åbne op internt, således at nul-tolerancen er ophørt. Primo januar 2023 er der ligeledes blevet lempet på indrejserestriktioner.

På grund af coronapandemien og rejserestriktionerne er det kun lykkedes at gennemføre en lille del af projektet, og der er derfor ansøgt og efterfølgende bevilget forlængelse af projektet til 2023. Det har dog været muligt at gennemføre følgende aktiviteter i projektets to arbejdsplaner i 2022:

Arbejdsplan 1: Pleje af kinesiske myndighedsrelationer og videreudvikling af økologisamarbejdet mellem Danmark og Kina: Rejserestriktionerne har betydet, at de i projektet planlagte besøg i Kina og genvisit i Danmark ikke har været mulige at gennemføre i 2022. Der har således kun været muligt at afholde teamsmøder, hvor der er drøftet aktuelle problemstillinger/udfordringer i økologisamarbejdet DK-Kina, og derudover har det været vigtigt at prøve at opretholde netværket med de kinesiske myndigheder i en tid, hvor kineserne har haft rigeligt med udfordringer på hjemmemarkedet. Der er således behov for at kunne mødes fysisk for derved at kunne drøfte og netværke mere nærværende, hvilket forhåbentlig bliver muligt i år.

Arbejdsplan 2: Markedsadgang og videndeling om økologi og økologiuudvikling i Danmark i andre lande i Asien samt Mellemøsten: Rejserestriktioner har ligeledes også påvirket de i projektet nævnte aktiviteter i øvrige Asien og Mellemøsten, der kun er blevet gennemført i mindre grad. Det er dog lykkedes at holde et møde den 22. august 2022 med landbrugsmyndighederne i Saudi Arabien i forbindelse med deres besøg i Danmark. På dette møde blev orienteret om økologiuudviklingen i Danmark samt drøftet udfordringer i markedsadgangen for danske økologiske fødevarer til Saudi Arabien. Der forventes en videredrøftelse af disse udfordringer i 2023. Foruden ovennævnte er der i forbindelse med et eksportorienteringsmøde d. 7. april i København videndelt for danske virksomheder om kravene for at kunne opnå markedsadgang for danske økologiske fødevarer til Kina, Saudi Arabien og Forenede Arabiske Emirater.

11. Markedsadgang og udvikling af det britiske økologiske marked

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Projektets mål er at belyse problemstillingerne på de handelspolitiske områder efter Brexit, samt give de deltagende virksomheder mulighed for at møde relevante aktører inden for detail/grossister.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdsplan 1 – Faglige handelspolitiske oplæg: Landbrug & Fødevarer (L&F) har monitoreret de nyeste handelsrestriktioner, som skulle træde i kraft juli 2022. I mellem-tiden er de blevet udsat til 1. januar 2024, men reglerne og proceduren heraf er nøje blevet fulgt og følges fortsat. På baggrund af dette er de deltagende virksomheder blevet udrustet med et guide-papir over de steps de skal igennem, for at eksportere til UK post brexit. I samarbejde med ambassaden i London har L&F været i tæt kontakt med myndigheder, øko-organisationen SOIL Association (som er et af 4 ledende øko-certificeringsorganisationer) samt distributører/detail, for at sikre, at nyeste restriktioner og krav altid er opdateret. I samarbejde med SOIL Association er det britiske økologiske marked blevet belyst. Både historisk, for nuværende såvel som forventningerne til økologien i nærmeste fremtid. Her med fokus på de deltagende virksomheders produktkategorier og trends. Derudover også samarbejde med BRCGS, som er en international fødevarerstandard, som de fleste i detail i UK kræver.

Arbejdsplan 2 – Identificering og commitment af britiske indkøbere/grossister og danske virksomheder: Det er lykkedes at skabe en dialog og kontakt til et større antal aktører inden for detail/distribution end projektet oprindeligt var tiltænkt. I alt er det lykkedes at skabe en dialog med 6 aktører: CN Foods (distributør), Bidfood (distributør/grossist), LVK (agentur, som samarbejder med de største detailkæder i UK), Natural Organic Products (distributør i både UK og Irland), Ocado (Europas største online supermarked) samt Tree of Life (UK's største øko-grossist).

Arbejdsplan 3 – Forberedelsesmoduler og fysisk/virtuel møderække: 1:1 indkøbermøder med de danske deltagende virksomheder og Ocado, CN Foods og LVK. Herudover også præsentationer af virksomhederne og virksomhedsstrategier fra indkøberne. Forud for møderne er det grafisk opsat 1-pagere fra virksomhederne, som gav indkøberne mulighed for at sætte sig ind i de deltagende virksomheder på forhånd. Oplæg om fødevarerstandard fra BRCGS. Oplæg om UK øko-marked, certificering, import/eksport og fremtidige trends ved SOIL Association.

Arbejdsplan 4 – Opfølgende dialog og monitorering med relevante aktører i projektet: L&F holder fortsat øje med udviklingen af restriktioner for import i UK af økologiske fødevarer og de certificeringer som skal følge heraf. Herudover også udviklingen af det økologiske marked og trends, samt det potentiale vi mener, der er i UK. L&F og Ambassaden i Lon-

don har fortsat dialog med deltagende aktører fra detail/distribution. Derudover er der også identificeret yderligere relevante stakeholders, som vi forsøger at skabe en kontakt med til eventuelle fremtidige projekter. Dette er en liste på over 50 potentielle nøgleaktører. L&F og ambassaden i London er i dialog med Ocado om at skabe en Danish Shop på Europas største online supermarked. L&F har fulgt/følger op på leverancerne for de deltagende danske virksomheder.

12 Økologiske foodservice indsatser på nøglemarkeder

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål er at fremme eksporten til tyske grossister og grossistsammenslutninger primært målrettet foodservice-sektoren.

Arbejdspakke 1: Identificering og commitment af tyske grossister/distributører og danske deltagere

- Lav tilslutning af danske virksomheder i foråret 2022 grundet projektets virtuelle opsætning. Grundet fore-spørgslen på et fysisk fremstød til Tyskland blev der udarbejdet en ændringsansøgning.
- Projektets gennemførelse blev skubbet til september 2022, og grundet udskudte messedeltagelser (udskudt fra 2020 og 2021) og andre aktiviteter tilmeldte 6 danske virksomheder sig fremstødet. Interessen blandt flere virksomheder var dog stor, og et ønske om at deltage på et lignende projekt i 2023 var ligeledes stor.
- Danske deltagere: Friland, Gasa Nord Grønt, Nordic Quinoa, Nykur Spirits, Reduced og Østerberg International.
- I samarbejde med den danske ambassade i Berlin blev der identificeret og lavet aftaler med udvalgte tyske grossister, økologiske hoteller og restauranter om besøg med henblik på præsentation af de danske virksomheder og deres produkter samt dialog om muligheden for fremtidigt samarbejde. De udvalgte hoteller og restauranter samarbejder med de to tyske grossister, og deres indkøb af føde- og drikkevarer foregår hovedsageligt gennem dem. På denne måde imødekommer projektets aktiviteter efterspørgsels- og udbudsspørgsmålet ift. beslutningstagen ved de tyske grossister i udvælgelsen af nye produkter.
- Tyske aktører: Biohotel Schönhagener Mühle, Terra Naturkost Handels, Lulu Guldsmeden, BioCompany, Radisson Blu, Grünes Herz, Naturkost Erfurt og Organics Bistro.

Arbejdspakke 2: Forberedelse af danske virksomheder

- Forud for salgsmøderne blev virksomhederne indkaldt til et fagligt oplæg om foodservicebranchen i Tyskland, økologiens udvikling og de tyske aktører. Oplægget blev afholdt virtuelt af Tanja Asmussen, Senior Commercial Advisor, den danske ambassade i Berlin.
- De danske deltagere fik tilbudt og deltog i individuel sparring inden salgsmøderne med Nanna Tietgen Vedel Eriksen, Markedskonsulent, Landbrug & Fødevarer, hvor der blev udarbejdet et 'Steckbrief' og en one-pager, som blev sendt til de tyske aktører forud for møderne.

Arbejdspakke 3: Virtuel møderække mellem danske virksomheder og tyske indkøbere (ændret til fysisk møderække)

- Tre-dages program med besøg ved otte tyske aktører, hvor salgsmøderne foregik i plenum. De tyske aktører præsenterede sig selv, deres koncepter og behov. Herefter fik de deltagende virksomheder mulighed for at give en præsentation af dem selv og fremvise deres produkt/produkter.

13. Kompetenceudvikling hos japanske øko nøgleaktører

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Formålet med projektet er at øge efterspørgslen på økologien i Japan ved at understøtte den økologiske udvikling på markedet gennem uddannelse af nøglepersoner på markedet.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Planlægning og forberedelse af Organic Academy i Danmark. Landbrug & Fødevarer identificerede potentielle deltagere til turen. Alle deltagere havde tyngde og mulighed inden for hver deres felt til at udvikle økologien på det japanske marked. Udarbejdelse af program og koordinering med alle danske deltagere (cases og oplægsholdere) blev gennemført for et optimalt program.

Arbejdspakke 2: Japanske økologiske nøgleaktører får indgående kendskab til at arbejde med og udvikle økologi i hele kæden på kompetenceudviklingsforløb i Danmark. Den inviterede gruppe af økologiske stakeholders (7 personer) blev introduceret for økologi (produktion, detail, foodservice, myndighedsniveau) gennem hele kæden og uddannet i økologiens muligheder. Programmet opkvalificerede deltagerne med både helikopterblikket samtidig med, at konkrete cases gav dem værktøjer og inspiration til at udvikle økologien i Japan.

Arbejdspakke 3: Opfølgning og evaluering – sikring af fortsat fokus på økologien. Der er blevet fulgt op med dialog og evaluering på alle deltagere fra opkvalificeringsturen. Alle deltagere var meget imponerede og ønsker et fortsat samarbejde, hvor de kan drage inspiration fra Danmark til at udvikle økologiens muligheder i Japan. Hertil forventes det at et flerårigt samarbejde etableres med de deltagende japanske stakeholders.

14. Markedsfremstød til Japan – økologisk eksport til det japanske marked

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A.

Projektets formål

Formålet med projektet er at udvikle økologiekporten til Japan gennem et markedsfremstød for danske økologiske producenter på markedet

Projektets hovedaktiviteter

Kontakt og dialog med kæder i Japan. Her særligt fokus på Costco, Bio C' Bon og 7-eleven retail. I samarbejde med den danske ambassade blev et intensivt og målrettet program udarbejdet, for at sikre deltagerne møder med relevante indkøbere.

Organisering af turen: 10 danske virksomheder blev committed til deltagelse på fremstødet til Japan. Forud for fremstødet blev virksomhederne grundigt sat ind i regler og krav ifm. eksport til Japan, hvilke indkøbere de skulle møde samt fremstødets yderst ambitiøse program.

Gennemførelse af markedsfremstødet: Virksomheder fik hver deres stand til Danish Days in Daikanyama. Over fem dage deltog virksomhederne i forbruger-messen Danish Days in Daikanyama, deltog i netværksmøder hvor stakeholders særligt i form af indkøbere var inviteret ind samt 1:1 møder med Costco og Bio C' Bon i deres lokaler.

Opfølgning og evaluering samt på virksomhederne, de relevante deltagende aktører og fortsat dialog opretholdes: Der er efterfølgende blev opfulgt og evalueret med danske virksomheder såvel som med japanske stakeholders. Alle har været yderst tilfredse med fremstødet og alle virksomheder er kommet i kontakt med potentielle samarbejdspartnere.

15. Fokus på økologisk private label – dansk fællesstand på PLMA Amsterdam

Food from Denmark

Projektets formål

Projektets formål har været at sikre den fortsatte vækst af den økologiske fødevareeksport på det europæiske marked. Projektets mål var at etablere en økologisk fællesstand på PLMA Amsterdam 2022, som er verdens største private label messe, hvor alle de vigtige europæiske detailkæder er repræsenteret.

Projektets hovedaktiviteter

Planlægning og koordinering af projektet: alle projektets rammer og opgaver blev defineret. Budskabet om projektet blev bredt ud via mail, via nyhedsbreve, pressemeddelelser og via LinkedIn. Der blev samlet en virksomhedsgruppe på 13 virksomheder. De enkelte opgaver blev koordineret med de enkelte virksomheder som f.eks. udarbejdelsen af fælles brochure, stand design, de praktiske opgaver ift. udstillingen på messen, og andre messerelaterede opgaver.

Markedsføring: Virksomhedsgruppen blev markedsført via en fælles brochure, som var tilgængelig online og der blev lavet posts på LinkedIn som berettede om den danske økologiske fællesstand.

16. Markedsføring af dansk økologi på SIAL 2022

Food from Denmark

Projektets formål har været at sikre den fortsatte vækst af den økologiske fødevareeksport på det europæiske marked og dermed også øge den samlede produktion af dansk økologi hos producenterne. Projektets mål var at etablere en økologisk fællesstand på SIAL Paris 2022, så virksomhederne kunne komme i kontakt med relevante kunder og dermed sikre væksten på eksportmarkederne.

Projektets hovedaktiviteter

Koordinering af projektet: alle projektets rammer og opgaver blev defineret. Budskabet om projektet blev bredt ud via mail, via nyhedsbreve, pressemeddelelser og via LinkedIn. Der blev samlet en virksomhedsgruppe på 10 virksomheder. En måned før projektstart gik to af virksomhederne konkurs og dermed bestod gruppen af kun 8 virksomheder i alt. Planlægning og koordinering: De enkelte opgaver blev koordineret med de enkelte virksomheder som f.eks. udarbejdelsen af fælles brochure, stand design, de praktiske opgaver ift. udstillingen på messen, og andre messerelaterede opgaver.

Markedsføring: Virksomhedsgruppen blev markedsført via en fælles brochure, som var tilgængelig online og der blev lavet posts på LinkedIn som berettede om den danske økologiske fællesstand på SIAL.

17. US Organic Market Academy 2022

Dansk Industri

Projektet er blevet forlænget i sin helhed til 2023.

18. ISM 2022 – Organic Meeting Point og TravelRetail-markedet for økologiske snacks og sødevarer

Bio Aus Dänemark

Formål og mål: At tilvejebringe viden om hvilke nøglekunder i TravelRetail-segmentet, der brander sig ved at ud-byde økologiske produkter, og hvordan de danske økologiske producenter af snacks og sødevarer finder ud i distributionen til disse kunder. Endvidere at formidle dansk økologi via et "Organic meeting point" i tilknytning til den danske stand som får støtte fra TC i 2022.

Projektets hovedaktiviteter

Markedsrapporten om distribution af økologiske fødevarerprodukter i TravelRetail segmentet blev udarbejdet i h.t. ansøgningen og med de leverandører, der var påtænkt på ansøgningstidspunktet. Dog fandt vi en leverandør, som kunne reducere arbejdet med at finde kontaktdata til de rigtige personer i selskaberne, som blev betalt af projektet til at levere disse data. Det reducerede de øvrige konsulenternes arbejde og de blev således reduceret i deres poster, så der var penge fra budgetposten Ekstern Bistands til at betale for denne database.

AP1. Markedsrapport om TravelRetail på tysktalende markeder: Med hjælp fra eksterne bistandsydere (IFAU, InterPartner og Mordor) blev der udarbejdet en grundig rapport baseret på desk research og dybdeinterviews. Rapporten afdækker segmenter inden for TravelRetail og kan hjælpe virksomheder i fremtiden med at få defineret hvilke kanaler, der hører under denne kategori af kunder og hvor der skal fokuseres i indsatsen i forhold til de forskellige segmenter. Desk Research fasen var også nyttig i forhold til at få fragmenteret de forskellige kundegrupper og inddelt dem i før, under og efter rejsen, da mange af de relevante distributionskanaler skifter indkøbsstruktur afhængig af, om der leveres varer til passagerer før, under eller efter rejsen. Før og efter rejsen er der butikker i en terminal eller på en togstation og der er restauranter og snack points, som fortrinsvis varetages af større kæder, som også har store andele i den almindelige detailhandel, altså udenfor TravelRetail segmentet. Under rejsen er det foodservice og cateringleverandører, der varetager distributionen, mens beslutninger om, hvad der skal serveres træffes på et strategisk plan hos rejseselskaberne – ofte kan det være koncepter, der skal understøtte rejseselskabets øvrige aktiviteter og fokusområder. Der blev indsamlet data fra følgende key accounts (nøglekunder) i TravelRetail segmentet: Foodservice groups, Retail shop, Fly- og togcatering, Motorvejs catering; Måltidsproducenter. Der blev udvalgt 4 nøglekunder af ovenstående key accounts, som blev bearbejdet til at give informationer igennem personlige dybdeinterviews. Der blev herefter udarbejdet en markedsrapport på dansk, som er blevet formidlet til virksomheder på messer, igennem LinkedIn og Facebook samt hos netværk knyttet til de økologiske fødevarerproducenter. Den er desuden trykt i et antal hard-copy rapporter, som uddeles til producenter, der særligt efterspørger.

AP2: Organic Meeting Point: Der blev etableret et Organic Meeting Point på ISM 2022, verdens største snacks- og sødevarermesse, som ligger i Köln i Tyskland. Dette mødested havde til formål at formidle viden om dansk økologi og hvordan vi i Danmark arbejder med sødevarer og snacks inden for økologisk produktion. Det skulle samtidig motivere de danske udstillere, der ikke i forvejen har økologisk sortiment, til at omlægge en del af deres produktion til økologi. Organic Meeting Point blev således en udstilling, som formidlede økologi i Danmark ved at vi indsamlede trykte materialer fra Økologisk Landsforening, Food Nation og Landbrug & Fødevarer, som gav kunderne indblik i, hvordan vi arbejder med økologi i Danmark. Endvidere blev der indsat en uddannet antropolog med interesse og arbejdsfelt omkring økologi til at formidle materialerne og temaet overfor kunderne. Der blev fremstillet et lille filmklip, som viser detaljerne fra Organic Meeting Point.

19. Biohoteller, Biomentorer og økologiske grossister i Tyskland

Bio Aus Dänemark

Projektets formål

At facilitere møder mellem Biohoteller, Biomentorer samt disses grossister og danske producenter af økologiske fødevarer. Endvidere at vedligeholde kontakten til kunderne i Tyskland trods begrænsning pga Covid19 og sikre, at dialogen med kunden opretholdes og eksisterende samhandel ekspanderer.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet er inddelt i 3 arbejdsplaner (AP), hvoraf AP2 og AP3 er gennemført i 2021, jfr. faglig beretning for denne periode.

AP1 er gennemført som beksrevet i ansøgningen og anmodningen om projektførelse til 2022:

AP 1: Invitation af tyske kunder til Danmark: Vi ønsker i ansøgningen at invitere kunder fra netværkene "Biohotels" og "Biomentoren" samt nogle af de vigtigste grossister, som begge disse målgrupper benytter til at distribuere de økologiske fødevarer. Det lykkedes at få en aftale i stand med Tysklands førende foodservice grossist, EPOS Biopartner samt 4 af deres udvalgte kunder. EPOS Biopartners kunder er hovedsageligt større kantiner og restauranter, især har de oparbejdet en god reference til Biohotellerne og til de større private selskaber i Sydtyskland og omegn. EPOS Biopartner er grundlagt af et ægtepar Hermann & Susanne Oswald, som begge har arbejdet med den økologiske afsætning i Tyskland siden midt-firserne. Hermann var også med til at grundlægge den førende (ikke den største, men den mest trendsættende) bio-supermarkeds kæde Basic, også med hovedsæde i München. De 3 udvalgte kunder, som EPOS tog med sig til Danmark var følgende:

Il Cielo: Carola Juliane Petrone, indehaver og stifter. Carola arbejder til daglig med økologisk mad til ca. 6.000 børn igennem en anden større virksomhed Biomarkt og står for indkøb og disponering af råvarer. Hjemme har hun et biohotel sammen med sin mand og er med i Biomentor-netværket og er meget aktiv og idérig, når hun fortæller om deres visioner for fremtiden.

Academia: Andreas Michael Greiner, Chief procurement manager, arbejder også med mad til børn og unge igennem Academia, som er en velkendt institution i Sydtyskland. Det er hovedsageligt arbejdet med at involvere børn i madlavningen, som Andreas står for. Andreas står for ca. 600 måltider om dagen.

MunicRe: Philipp Josef Engl, Souschef, er suveræn beslutningstager på kantinen til de øverste chefer og huset gæster hos MunichRe, som er det næststørste forsikringsselskab i Sydtyskland. Philip laver mad til ca. 1000 gæster om dagen, men er beslutningstager omkring indkøb af råvarer til ca. 5000 måltider om dagen. Philipp står også i spidsen for kantinernes og virksomhedens strategi om bæredygtighed og var under sit besøg i Danmark især optaget af virksomhedernes valg af emballage. Og så deltog også EPOS Biopartner med CEO Sebastian Funk og hans studentermedhjælper, der også har en fremtid i virksomheden.

Der blev på ny udarbejdet et opdateret program for EPOS & co., som strakte sig over 4 dage i Danmark primo december. Programmet er tætpakket med besøg hos producenter og andre nøglepersoner inden for økologi i Danmark og sluttede af med en speeddating på kick-off BioFach i København.

1. Flere Økologiske Spisemærker – Bæredygtighed gennem økologi

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet med projektet var at bidrage til omlægning af økologi i professionelle køkkener og øget økologisk omsætning i professionelle køkkener med Det Økologiske Spisemærke som værktøj. Projektets mål var at øge antallet af Økologiske Spisemærker vha. en strategisk indsats og en regional indsats i Region Nordjylland samt ved at styrke mærkets tilgængelighed blandt forbrugerne.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Strategisk indsats: Repræsentation af Det Økologiske Spisemærke på to af landets største fagmesser for mad- og fødevarerprofessionelle: Fodexpo 2022 og Møde- og Eventmessen 2022. En vigtig og unik formidlingsplatform og mulighed for at komme i dialog med både professionelle køkkener og beslutningstagere i foodservicebranchen er fagmesser. På fagmesser mødes branchen og bliver inspireret til nye handlinger og valg. Afvikling af 2 temadage med 20-30 deltagere i henholdsvis Jylland og på Sjælland med oplæg og cases, der formidler viden om de økologiske værdier og Det Økologiske Spisemærke.

Arbejdspakke 2: Økologisk rådgivning i forbindelse med udviklingen af Det Økologiske Spisemærke (hotline):

Opsøgende hjælp til spisesteder, der endnu ikke markedsfører Det Økologiske Spisemærke samt konkret rådgivning i køkkenomlægning, spisemærkeansøgninger og øko-regnskab via telefonisk hotline og mail. Med det formål at tilbyde nem sparring og rådgivning omkring Det Økologiske Spisemærke for at få flere køkkener i gang med spisemærket.

Arbejdspakke 3: Regional indsats/geografisk afgrænsning – *Pak Nordjylland ind i bronze*: Udbredelse af Det Økologiske Spisemærke i bronze blandt regionens spise- og overnatningssteder. Der er fokus på bronzemærket, da erfaringen viser, at spisesteder motiveres til at avancere til sølv eller guld, når først de har fået bronze. For en region med så få økologiske spisemærker som region Nordjylland, er det nødvendigt med et solidt fundament af bronzemærker.

Denne arbejdsopgave omfatter følgende aktiviteter:

- Analyse af barrierer for omlægning i regionen mhp. at kunne målrette og tilrettelægge indsatserne, således af effekten bliver størst mulig på omsætningen af økologi.
- Påvirkning af beslutningstagere i Nordjylland bl.a. gennem 1-2 artikler i medier målrettet beslutningstagerne.
- Styrkelse af det økologiske netværk i regionen med 3 netværksmøder, herunder involvering og samarbejde med regionens ambassadører for økologien.
- Opfølgende møder med køkkener – i forlængelse af netværksmøder
- Målrettet annonceindsats

2. Økologi – fælles om et bæredygtigt fødevarer-system

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet er at fremme kendskabet til økologien og dens principper hos bevidste forbrugere, så økologi i stigende grad opfattes som en del af løsningen på et fornyet og bæredygtigt fødevarer-system til fremtiden – og dermed øger afsætningsgraden af økologiske fødevarer. Målet er at udvikle et stærkt kommunikationsfundament for økologien, der kan imødekomme forbrugernes behov for viden og muligheder for at bidrage til et bæredygtigt fødevarer-system.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet har udviklet et stærkt kommunikationsfundament for økologien gennem en række aktiviteter, som har fundet sted løbende henover 2022 på flere forskellige kommunikationsplatforme med det mål at ruste forbrugerne med viden om sammenhængen mellem økologi og bæredygtighed, samt handlingsanvisende aktiviteter.

Viden: Denne del af projektet har arbejdet med at sammenkæde økologiens fire principper med konkrete fortællinger om økologiske værdier og handlinger – herunder økologiske mærkesager. Gennem fire kampagnespor, der hver især har arbejdet med konkrete og aktuelle økologiske mærkesager, har projektet sikret viden og dermed forankring af økologiens principper hos projektets målgruppe. Fælles for alle kampagnerne er, at de har fremhævet de gode cases, oversat dem til nærværende handlings-anvisninger for målgruppen og underbygget økologiens troværdighed ved at indbyde til debat og oplysning om de områder, hvor der er plads til forbedring. De fire kampagner fokuserede på:

Økologi og klima: Kampagnen har formidlet viden til målgruppen om, hvordan man kan tage del i forandringen af vores fødevarer-system og dets klimaaftryk ved at spise mere økologi, mere grønt og skære ned på kødet.

Økologi og dyrevelfærd: Kampagnen har formidlet viden til målgrupperne om økologiens arbejde for øget dyrevelfærd.

Økologi, rene fødevarer og rent drikkevand. Kampagnen har formidlet viden til målgrupperne om økologi-ens bidrag til at bevare det rene grundvand og gøre opmærksom på, at økologi er fødevarer, der dyrkes uden brug af pesticider og kunstig tilsætning.

Økologi og ressourcer: Kampagnen har formidlet og skabt forståelse for fx de kredsløb, som forbrugerne kan bidrage til og som kan være med til at understøtte et bæredygtigt fødevaresystem.

Kampagnerne er formidlet via Økologisk Landsforenings forskellige kommunikationsplatforme, så vi har sikret at ramme målgruppen bredt både på tryk, via podcast og digitalt på website og sociale medier.

Handling: I projektets handlingsfase har vi arbejdet med at aktivere målgruppen til at handle på baggrund af den viden, som opnås gennem projektets kampagner. Projektet har gennemført et seminar rettet mod forbrugermålgruppen. Til seminaret var inviteret tre eksterne oplægsholdere, som ud fra hver deres udgangspunkt fortalte om sammenhængen mellem økologi og bæredygtighed. Derudover har projektet arbejdet med at udvikle nyhedsbrevet I Love Øko til forbrugersegmentet, hvor der bl.a. er inddraget bureau til sparring på, hvordan nyhedsbrevet får en bredere appel og når mere direkte ud til målgrupperne. Dertil kommer at der er udsendt seks nyhedsbreve med fokus på de fire kampagner og handlingsanvisende stof.

3. Økologisk Høstmarked 2022

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet med Økologisk Høstmarked 2022 var at tilbyde nærværende oplevelser på de økologiske landbrug, der kunne forplante sig hos forbrugerne og gennem øget viden og forståelse for værdierne bag den økologiske produktionsform ville føre til øget økologisk efterspørgsel og afsætning. Målet var, at 40-45 økologiske gårde tilmeldte sig som værter og ca. 30.000 gæster deltog i Økologisk Høstmarked 2022, hvor de fik oplevelser, der gik ind under huden og motiverede til at træffe det økologiske valg i indkøbssituationen.

Forberedelse & planlægning: Det seneste Økologiske Høstmarked blev afholdt i 2019, hvilket betød at kendskabet var lavt hos både potentielle værter og gæster. Omvendt kom eventet på et tidspunkt, hvor forbrugerne i forlængelse af covid-19 efterspurgte oplevelser i naturen samt lokalt producerede råvarer. Derfor var der behov for - og et stort potentiale for - at sikre øget synlighed om-kring, at Økologisk Høstmarked atter fandt sted. Der blev derfor udarbejdet en detaljeret tids- og ressourceplan, som også havde for øje at skabe relationer til nye, tidligere og potentielle værter samt synlighed omkring eventet.

Rekruttering af værter: 38 værter blev rekrutteret til høstmarked 2022, hvoraf 36 gennemførte deres event. Der blev inden eventen gennemført en sygdomsscreening af værtsgårdene for at undgå åbning på gårde med fx fugleinfluenza. Der blev foretaget et stort arbejde for at informere om og mobilisere værter. Barrierer for værtskab var primært ressourcer, da mange gårdbutikker er udfordret af fugleinfluenza, stigende foderpriser og efterdønninger fra corona-nedlukning. Aktiviteter gennemført med henblik på rekruttering:

- Rundtur med fysiske besøg til 10 potentielle værter
- Annonce i Magasinet Økologisk Nu
- Direct mail til 80 potentielle værter

Sub-page på hjemmeside og DK kort med værtsoversigt: Der blev udviklet en sub-page på iloveoko.dk med viden omkring økologi samt med et DK kort, der viste værtsgårdenes placering og en kort gårdbeskrivelse. På hjemmesiden er nøglefunktionen, at gæsterne kan se et kort over de værter, der holder Økologisk Høstmarked og klikke sig ind på den pågældende vært og læse nærmere om de oplevelser, der venter på gården.

Vidensdeling mellem værterne: I projektet var fokus på at sikre viden- og erfaringsudveksling, sådan at både nye og erfarne værter blev klædt på til og følte sig komfortable i at afholde Høstmarked på egen gård. Det blev både gennemført et fysisk kick-off samt udarbejdet en række direct mails udsendt gennem mailchimp med gode tips, erfaringer fra andre værter og links til toolbox, inspirati-onskatalog og subpage. Idékataloget fokuserede på "Det Gode Værtskab", hvor værterne bl.a. fik idéer til børnevenlige aktiviteter og hvordan de kunne holde et højt niveau af sikkerhed på gårdene.

Aktiviteter gennemført målrettet vidensdeling:

- Afholdelse af inspirationsdag
- Produktion af 4 værtsfilm
- Inspirationskatalog med viden om de økologiske principper & bæredygtighed, værtskab, sikkerhed, involve-rende aktiviteter og workshops
- 7 direct mails med cases fra andre værter

Toolbox målrettet detail og værter: Der blev udviklet en digital toolbox til værterne, som fungerede som en subpage på okologi.dk i projektperioden. Den digitale toolbox gjorde det nemt for værterne at synliggøre deres event og gennemføre mindre "præfabrikerede" aktiviteter såsom malebøger til børn, bingo mm. Desuden sikrede det, at den grafiske identitet for projektet var gennemgående. Der var følgende indhold i den digitale tool-box:

- Billeder til brug på sociale medier
- Skabelon til plakater
- Bondegårdsbingo
- Skabelon til opslag på sociale medier
- Skabeloner til skilte på gården under event
- Malebog
- Quiz
- Guide til sikkerhed på gården
- Inspirationskatalog til events

Der viste sig derudover at være stor efterspørgsel på fysiske materialer. Dette hang givetvis sammen med, at en del værter, som ikke før havde været høstmarked-vært, tilmeldte sig. Fysiske materialer, der kunne bestilles af værter, var bl.a. følgende:

- Høstmarked banner
- Høstmarked A-skilt
- Øko Tattoos

Kampagne på sociale medier: Kampagnen på de sociale medier Facebook og Instagram nåede ud til i alt 610.936 unikke personer. Kampagnen havde fokus på at kommunikere muligheden for at komme helt tæt på det økologiske landbrug, hvor sanserne stimuleres. Gæsteevalueringens respondenter har svaret, at de primært er blevet gjort opmærksomme på Høstmarked gennem opslag på Facebook, sekundært anbefalet af andre. Kampagnen bestod af:

- Facebook-begivenhed
- Grafiske elementer, som generede trafik til hjemmesiden
- 2 værtsfilm
- Film med indtryk fra Høstmarked 2022

Gennemførelse af selve eventet: Der blev gennemført 36 høstmarked-events med et væld af forskellige aktiviteter fra hønsbingo og markvandring til trak-torkørsel og trillebør-løb. Værtsevalueringen viser at 81% af respondenterne har haft aktiviteter målrettet familier, mens 76% af respondenterne har haft aktiviteter målrettet børn. Desuden har 67% af værterne haft aktiviteter i marken og 67% har haft aktiviteter med smagsprøver. Estimeret har mere end 30.000 deltaget i selve eventet vurderet på baggrund af værternes estimat om antal af besøgende til deres høstmarked events. Nogle events havde et par hundrede besøgende, mens andre havde op til 5000.

Gæsteevalueringen viser, at der har været en generel positiv oplevelse af Høstmarked, hvor helhedsindtrykket var enten meget godt eller godt. Desuden har 73% af respondenterne svaret at de gerne vil deltage i Høstmarked igen. Den positive oplevelse af Høstmarked 2022 skyldes bl.a. den gode og hyggelig stemning, samt de familie- og børnevenlige aktiviteter. Langt størstedelen af respondenterne i gæsteevaluering syntes at kontakten med landmanden/hjælperne, gårdenes aktiviteter og information om økologi har været meget godt eller godt. Værtsevaluering viser at 71,4% af værterne var meget tilfredse/tilfredse med deres eget Høstmarked, mens 14,3% har svaret hverken tilfreds eller utilfreds. De resterende 14,3% af har svaret at de har været utilfreds/meget utilfreds med deres eget Høstmarked. 86% af værterne vil være Høstmarked-vært i 2023, mens 5% ikke ønsker at være vært i 2023 og 10% har svaret 'ved ikke'. Evaluering med Økologisk Landsforenings fagudvalg for gårdbutikker og lokalt salg viste også en øget opbakning til og tilfredshed med eventet, som af fagudvalget ses som et stort potentiale og en fantastisk kommunikationsplatform for at komme ud med budskabet omkring lokale økologiske råvarer, produktion og salg.

Presseindsats: Presseindsatsen fokuserede på mulighed for at komme helt tæt på det økologiske landbrug, hvor sanserne stimuleres og se hvor dyrene bor og grøntsagerne gror. Samtidig var en rød tråd til bæredygtighedskomponenten i lokalt salg, blandt andet at varer købt ved gårdsalg på de mindre økologiske landbrug er produceret i mindre skala og ikke er fragtet over store afstande, hvilket sparer ressourceforbruget til opvarmede drivhuse og importerede varer.

Presseindsatsen bestod af følgende aktiviteter: Fire pressemeddelelser (én i foråret og tre i måneden op til event)

- 2 pitch af Lille Østergaards Økologi til TV Avisen og TV2 Nord
- 2 pitch af Grennesminde til Lorry og P4 København
- 2 Pitch af Hammersly til P4 Bornholm og TV2 Bornholm
- 2 pitch af Højbo bio til P4 midt&vest og TV2 midt og vest

Indsatsen resulterede i alt 89 presseklip, primært hos lokale og regionale medier. Ingen nationale medier har taget historien.

Evaluerings: Der blev gennemført en evaluering, der bestod af:

- Kvantitativ survey blandt høstmarked-værter
- Kvantitativ survey blandt høstmarked gæster
- Kvalitativ fokusgruppe gennemført med Økologisk Landsforenings fagudvalg for gårdbutikker og lokalt salg, desuden høstmarkedværter.

4. Økologi på efterskoler

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Projektets formål er at styrke afsætningen af økologiske føde- og drikkevarer på efterskoler i hele landet. Målet med projektet er at skabe fokus på økologi på efterskoler i Danmark, dette gøres ved indsætter, der involverer og påvirker både ansatte og elever.

Indsats: Temamøder med fokus på afsætning af økologiske, retfærdige varer til efterskoler: Indsatsen har øget viden om sammenhængen mellem økologi og retfærdighed for elever og køkkenmedarbejdere og anvist konkrete handlemuligheder til øget økologisk forbrug og dermed afsætning af bæredygtige, retfærdige og økologiske fødevarer. Der er afholdt temamøder på 10 efterskoler. Temamøderne var inddelt i oplæg om økologi og retfærdighed, formidling om økologisk mad med deltagelse af køkkenpersonale og elever og en afsluttende debat med elever. Køkkenansatte på fem efterskoler har udarbejdet konkrete planer for, hvordan køkkendriften kan blive mere økologisk og bæredygtig, og de vil dermed ændre køkkendriften i en mere økologisk og bæredygtig retning med fokus på et øget indkøb af økologiske råvarer.

Indsats Vidensspredning og formidling - efterskoler som frontløber for økologien: Der er afholdt oplæg og inspirationsforællinger i netværksgrupper for ansatte i efterskolekøkkener, invitation til oplæggene er sendt ud via Efterskoleforeningens regionsformænd. Fokus var på økologi og omstilling til mere bæredygtig kost i et efterskolekøkken med praktiske øvelser og deling af viden. Der blev udviklet, planlagt, trykt og distribueret et inspirationsmagasin målrettet køkkenansatte, lærere og forstandere på efterskoler. Magasinet formidlede information om omlægning til økologi i et efterskolekøkken med eksempler på best practice cases, men også med fokus på de udfordringer og problemstillinger, køkkenet kan møde ifm. en omlægningsproces. Herudover var der handlingsanvisende artikler, der gennemgår økologiens muligheder ift. samarbejde med lokalsamfundet om lokale råvarer og afsætning af økologiske varer, integration af eleverne i køkkenet samt generelt masser af tips og tricks til at skabe et økologisk efterskolekøkken, der simrer, syder, bobler og dufter af en bæredygtig og økologisk tilgang til den kost, der serveres for de unge mennesker. Magasinet blev trykt og sendt til alle efterskoler i Danmark. I samarbejde med to udvalgte efterskoler blev der afholdt et økologi- og bæredygtighedsforløb med fokus på coaching, idéudvikling og sparring med køkkenansatte med fokus på faglig udvikling. En lavpraktisk gennemgang af køkkenets arbejde herunder også indkøb og hjælp til at udvikle en kostpolitik, der passer til køkkenet og rammerne. Praktisk og teoretisk hjælp til at gennemføre en forandringsproces i køkkenet. Forløbet er formidlet på sociale medier, i nyhedsbreve og fagpresse målrettet køkkenansatte.

5. Flere økologiske værdipositioner i hjemmemarkedet

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet var at styrke afsætningen af økologiske fødevarer gennem øget viden hos både virksomheder og detailkæder om udvikling af og positionering i det økologiske marked. Målet var at formidle viden om udviklingspotentialet i at arbejde med flere værdipositioner i det økologiske marked – både til detailkæder, grossister og til de økologiske virksomheder.

Projektets hovedaktiviteter:

1. Opdatering af rapport med best practice eksempler på, hvor økologien har udviklet flere værdipositioner – herunder inddragelse af flere og nye bæredygtighedsvinkler.
2. Film med best practice eksempler – til understøttelse af markedsindsatsen på seminarer og kædemøder samt brug på sociale medier og hjemmeside.
3. Møder med 6-8 detailhandlere og/eller grossister.
4. Workshop med økologiske virksomheder med 25-30 deltagere.
5. Formidling af resultater via en kommunikationsindsats overfor fagpresse og via sociale medier.

1. Opdatering af rapport med best practice eksempler på, hvor økologien har udviklet flere værdipositioner – herunder inddragelse af flere og nye bæredygtighedsvinkler: Rapporten om 'Flere værdipositioner i det økologiske marked' fra 2020 er opdateret med de nyeste eksempler på best practice og udformet som en ny rapport ligeledes med opdaterede markedstal. Der er inddraget flere og nye vinkler på bæredygtighed via De Fire Økologiske Principper, da forbrugerne forventer langt mere af de økologiske fødevarer, fødevareproducenterne og af dagligvarekæderne selv i en tid præget af kriser. Rapporten giver viden og inspiration til, hvordan både virksomheder og dagligvarekæder kan løfte opgaven med at udvikle det økologiske fødevarsortiment, så det understøtter forbrugernes krav og ønsker i fremtiden. Men den giver også inspiration og viden til, hvorledes virksomhederne gennem skarpe budskaber og kommunikation kan fastholde 'pladsen på hylden' i det pressede dagligvaremarked, som 2022 har været præget af.
2. Film med best practice eksempler – til understøttelse af markedsindsatsen på seminarer og kædemøder samt brug på sociale medier og hjemmeside. Der er udviklet og produceret en kort film, som viser best practice eksempler på flere værdipositioner i dagligvarehandlen. Fokus er dog i løbet af projektperioden skærpet til at vise, hvorledes man kan, og hvor vigtigt det er at kommunikere de økologiske produkters unikke værdier og at bevare og få plads på hylderne i dagligvarehandlen. Grunden til det skærpede fokus er som i punkt 1 den ændrede markedssituation i 2022, hvor pris og private label produkter kom i langt højere fokus end tidligere indenfor økologien. Målgruppen for filmene var små- og mellemstore virksomheder, som kunne lære, hvordan de 'spotter huller i markedet' i forbindelse med produktudvikling og -lanceringer eller lære at fastholde 'hyldepladsen'. Filmen blev brugt på både sociale medier og www.okologi.dk, og har gjort viden fra projektet lettere tilgængeligt for flere målgrupper. Filmen er også brugt til at udbrede kendskabet til rapporten, og den viden, der findes heri.
3. Møder med 6-8 detailkæder og/eller grossister: Der er afholdt møder med 6 detailkæder og ført samtaler med en række grossister for at fastholde aktørernes målrettede arbejde med økologi og bæredygtighed selv i et presset dagligvaremarked. Strategisk set og på lidt længere sigt er det vigtigt, at aktørerne i dagligvaremarkedet fastholder det målrettede arbejde med økologi og bæredygtighed samt forstår og formidler sammenhængen, da det fra tidligere vides, at forbrugerne vender tilbage til tidligere indkøbsmønstre, når krisen aftager og indkøbene normaliseres. Der er afholdt møder med indkøbs-, sortiments-, marketing- og CSR-ansvarlige hos kæder og/eller grossisterne i dette arbejde. Denne brede involvering er vigtig for at sikre, at de nye indsigter og ideer bliver forankret hos nøglepersonerne i kæderne og hos grossisterne, så de i deres fremtidige sortimentsudvikling bruger den nye viden.
4. Workshop med økologiske virksomheder med 25-30 deltagere: De økologiske virksomheder blev indbudt til to workshops. Målet var at præsentere deltagerne for den nyeste viden fra projektet, og forskellige vinkler på økologiens værdipositioner og bæredygtighedsvinkler for at understøtte arbejdet med deres økologiske sortiment. Målet var at diskutere på tværs af kategorier og dele viden på tværs. Der blev indgået aftaler med to eksterne eksperter om at bibringe den nyeste viden om forbrugertrends og kommunikation via emballager. Det lykkedes at gennemføre en workshop, hvor der blev delt erfaringer og viden på tværs af de 19 deltagere. På trods af at deltagerne alle kom fra frugt og grønt branche – enten som avlere eller virksomheder skete der en stor gensidig læring og inspiration. Den anden workshop måtte aflyses pga. for få tilmeldte.
5. Formidling af resultater via en kommunikationsindsats overfor fagpresse og via sociale medier som LinkedIn: Projektets koncept og resultater er formidlet via LinkedIn med fokus på filmen og rapporten. LinkedIn er ligeledes brugt til at invitere til workshops. Herudover er der orienteret om lancering af rapporten i nyhedsbreve, samt via en artikel på okonu.dk, en klumme i Økologisk Landbrug og en enkelt artikel i Fødevarefokus. Det er projektets koncept og resultater, der er formidlet samt budskabet om, hvordan det økologiske sortiment, og dermed markedet kan udvikles ved at arbejde med flere værdipositioner og bæredygtighed. Rapporten er gjort offentlig tilgængelig på www.okologi.dk.

6. Hjælp de vilde bier! Vælg økologi

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Projektets formål var at bidrage til en øget afsætning af økologiske fødevarer på 5% i 2022. Målet skulle op-nås ved at give forbrugerne viden om, at de vilde bier er truede, og at man ved at vælge økologisk sikrer bedre levevilkår for de vilde støvere. Informationen blev givet på de sociale medier, i pressen og på små frøposer.

Projektets hovedaktiviteter

Kampagnen indeholdt nedenstående elementer, der skabte opmærksomhed, kvalificeret kendskab, involve-ring og præference.

1. Kampagne på de sociale medier
2. Uddeling af poser med blomsterfrø

3. Presseindsats

1. Kampagne på de sociale medier: Projektet indeholdt en indsats på de sociale medier, som skulle sikre, at projektets budskab nåede bredt ud. Indsatsen bestod af udvikling, produktion og indrykning af animationer, videoer, grafiker, billeder og tekster, der fungerede som øjenåbnere, der både talte til modtagernes hjerner og hjerter. For at skabe yderligere in-volvering i målgruppen indeholdt indsatsen også gode råd til, hvordan man selv skaber gode levevilkår for de vilde bestøvere i sin have – fx ved at lade græsset gro og bygge et insekthotel. Indrykningen af det beskrevne content foregik både organisk og betalt via Økologisk Landsforenings Face-book og instagram sider "I love øko", som tilsammen har over 100.000 følgere.
2. Uddeling af poser med blomsterfrø: I projektet blev der udviklet og produceret 50.000 poser med blomsterfrø til de danske forbrugere og 600 dis-plays til frøposerne. Poserne med blomsterfrø og tilhørende display fungerede som medie for kampagnens budskab, mens blomsterfrøene fungerede som en involverende aktivitet, hvor forbrugerne selv kunne så blomster i haven eller altankassen. Udover at blomsterne sikrede mere mad til de vilde bier, mindede blomsterne og de summende bier i altankassen eller haven også forbrugerne om naturens værdier og økologi hele sommeren. Aktiviteten sikrede således både en faktuel, men også en emotionel forankring af budskabet omkring økologiens fordele i forhold til de vilde bier. Frøposerne blev uddelt i samarbejde med føtex og Bilka. Samarbejdet sikrede, at frøposerne blev tilgængelige for alle danskere. Derudover sikrede samarbejdet, at føtex og Bilka uden omkostninger for projektet kommunikerede indsatsen på deres sociale medier og på skilte i butikkerne. Aktiviteten blev gennemført i april 2022. Frøblanding blev sammensat med input fra Julie Rohde, Innovationscenter for Økologisk Landbrug, som er ekspert på området og på baggrund af erfaringer fra tidligere års projekter.
3. Presseindsats: Til at skabe kvalificeret kendskab til kampagnens budskaber indeholdt projektet ligeledes en presseindsats. Presseindsatsen bestod af en pressemeddelelse og one-to-one briefinger af relevante medier.

7. Økobaby – Den første skemad

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet var at bidrage til en øget afsætning af økologiske fødevarer i detailhandlen på 5% i 2022, og på længere sigt at rekruttere loyale øko-forbrugere og sikre varige adfærdssændringer hos målgruppen. Formålet skulle nås via et hæfte og et webunivers (underside til iloveøko.dk), hvor stærke argumenter om køb af øko-logi blev formidlet til målgruppen gennem information og inspiration til den første skemad.

Projektets hovedaktiviteter

1) Udvikling af et hæfte om barnets første skemad. Projektet omfattede udvikling af et babyhæfte målrettet forældre til små børn, der skal til at starte på den første skemad. Hæftet inkluderer opskrifter på den første skemad, viden om økologi og tips til en bæredygtig levevis. Alle opskrifter tager afsæt i Sundhedsstyrelsens anbefalinger til små børn.

Udviklingen af hæftet inkluderede derfor følgende:

- Udvikling af opskrifter med relevant fagperson.
- Fotoskydning af retterne.
- Tekstproduktion.
- Grafisk opsætning.

I arbejdet med hæftet blev der ligeledes etableret samarbejde med en detailkæde om at uddele hæftet i deres babypakker.

2) Udvikling af underside på iloveøko.dk med information og opskrifter til den allerførste skemad. Som et supplement til hæftet, blev information om økologi, opskrifter og fotos tilføjet en underside på ilove-øko.dk. Dermed blev der mulighed for at nå endnu bredere ud til målgruppen. Hæftet blev ligeledes lagt på Issue og som pdf til download på iloveøko.dk. Denne indsats blev styrket af annoncering på de sociale medier, hvor der blev linket til den nye hjemmeside (underside) for forældre til helt små børn. Formålet med annoncering var at gøre målgruppen opmærksom på, at både hæfte og site eksisterer – og dermed medvirke til at sprede budskaberne. Hjemmesiden lever videre efter projektets udløb, og bliver opdateret af Økologisk Landsforening.

8. Foodservice – øget afsætning af økologi til fremtidens fødevaremarked

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Mål: Økologien iscenesættes som et redskab til at arbejde konkret med bæredygtighed, køkkenfaglighed og råvaresammensætning. Det sker via en skræddersyet indsats mod private og offentlige køkkener, der styrker kompetencer og videniveau og samtidigt inspirerer til et højere forbrug af økologiske råvarer. Formål: Dette projekt har til formål at styrke afsætning af økologiske råvarer til foodservice. Økologiens styrker og bæredygtighed skal inspirere kokke og fagfolk til i højere grad at arbejde med økologiske råvarer.

Projektets hovedaktiviteter

INSPIRATIONSINDSATS: ØKOLOGI I DE STØRRE KØKKENER 2 x Masterclasses (øst og vest). 70 deltagerne fik hands-on inspiration og faglige oplæg der sikrede at økologien forblev "Top of mind" blandt beslutningstagerne, hos grossister og kantineoperatører. De to masterclasses blev afholdt på hhv. Bornholm, i samarbejde med Sol Over Gudhjem, og på Fødevaredagen 2022 med meget tilfredse deltagere. "Det var en fornøjelse at lytte til de inspirerende folk der kom og fortalte om økologien og alle mulighederne. Det var nemt at fornemme alles engagement, fra jer arrangører, de kloge mennesker der holdt oplæg og til de andre deltagere." Citat fra masterclassdeltager på Masterclass til Sol Over Gudhjem.

ARBEJDSPAKKE 3: INSPIRATIONSINDSATS: HORECA – TONEANGIVENDE ØKO-KOKKE. 2 x Best-Practice Tours (øst og vest) I 2022 tog 86 beslutningstager fra hotellerne, restauranterne og caféerne med på 2 stk Best Practice ture (en i KBH og omegn og en i Aarhus) hvor de oplevede konkrete best practice øko-eksempler fra aktører der er langt fremme inden for deres fag, og som på den ene eller anden måde udemærker sig inden for økologi og bæredygtighed. 1x Kommunikationsindsats og tilstedeværelse: Indsatsen havde fokus på økologi til hoteller, restauranter og caféer, ved at synliggøre historier og cases med fokus på økologi. Kommunikationen var målrettet kanaler, hvor kokkene i forvejen afsøgte ny viden. 'Whiteguide', 'What's Cooking', Sol over Gudhjem blev alle aktiveret, for at skabe maksimal udbredelse af budskaberne, og for at skubbe disse platforme til at forholde sig til økologien.

ARBEJDSPAKKE 5: HVERDAGSØKOLOGI – DET HURTIGE MÅLTID SOM ØKO-VÆKSTLOKOMOTIV. 1x Hurtige måltider walk. Arbejdspakken kortlagde omfanget og potentialet for mere økologisk take-away, via en innovativ analyse fo-retaget af Firstmove. Materialet skabte stor opmærksomhed og blev i løbet af året delt på messer, seminarer, onlinekanaler, konkurrencer, masterclass og via Direct Maling kampagne til kæder og aktører. Derudover afholdt "hurtige måltider walk" hvor 52 aktører kom med på byvandring med fokus på økologisk takeaway. København lagde gader til walk, hvor deltagere fra Aarhus fragtedes ind for at deltage, da den planlagt tur i Aarhus desværre med kort varsel måtte aflyses pga. travlhed i branchen, konkurser og generelle udfordringer som resultat af covid.19. Turen skabte cases til inspiration for omlægning og fokus på økologi via en mini-doku video.

ARBEJDSPAKKE 6: CO-CREATION: SAMMEN OM FREMTIDENS ØKOLOGI: I slutningen af 2022 afvikledes en stor samskabende indsats, hvor foodservice fagfolkene blev aktiveret for sammen at drøfte ønsker til fremtidens økologiske fokus. Co-creation eventet tiltrak 96 deltagere, og blev afholdt på Scandic Spectrum i KBH, faciliteret af det innovative bureau In Futurum, der bl.a. har co-udviklet KBHs modeuges bæredygtigheds strategi. Resultaterne blev udgivet og distribueret som idekatalog til deltageren og via nyhedsbrev og kan frit benyttes af producenter, aftagere mm.

9. Book en mark – matchmaking i hele landet

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Projektets formål:

Projektet skaber direkte afsætning og konkrete aftaler for økologiske producenter – både inden for det vegetabiliske og animalske område – inklusive restpartier, nicheproduktioner og overskudslagre. Projektets mål: At gennemføre matchmaking af 100-200 økologiske producenter og 200-300 aftagere før og under tre afsætningsfremmende arrangementer og lande minimum 40 aftaler om fælles forretning.

Projektets hovedaktiviteter

ARBEJDSPAKKE 1: KORTLÆGNING & MATCHMAKING. I arbejdsplanen blev 116 af Danmarks økologiske producenter kortlagt og inviteret til Book en mark forløbet. Ligeledes blev 400 potentielle aftagere fra forarbejdningsindustrien, dagligvarehandlen og foodservice kortlagt og inviteret med god hjælp fra Food Organisation of Denmark. Alle de deltagende producenter/virksomheder svarede på spørgsmål om udbud og behov. Det gav indsigt i forretningsmæssige ønsker og forventninger til samarbejde - og skabte rammerne for et succesfuldt matchmaking-forløb mellem producenter og aftagere.

ARBEJDSPAKKE 2: BOOK EN MARK. På Book en mark 2022 deltog 240 økologiske producenter og aftagere – alle med det klare formål at afsøge mulighederne for lokale samarbejdsaftaler og forretning. Arrangementerne fandt sted tre steder i landet: I Præstø med 58 deltagere, i Aarhus med 64 deltagere og i København med 118 deltagere. Programmet bød på spændende oplæg om bl.a. sorter, racer og produktudvikling, og debatter om øget afsætning af økologi og om samarbejds muligheder og forretnings-potentialer i værdikæden. Vigtigst af alt bød programmet også på tre runder matchmaking, hvor økologiske producenter og potentielle aftagere diskuterede konkrete forretningssamarbejder indenfor pris, mængder og kvalitet.

Efter afholdelsen af de tre arrangementer er der blev udført et stort evaluerings- og opfølgingsarbejde med at sikre at samarbejde kommer i stand. Evalueringen viser at alle deltagere har fået nye og flere samarbejdspartnere på kryds og tværs.

10. Økoløft af ost

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Økoløftets formål var at øge afsætningen af økologisk ost via to greb: Dels gennem inspiration til foodservicebranchen via nye, lækre sæsonaktuelle retter med økologisk ost samt en gastro-nomisk konkurrence til at aktivere toppen af dansk gastronomi, for herigennem at få dem arbejde med kategorien og iscenesætte den på nye velsmagende måder. Anden del gik på at højne den oplevede værdi af disse råvarer i detail, gennem fokus på kommunikation om økologiens kvaliteter, sensorik, ostelandkort, smagshjul, således at kategorien op-når fair share af markedet.

Projektets hovedaktiviteter

AP 1: Økoløftet for ost i Detail 'Økoløftet'- økologisk ost i Detail. Strategisk indsats rettet mod relevante detailaktører der igennem i dialog driver kend-skab og opnå rimelig andel (fair share) samt synlighed og mersalg igennem detailkæderne. Indsatsen blev gennemført med tre hovedprioriteter; Forbruger potentiale analyse – der afdækkede barrierer og potentialer på økologiske oste. Test og dialog med detailkæder og økologiske mejerier. Udarbejdelse af toolbox materialer, der nemt kan implementeres af detail og øvrige aktører. Afslutningsvis en slut workshop 'masterclass' med producenter (økologiske mejerier) og ud-valgte detailaktører for deling af indsigter og learnings til fortsat handling og øget salg af økologiske oste i detailkæderne.

AP 2: Årets Ret med Økologisk Ost: Arbejdspakken inkluderede: etablering af jury, udvælgelse af de restauranter og retter, der i sidste ende blev nomineret til den nyetablerede kokkekonkurrence 'Årets Ret med Økologisk Ost'. Til arbejds-pakken blev der produceret film og bil-lede materialer hos hver af de 3 nominerede spisesteder, som efterfølgende bliver delt via landsdækkende, mediasamar-bejder (se i punkt. 6. Projektets opnåede hovedleverancer). De nominerede re-stauranter og retter blev præsenteret i samarbejde med White Guide Danmark, til deres årlige kåring af landets bedste restaurant foran et livepublikum bestående af journalister, madskribenter, fagpersoner og beslutningstagere fra fødeva-rebranchen.

AP 3: Økoløftet for ost i Foodservice. Deltagerne på denne oste-masterclass blev præsenteret for nyeste viden om øko-logiske oste og anvendelsesmuligheder i det mere grønne køkken og nye måltidssituationer. Foruden markedsindsigter, gennemgang af måden hvorpå deltagere kan italesætte økologiske oste og smagsgennemgang, fik deltagerne et fag-ligt oplæg fra Madskribent, Smagsdom-mer, tidligere masterchefdeltager og nuværende dommer i dommerpanelet fra "Årets Ret med Økologisk Ost" Rasmus Palsgård. Masterclassen blev afholdt hos Kopenhagen Fur, årets vinder af kanti-neprisen, og deltagerne fik mulighed for at få en rundvisning og dialog med køkkenet.

11. Sofari 2022 – Mere øko-gris i indkøbskurven

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Projektets formål var at stimulere den langsigtede efterspørgsel efter økologisk grisekød i detailhandlen ved at rette for-brugernes opmærksomhed på det økologiske grisekøds kvaliteter, der taler ind i aktuelle bæredygtighedsdagsordener – herunder dyrevelfærd, biodiversitet mv. Projektets mål var at:

- At gennemføre åbent-hus arrangementer på flest mulige økologiske gårde med griseproduktion. Forventeligt 13-15 gårde.
- At gennemføre en digital forbrugeroplysningskampagne på de sociale medier, der dels henleder op-mærksomheden på Sofari-eventet, dels oplyser om kvaliteterne i det økologiske grise.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Markedsføring af Sofari og digital kommunikation om øko-grise. Sofari på sociale medier: For at skabe opmærksom om eventet på sociale medier blev der produceret gene-riske film, der formidler centrale budskaber om det økologiske griseliv samt én personlig film per vært, som anvendes til specifik markedsføring mhp at gøre opmærksom på eventet hos netop denne vært. Filmene blev vist i månederne op til Sofari på facebook. Primært i en 60 km's radius fra Sofari-gårdens placering samt i nærliggende større byer. Livestream fra det økologiske griseliv: 7 sofari-værter tog udfor-dringen op til Instagram-takeover, hvor de i en uge hver især sendte live fra hverdagen på den økologiske grisebedrift.

Sofari- og madmødet i Vestjylland: Bl.a. markedsføring af Sofari via Madmødets aktivitets kalender.

Presse: Der blev lavet pressemeddelelser med både lokal og national vinkel med henblik på at skabe forom-tale af Sofari i lokale/regionale/landsdækkende medier samt omtale af selve eventet dagen. Pressemedde-lelserne blev flugtet op af opsøgende pressearbejde mhp at skabe opmærksom omkring Sofari.

Medieannoncering: Udarbejdelse af annoncer i forskellige formater til print og digitalt.

www.sofari.dk: Opdatering af Sofaris hjemmeside, som fungerer som basiskilde for informationer omkring Sofari.

Synergi mellem www.sofari.dk og Landbrug & Fødevarer samt Økologisk Landsforenings platforme for web og sociale medier samt involvering af Dyrenes Beskyttelse og Wold Animal Protection, som delte information om Sofari-eventet på deres SoMe nyhedskanaler.

Halmballe-bannere: For lokalt at gøre opmærksom på Sofari, fik hver vært 2 bannere, som kan sættes op, så bilisterne, der kører forbi gårdene, gøres opmærksom på eventen.

Pulje til lokal markedsføring: Værterne fik dels plakater samt en lille folder om deres egen bedrift, som de kunne bruge til lokalt at gøre reklame for Sofari i deres lokalmiljø og nærmeste større by.

12. På tur i økologien – en podcastserie i 8 episoder om økologiske landbrug – fortalt af økologer

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Projektet formål er at stimulere den fortsatte vækst i det økologiske forbrug ved at give forbrugerne en ople-velsesbase-ret indsigt i de værdier og principper økologien bygger på, menneskerne bag den økologiske pro-duktion og den udvik-lingsrejse økologien er på i disse år. Målet med projektet er at producere en podcastserie på 8 episoder á 20-30 minut-ters varighed. Serien tager forbrugerne med ud på landet, hvor de møder passionerede økologiske landmænd. Gennem landmandens fortællinger formidles økologiens værdier/principper og landmandens virketrang for at udvikle den økologi-ske produktion. Vi har efterfølgende i projektet besluttet at underbygge landmandens udsagn med ekspertudsagn.

Projektets hovedaktiviteter

Podcastserien har fået navnet ØKOTRIP – På tur i økologien. Den er udviklet i samarbejde med podcastbu-reauet Kon-tekst og Lyd, der har stor erfaring i produktion af podcasts for bl.a. organisationer, virksomheder, ministerier mv.

Produktionen er foregået i nedenstående faser

- Fase 1: Udvikling af format og identifikation af temaer.
- Fase 2: Udvikling af synopser for hver episode
- Fase 3: Identifikation af medvirkende samt indgåelse af aftaler
- Fase 4: Gennemførelse af for-interviews med alle 16 medvirkende
- Fase 5: Optagelser på 16 forskellige locations i Danmark
- Fase 6: Redigering af 8 episoder + feedback

I forhold til ansøgningen er processen beskrevet i nedenstående overskrifter.

Udvikling af koncept: Der har været afholdt 2 workshops.

- Workshop 1 – her blev koncept for hele podcastserien blev fastlagt samt ideudvikling på temaer for 4 episoder.
- Workshop 2 – Ideudvikling af temaer til de resterende 4 episoder.

Fagligt indhold der formidles: Der blev fastlagt 8 temaer – et per episode - der kommer rundt om nedenstående fagligt indhold:

- Naturlig adfærd i den økologiske animalske produktion: Episode: Junglehønen
- Dyrevelfærd – der arbejdes videre for at imødekomme dyrenes naturlige behov: Episode: Ko, kalv og kvalitetstid.
- Indsatser for øget jordfrugtbarhed: Episode: Fin, fynsk, frugtbar jord
- Øget selvforsyning og lokal produktion af foderproteiner: Episode: Spis græs til
- Recirkulering og skovlandbrug: Episode: De cirkulære grisebasser

- Økologerne er i front, når det gælder den plantebaserede dagsorden: Episode: Kom inden for i plante-køkkenet.
- Det moderne økologiske landbrug med robotteknologi: Episode: Robotternes indmarch
- Økologisk kornproduktion – kvaliteter: Episode: Kimen til det gode brød

Med udgangspunkt i hver episodes tema blev der udarbejdet en synopsis for hver produktion dels med historiens "fortællemæssige motor" – dels med interviewspørgsmål

Identifikation af vært: Journalist og podcastproducent Simon Brix blev valgt som gennemgående vært på alle episoder. Simon Brix har lytterappeal og forstår med kant og skarphed at fange målgruppens opmærksomhed.

Identifikation af medvirkende landmænd: På baggrund af de valgte temaer blev der med L&F Økologisk kendskab til landmænd og eksperter udvalgt én landmand og én ekspert til at medvirke i hver episode. Der blev i udvælgelsen lagt vægt på at både land-mænd og eksperter skulle være gode til at kommunikere og formidle samtidig med, at de er fagligt involveret i udvikling af deres produktion og har markante holdninger til det, de beskæftiger sig med.

Podcastens format: Podcastens 8 episoder er opbygget efter samme skabelon: En kort introduktion til episodens tema – efterfulgt af krydsclip mellem landmand og ekspert – ind i mellem afbrudt af værten, der tager lytteren i hånden, giver fakta, summerer op mv. Podcast-episoderne er optaget ude på enkelte bedrifter – dels i mark og stald, dels i stuen. Ekspertinterviewene er optaget på ekspertens arbejdsplads. Det er fokus på det autentiske, på det sanselige og det personlige møde med landmanden, som ambassadør for de økologiske fødevarer og eksperter som eksponent for den viden-skab/faglige viden landmandens arbejde bygger på

Optagelser og redigering Forud for optagelserne hos de valgte landmænd og eksperter blev der lavet et telefonisk for-interview, dels med landmanden, dels med eksperter. For-interviewet har til formål at afdække landmandens synspunkter, handlinger og holdninger samt gårdens konkrete aktiviteter ift. til de temaer, der skal belyses. På baggrund af for-interviewet blev synopsis, der danner rammen for selve optagelserne hos landmand/ekspert justeret og tilpasset. Efter optagelserne fulgte redigeringsfasen. Her er lydfilet fra optagelserne lyttet igennem og på baggrund heraf er hver episode klippet sammen.

Distribution og markedsføring: Da produktion af selve podcasten først blev færdig i slut. december er midler og aktiviteter hidrørende distribution og markedsføring blevet projektforlænget til 2023.

13. Next generation økologi i ny digital skoletjeneste

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Formålet er at formidle økologiens bidrag til fremtidens bæredygtige fødevarerproduktion til grundskolens ældste klasse-trin på Landbrug & Fødevarers skoleportal skole.lf.dk. Målet er udvikling af digitale læremidler om den økologiske sektors udvikling af bæredygtig økologisk produktion samt udvikling af koncept og materialer til online gårdbesøg hos økologiske landmænd, der er frontløbere i udviklingen af den økologiske produktion. Materialerne formidles fra L&F's skoletjeneste, der gøres mere digital og temabaseret.

Projektet er projektforlænget i sin helhed til 2023.

14. Future Generation Økologi – fremtidens økologiambassadører

Landbrug & Fødevarer F.m.b.A

Projektets formål

Formål: Fremtidens afsætning af økologiske råvarer sikres ved at gøre kommende beslutningstagere bevidste om økologiens position som bæredygtig. Der ansøres til prioritering af økologiske produkter og -forbrug. Mål: At fremme den økologiske produktion og afsætning ved at motivere fremtidens øko-ambassadører. Fokus er på indsigt i produktionsfor-mer, forbrugertendenser og afsætningsfremme.

Projektets hovedaktiviteter

ARBEJDSPAKKE 1: TVÆRFAGLIG STUDIETUR FOR FREMTIDENS ØKO-AMBASSADØRER:

- Der blev afholdt formøder med skolerne, lavet oplæg for elever og planlagt rekruttering og indhold.
- Afvikling: En gruppe på 10 deltagere fra forskellige fødearestudier deltog i en tredages studietur, hvor bæredygtig økologi blev fremvist fra jord til bord, gennem faglige oplæg og virksomhedsbesøg. De deltagende oplevede bl.a. økologi i planteavl hos Axel Månsson, husdyrproduktion hos griseproducent Carsten Rønde og foodservice hos Restaurant Alimentum og mange flere. Derudover fik eleverne faglige oplæg fra: Økologisk innovationscenter, Madhuset Løgten, Økologisk Landsforening, Landbrug & Føde-varer, Aarhus Universitet og mange flere.

- Samtlige deltagerne deltog i et online evalueringsforløb.

ARBEJDSPAKKE 2: ØKOLOGISK MINI-KONFERENCE:

- Afvikling af minikonference: Tidligere deltagende, unge økologiske producenter, unge foodserviceaktører og andre deltagere tilknyttet uddannelsesprojekterne blev samlet til en seminar/netværksdag med fokus på hvordan økologien kan tænkes ind i deres erhverv nu og i fremtiden. Dagen var inddelt i relevante del-aktiviteter, hvor deltagerne deltog, hvor det havde faglig interesse for dem. I alt deltog 55 på dagen der blev afviklet på Axelborg og udvalgte steder i KBH.
- Deltagerne deltog i online evaluering

ARBEJDSPAKKE 3: MEDIEINDSATS MED ØKOLOGIEN I CENTRUM:

I 2022 har projektet fokuseret på omtale og vidensdeling igennem relevante platforme, med stort fokus på de deltagende elevers egne platforme, for at udbrede de økologiske budskaber mest muligt.

- Deling af information via traditionelle kanaler: Økologisk produktion, økologisk-foodservice, økologiske trends og tendenser, certificering, spisemærker, råvarer, produktionsmetoder og lign. samt projektets aktiviteter
- Projektets aktiviteter er også blevet udbredt gennem en målrettet indsats via Facebook og Instagram, hvor Landbrug & Fødevarer i 2022 videreudviklet platformen: Økologi på Uddannelser, som en primær kommunikationsform for projekterne, der aktiverer fremtidens aftagere.
- De deltagende elever har igennem projektet fået relevant information om kommunikation og SoMe-kommunikation af Landbrug & Fødevarer kommunikationskonsulenter i forbindelse med micro-influent indsats.

15. Server den - og red den!

Foreningen for ORIGENALER

Projektets formål

Projekts formål var at skabe markedsdrevet bevaring af oprindelige, danske sorter og racer gennem etablering af en stabil og fælles afsætningskanal for økologiske landmænd og fødevarerindsamlere.

Projektets hovedaktiviteter

1: FIND DEN - OG RED DEN: Projektet har gennemført en kortlægning over genressourcer, som vil kunne sættes i produktion i de kommende 1-3 år. 1ft. frø-formerede grønsager, har projektet med hjælp fra Vikima Seeds og ekstern resourceperson identificeret sorter fra Vikimas OP-katalog, som kan karakteriseres som danske fødevarer genetiske ressource. Derudover har projektet identificeret en række relevante sorter fra to frøfirmaer i henholdsvis Ukraine og Polen. Grundlæggende har projektet identificeret en stor udfordring ift. at sikre en stabil frøforsyning af økologisk og relevant materiale, som foreningen i andre projekter og samarbejder vil søge at løse. I forhold til vegetativt formerede grønsager er der indledt en dialog med AU om mulighederne i aktivering af klonsamlingen ved AU Food, Auning. Klonsamlingen indeholder 18 sorter af jordskokker, 28 sorter af skalotteløg og 58 sorter af peberrod, som alle kan inkluderes i ORIGENAL-konceptet. 1ft. kartofler har projektet været i kontakt med kartoffelgenbanken ved Vandel, som ligger inde med en række sorter, som distribueres til museer og lignende. Det var centralt for genbanken at præcisere at "der er strenge krav til opformering af læggekartofler og læggekartoffelavlere skal derfor certificeres baseret på EU direktiv 2002/56/EC samt en række nationale krav." Derfor har projektet taget kontakt til Peter Bay / Bioselect, som anbefalede 4 tilgængelige sorter. Herudover har projektet lavet kortlægning ift. æbler, bær, rabarber og bælgrugter.

2: OPSKALLER DEN, SPRED DEN - OG RED DEN: Der er overordnet blevet arbejdet med følgende kategorier i projektet: grønsager, bær og kød). Korn, mel og bælgrugter er organiseret i forvejen gennem arbejdet i Agrologica, Landsorten og Aurion. De forskellige kategorier har krævet forskellige processuelle tilgange. For grønsager (inkl. kartofler) har der været involveret 4 avlere, som i løbet af året har afsat ORIGENAL-produkter til Dansk Cater. Der har været behov for at lave individuelle aftaler mellem de enkelte avlere og Dansk Cater, hvorfor koordinatorfunktionen primært har været varetaget af projektlederen. I stedet for workshops har der således i projekt-regi været afholdt i alt 4 planlægningsmøder mellem Dansk Cater og de enkelte avlere. Derudover har der været afholdt løbende projektmøder med Dansk Cater. Projektet understøttede i 2022 oprettelsen af 15 varenumre under ORIGENAL-konceptet hos Dansk Cater. Projektet sikrede en aftale om hvordan koordinatorrollen udfyldes på sigt i et samarbejde mellem Dansk Cater og den enkelte avler, hvor der på ugebasis koordineres høst og afsætning. Foreningen vil fremadrettet indkalde til årlige planlægningsmøder. Endelig har projektet haft afholdt et møde med GASA Nordgrønt omkring mulighederne for fremadrettet samarbejde ift. både grønsager og frugt. Projektet har afdækket et behov for at strømline grønsagsproduktion, så den baserer sig på Dansk Caters eksisterende leverandører og samarbejdspartnere. 1ft. bær er der blevet afholdt en workshop for avlere og Dansk Cater på Pometet. Her blev det tydeligt, at der er behov for at arbejde videre med produktudvikling og evt. bær på frost, da friske bær er svære at håndtere. Projektet har efter workshopen på Pometet været i dialog med avlerne om-

kring, hvordan de i fællesskab kan arbejde videre med produktudvikling. Der har desuden været arbejdet med organisering af afsætning af kød i projektet. Der har været afholdt en avler workshop, som har givet input til processen. Derudover har der været afholdt et møde med Dansk Cater omkring organisering, udfordringer og muligheder ift. håndtering og afsætning af de gamle danske husdyrracer. Igennem dialog med Dansk Cater er det blevet tydeligt at det primært er grise-kød, der kan have et potentiale igennem deres salgskanal. Der er blevet udviklet en manuel til koordinatrollen for de forskellige relevante kødtyper (gris) lam) og okse). Koordinatorrollen forankres i eksisterende avls- og producentforeninger og vil kunne bruges i forbindelse med afsætning til såvel Dansk Cater som andre relevante aftagere. På baggrund af projektets erfaringer er der udviklet opskallings- og produktionskylere for grønsager og kød.

3: KEND DEN - OG RED DEN: Der er i projektet blevet udarbejdet 22 kulturhistoriske fortællinger, hvoraf de 15 er blevet sat grafisk op i et samlet katalog og trykt. Herudover er der i indeværende år blevet udarbejdet 9 sensoriske / gastronomiske beskrivelser af udvalgte råvarer. De kulturhistoriske fortællinger er blevet udsendt i kasserne med ORIGINAL-produkter til Dansk Caters kunder. Herudover er de sendt ud i en samlet "værktøjskasse" til de udvalgte af Dansk Caters kunder, som blev inviteret med til workshop. Der er blevet udviklet, videreudviklet og trykt "plug-and-play" formidlingsmaterialeler som råvarevisitkort, skilte med info om sorten m.m. og der er udviklet skabeloner og formidlet sorternes kulturhistorie m.v. på www.original.dk.

4: TILBERED DEN - OG RED DEN: Der er i projektet blevet forberedt en større workshop. Grundet for få tilmeldinger til arrangementet ved afholdelse i 2022 er der blevet anmodet om udskydelse til 2023, hvor der er flere interesselukkende til. Workshoppen er blevet tilrettelagt som en samskabelsesproces, hvor de deltagende køkkener er med til at generere ny viden om råvarernes kvaliteter og anvendelsesmuligheder. Projektet har desuden afholdt en mindre workshop ifm. Plantetopmødet og ifm. Sol over Gudhjem. Der er løbende blevet arbejdet med at udvide kendskabet til ORIGINAL på LinkedIn. Blandt andet har projektet som nævnt deltaget i Sol over Gudhjem, hvor 4 forskellige hjemmehørende sorter er blevet formidlet på direkte tv. Herudover har projektet deltaget i Book en Mark og 2 x Planterne Kommer med oplæg og stand. Projektet har løbende formidlet viden og aktiviteter fra projektet på ORIGINALS LinkedIn-profil m.v.

16. Økologi Fordi 2022

Forbrugerrådet Tænk

Projektets formål

Formålet er at inspirere unge mellem 18-25 år, som netop er flyttet hjemmefra og dermed i gang med at opbygge egen husholdning og forbrugervaner, til at købe flere økologiske varer og til at se økologi som en nødvendig del af et bæredygtigt fødevarerforbrug. Vi vil nå de unge digitalt med engagerende indhold om hele økofødevarerproduktionskæden via de digitale kanaler, som de unge bruger. Via en podcastserie samt en løbende indsats på primært Instagram vil vi engagere og inspirere ved fx at tage dem med ud på markerne og i staldene for at fortælle dem, hvad økologi er, og hvilken afgørende betydning økologi har for biodiversiteten, naturen og dyrene. Vi vil også give konkrete tips til, hvordan det kan lade sig gøre inden for de unges økonomiske rammer.

Projektets hovedaktiviteter

AP1 Podcastserie Økologi Fordi sæson 2: Hvorfor økologi? Det er det spørgsmål vi stiller i sæson 2 af podcastserien Økologi Fordi, hvor vi tog lytterne helt med ud på markerne, i drivhuset eller i stalden. Formålet var at bringe hele den økologiske produktionskæde tættere på forbrugerne. I syv afsnit har vi mødt den unge generation af økologiske ildsjæle og landbrugere og talt med dem om, hvad økologi betyder for dem og hvordan de bidrager til en mere bæredygtig fødevarerproduktion i dag og i fremtiden.

AP2: SoMe-indsats på primært Instagram: I projektets SoMe-indsats har vi primært brugt Instagram-kontoen @tygpaa-det, hvis følgere er primært unge. Vi har givet følgerne indblik i de økologiske principper og gjort dem nærværende og relevante for de unge ved fx konkrete tips og tricks til at få økonomi-, klima- og miljøhensyn til at hænge sammen i supermarkedet og køkkenet. I forbindelse med op-tagelserne af podcasten har vi produceret små teaser-videoer, så følgerne har kunnet komme med hele vejen og fået indsigt i økologisk produktion. Interviewpersonerne har også delt hands-on tips til et mere bæredygtigt madforbrug og fortalt deres historier om, hvorfor de blev interesseret i økologisk produktion. Vi har både arbejdet med organisk indhold og med annoncering, hvor vi også har benyttet Forbrugerrådets Tænks hovedkanaler for at nå bredere ud til målgruppen.

17. Fremme af økologiske plantebaserede produkter i fødevarersektoren

Dansk Vegetarisk Forening

Projektets formål

At fremme udvikling og afsætning af økologiske, plantebaserede fødevarer, og særligt produkter og måltider med lokalt dyrkede råvarer, blandt virksomheder, i detail og foodservicesektoren.

Projektets hovedaktiviteter

AP. Øget forbrugerefterspørgsel

1.A. Udbredelse af Den grønne parathedstest

Den grønne parathedstest er et hjælpemiddel, der blev designet i 2021, med afsæt i adfærdsteorier for at lette rejsen fra intention til handling samt udfordringer identificeret i egne forbrugerundersøgelser de seneste år. I 2022 gik indsatsen på at få den udbredt. Dette er blevet gjort gennem en dobbeltsides artikel i DVF's medlemsblad og kommunikation via egne online kanaler og udvalgte samarbejdspartnere, samt udbredelse via direkte kontakt med ungdomsuddannelser, efterskoler og højskoler, hvor Den grønne parathedstest har indgået i undervisning om bæredygtighed og klimaforandringer.

AP. Styrke afsætning i foodservicesektoren

A. Promovering af eksisterende materiale og videoer: Materialerne, herunder Flere grønne måltider i professionelle køkkener (2020), Inspirationskatalog for flere grønne måltider (2020), og Titelgenerator til plantebaserede retter (2021) og de 7 videoer om anvendelse af bælgrugter er blevet promoveret til netværksmøder, præsentationer, ved messedeltagelse, samt i rådgivning af spisesteder, kantineoperatører og grossister, som har henvendt sig hen over året, eller som vi har været opsøgende overfor.

B. Aktiv deltagelse i netværksmøder omhandlende den bæredygtige udvikling inden for vores fødevarer system: Fødevarerstyrelsens Fødevarerpartnerskabet for sundhed og klima (Frugt og Grønt-gruppen), Netværk for Foodservice, Grønne Retter i Store Gryder, samt andre relevante netværksmøder hvor vi har kunne være med til at sætte det grønne og økologiske på dagsordenen.

C. Deltagelse med oplæg på mindst tre grossistmesser. Vi har deltaget med oplæg på tre fødevarer grossist-messer sammen med Økologisk Landsforening, herunder Food Expo, Dansk Cater og Hørkram. På messerne har vi holdt oplæg om inspiration og nudging til flere grønne måltider og/eller nye råvarer i det plantebaserede univers med fokus på trends, produktudvikling i ind- og udland og fremhævnning af de forcer, vi har i Danmark med eksempler på nye økologiske, plantebaserede produkter.

AP. Øge udbud af økologiske plantebaserede fødevarer i supermarkeder

A. Fortsatte dialogmøder med detailhandlen: Vi har haft opfølgende 1:1-møder med konceptchefer, kategori managere og bæredygtighedsansvarlige i relevante større detailkæder, med fokus på at øge salget af økologiske vegetariske og veganske produkter.

B. Vedligeholdelse af detail-univers til hjemmeside: Der er i 2021 udviklet et detail-univers til DVF's hjemmeside med indholdet: Forretningsværdi, sortiment, og rådgivningsmuligheder om bl.a. placering, skiltning og inspiration til at nudge kunderne til at købe mere grønt. Dette er blevet udbygget og vedligeholdt, så indholdet er up-to-date og relevant for detailhandlen.

AP. Indsats for fødevarerproducenter:

A. 1:1-rådgivningsmøder med mindst 20 fødevarer virksomheder: Gennem dialoger har vi oplyst virksomhederne om forbrugerinteresser, herunder præferencer for økologi og lokale fødevarer blandt personer med få kødfrie dage, samt fleksitarer, vegetarer og veganere (DVF-undersøgelse fra 2021). Virksomhederne anbefales at udvikle økologiske varianter af eksisterende vegetariske produkter, konvertere eksisterende produkter og/eller økologiske råvarer anvendt i eksisterende produkter – f.eks. tilføjelse af økologiske ingredienser i sammensatte eller berigede produkter.

B. Seminar om den plantebaserede udvikling nationalt og internationalt: Den 24. november 2022 holdt vi et seminar med temaet 'Den plantebaserede udvikling nationalt og internationalt'. Dermed har 45 deltagende aktører fra fødevarerhvervet fået kendskab til nye produkter på markedet, produktkategorier med særlige udviklingspotentialer, inkl. værdipositioner for økologiske produktkategorier i Danmark og nærmeste eksportlande. Seminaret var desuden med til at facilitere netværk mellem producenter, afsætningsled og investorer.

18. Bonden, Kokken og Fødevarer Virksomheden(BKV) – afsætning af fremtidens økologi i Nordjylland

Halkær Kro & Kulturhus

Projektets formål

Vi skal bringe fagfolk sammen på tværs. Vi skal skabe et fremtidsbillede af den nordjyske økologi. Og vi skal med udgangspunkt i 3 forskellige iværksættere udvikle og afprøve hvad der virker.

Projektets hovedaktiviteter

4 Temadage

4 Workshops med iværksættere

1 Event på Madens Folkemøde med miniworkshop

Projektets målgruppe består bl.a. af et etableret netværk primært med udgangspunkt i Nordjylland; men inddrager tillige relevante deltagere fra andre del af landet. Endvidere inddrages også eksisterende fødevarerrelaterede netværk i nordjylland. Deltagerne kommer fra alle led i værdikæden fra jord til bord: landmænd, grøntsagsavlere, fjerkræproducenter og andre primærproducenter. Madhåndværkere som f.eks. kokke, bagere, ernæringsassistenter m.v.. Fødevarerprodukter som f.eks. Fjerkræslagteri, mejeri, melproducent mm. Endvidere restauranter, institutionskøkkener, foodservice, rådgivningssektoren for landbruget mm. Der inddrages også iværksættere fra hele værdikæden. BKV Netværket rummer i alt: 65 virksomheder og personer. Dertil kommer associerede nordjyske fødevarer-netværk.

Der har været afholdt i alt 4 temadage; med i alt 110 deltagere.

1. Temadag under Bonden, kokken og virksomheden Markedstendenser: Hvad rykker nordjysk økoafsætning de næste 10 år? Fokus på kvaliteterne bredt i den nordjyske økologiske produktion til bred afsætning til såvel foodservice som detailsektor. Også ved direkte salg fra primærproducent/fødevarer-virksomhed. Oplægsholderne blev valgt repræsenterende en stor landsdækkende fødevarerproducent (Thise) og Øko Nord der præsenterede fakta om den nordjyske fødevarersektor; men fremhævelse af både svagheder; men også muligheder.

2. Temadag under Bonden, kokken og virksomheden: Vegetabiliske proteiner i en Nordjysk kontekst: Hvordan ser fremtidens protein ud – og hvordan går Nordjylland forrest i bevægelsen? Med fokus på dyrkning, forarbejdning, afsætning og tilberedning af bønner, linser og meget mere.

3. Temadag under Bonden, kokken og virksomheden: Regenerativ Dyrkning: Kan den blomstrende dyrkningsform skabe nye indtjeningskilder? Med fokus på teori og praksis for mere biodiversitet, bedre produkter og mere specialiseret produktion af højværdiafgrøder.

4. Temadag under Bonden, kokken og virksomheden: Crowdfunding: Hvordan kan crowdfunding styrke samarbejde og hjælpe virksomheder på vej i deres innovationseventyr? Med indspark og erfaringer fra Coop Crowdfunding og inspiration fra et af Europas mest innovative iværksættermiljøer, CPH Food Space.

Der har været afholdt 4 workshops med praktiskeksempler og deltagelse af 3 lokale iværksættere og en etableret producent.

1. Hvordan kan tiloversblevne råvarer fra primær-producenter og grossistled blive til produktion af færdigretter, som afsættes i detailled, i måltidskasser og på de lokale streetfood markeder. Historien om den specifikke vare formidles via APP (Farmers Window). I workshoppen arbejdes der med maden, med bæredygtig emballage, med portionsstørrelser, med storrtelling, markedsføring og planlægning af vareflow i forhold til "overskudsproduktion".
2. Økologisk babymad i en sund og ernæringsrigtig udgave er en mangelvare: I workshoppen arbejdes der med maden, med bæredygtig emballage, med portionsstørrelser, med storrtelling, markedsføring og planlægning af vareflow mv.
3. Fra Bonde til Kunde – i Nordjylland: Hvordan realiseres den specialiserede og forfinede grøntsagsproducent sine visioner om lokal produktion til lokale aftagere. I workshoppen arbejdes der med udvalget af produkter, med emballager, kommunikation, kundegrupper og bestilling og varemottagelse.
4. Det grønne køkken savner hårdt fokus på udvikling af forarbejdede produkter, som rækker langt ud over traditionelle tilberedninger. I samråd med en grøntsagsproducent valgtes at fokusere på øgede, tørrede og dehydrerede rodfrugter (persillerod, pastinak, rodselleri og rødbede-center indenfor alle kategorier af forarbejdning. Inden workshoppen blev der fremstillet 12 forskellige produkter. Disse blev i et vist omfang tilberedt, prøvesmagt og vurderet.

Deltagelse på Madens Folkemøde 2022- med udgangspunkt i BKV-ideerne fra Halkær. Vi deltog og bidrog til temateltet 'Den økologiske Samtale' med et bredt udsnit af virksomheder, institutioner og organisationer fra Danmark med fokus på økologi.

19. Bonden, Kokken og Fødevarer-virksomheden – Nordjysk ØKO-udvikling

Halkær Kro

Projektets formål

Øget nordjysk økologiudvikling via workshops, netværk og information

Projektets hovedaktiviteter

Et skriftligt opsamlingsprodukt, som er formidlet direkte til den gruppe af mennesker som har været en del af netværket og deltaget undervejs. Det skriftlige produkt, har også været anvendt til en bredere formidling.

20. I marken med fremtidens forbrugere

Øens Have

Projektets formål

1. Hvorfor skal projektet gennemføres?

- For at kunne tilbyde praktisk undervisning i økologisk dyrkning midt i byen
- For at flere børn og unge får en førstehåndsoplevelse af landbrug og på den baggrund senere kan vælge uddannelse og fødevarer på et mere oplyst grundlag
- For at demonstrere, hvordan et bylandbrug er den ideelle platform for praktisk undervisning i emner som økologisk dyrkning, bæredygtighed og klimaforandringer

Projektets mål – hvordan skal formålet opnås (op til 200 tegn)

Projekts målsætning er:

- at min. 1000 unge gennemfører et undervisningsforløb i løbet af 2022
- at min. 10% af eleverne i evaluering af forløbet overvejer at vælge en uddannelse rettet mod fødevarerhvervene
- at over halvdelen i evaluering af forløbet fremover vil have mere fokus på økologi, når de handler
- at projektet kan inspirere til lignende initiativer i andre danske byer

Antal forløb: 34, ca 20-24 elever, især kbh kommune

antal middage 3

Projektets hovedaktiviteter

- Forberedelse og udvikling af undervisningsmateriale: I starten af 2022 har vores veluddannede undervisere fulgt gartnerne i marken og forberedt et nøje tilrettelagt forløb efter sæsonens muligheder. Der er blevet udarbejdet fysisk undervisningsmateriale samt afholdt "test-forløb" med udvalgte klasser inden det endelige forløb var på plads. Forløbet er løbende blevet tilpasset undervejs ud fra de opnåede erfaringer samt den feedback vi har fået fra lærer og elever.
- Afholdelse - beskrivelse af et standard undervisningsforløb: Undervisningsforløbet har introduceret eleverne til alle de relevante led i den økologiske grøntsags rejse fra jord til bord, og tilbage igen. Eleverne har været med i marken og lært om jordforhold og hvordan et frø bliver til en plante og en afgrøde. Herefter har de høstet og forberedt grøntsagerne, inden de opdelt i hold har tilberedt hver deres del af et lækkert økologisk fællesmåltid til klassen. Med ejerskab for hver deres del har grupperne præsenteret måltidet og derigennem oplevet vigtigheden af ejerskab for den mad vi spiser og værtskab overfor dem vi deler den med. Afslutningsvis er resterne fra måltidet blevet fordelt til høns, kompost og grøntaffaldt efter type, som et led i læring om genanvendelse og bæredygtigt forbrug. Hele forløbet startes med en samtale om elevernes viden om økologi, og afsluttes med en opsummering af dagens læring.
- Afholdelse af middage for forældre og lærere: Som et led i forløbet blev udvalgte klasser inviteret til at afholde en større "festmiddag" for familie og venner. Denne del var en kæmpe succes, og det var overvældende at se de pæstolte elever fortælle om tilberedningsteknikker og sammensætning af de fine retter. Eleverne blev opdelt i hold sat sammen med vores professionelle kokke og tjenere fra Restaurant Øens Have. Her lærte de hvordan man med få ingredienser og relativt simple teknikker kan "hæve" den enkelte grøntsag der tidligere var endt i en suppe, med så meget andet, til en selvstændig, visuel imponerende og overraskende smagsoplevelse. Sammen med tjenerne blev der sat endnu mere fokus på værtskab og vigtigheden af at ens gæster forstår hvor maden kommer fra.
- Evaluering: Løbende under hele forløbet har vores undervisere indsamlet feedback fra lærer og elever. Dette er blevet gjort umiddelbart lige efter afslutningen på hvert undervisningsmodul, så alle indtryk var i frisk erindring. Under denne feedback er der også blevet talt om hvordan lærerne kan tage den nye viden fra dagen med hjem i klasse-lokalet. Alt feedback er til sidst blevet samlet i en rapport og efterredigeret til generelle anbefalinger og fokuspunkter.

21. Markedsføring af Dansk Økologisk Havtorn fra Oversøgård og den fremtidige afsætningsstrategi

Landbruget Oversøgård v/HC Bisschop Mogensen

Projektets formål

Formålet er at øge viden om danskproduceret økologisk havtorn hos den danske forbruger og hos restauranter samt kantiner. Med en potentiel produktion på 10-20 tons havtornbær årligt på Oversøgård, er målet at afsætningen øges markant med en klar, lodig, og professionel markedsføring.

Projektets hovedaktiviteter

AP1. Hjemmesiden: Hjemmesiden danskhavtorn.dk er det færdige resultatet af en velovervejet og grundig proces med fire dygtige fagkonsulenter og en web-master og nu hjertet i vores markedsføring.

AP2. Oversøgård event og besøg: Besøgs- og præsentationsrum på 35m² er etableret i den gamle hestestald i laden. Rummet er smukt istandsat i gårdens oprindelige byggestil og præsentabelt. Her er mødestedet for demonstration af høst, foredrag, rundvisning, smags-prøver og plukselvarrangemeter. Besøgsrummet har infomateriale, plakater og faciliteter hvor man kan sidde ned, og smage havtorn og hav-tornprodukter. Der arrangeres ture og rundvisninger i marken i tilknytning til disse arrangementer.

AP3. Markedsudvikling: Der har været tilknyttet 4 markedsudviklingskonsulenter til udarbejdelse af hjemmesidens strategi overfor danske forbrugere, butikker, forhandlere, restauranter og køkkener og til den direkte kontakt disse. Herudover har konsulenterne også rådgivet om grundlaget for økologisk markedsføring, anprisninger om ernæring og sundhed samt hjulpet med at få information om Oversøgårds havtorn ud.

22. Flere biodynamiske produkter - tætter på kunderne

Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Projektets formål

Formålet med projektets aktiviteter har været at styrke kontakten mellem biodynamiske avlere/virksomheder og forbrugere – med særligt fokus på potentielt nye kunder, dvs. forbrugere med præference for produkter, der er godkendte efter regler for f.eks. økologi, fair trade og dyrevelfærd. De biodynamiske produkter, og informationer om hvordan de dyrkes og forarbejdes, skal gøres mere synlige og lettere tilgængelige.

Målet er at fremme afsætningen af biodynamiske Demeter-godkendte fødevarer via både detailhandel, nethandel, til den gastronomiske branche og direkte salg til forbrugerne via gårdbutikker, torvesalg, messer og lignende.

Vi har anvendt både fysiske informationsmidler som foldere og skilte, der er tilpasset den konkrete situation, og direkte kommunikation i form af messedeltagelse, høstmarkeder, foredrag, oplæg og lignende. Desuden informationer via foreningens platforme på digitale medier, artikler og auditiv kommunikation i form af podcasts.

Projektets hovedaktiviteter

Projektets aktiviteter har været delt i tre kategorier:

1. Fysiske informationsaktiviteter,
2. Artikler, nyhedsmails og informationsfoldere
3. Podcasts og informationer på digitale platforme

Ad 1: Fysiske aktiviteter som gårdbesøg, fødevareremesser, studietur, foredrag og oplæg på seminarer

Ad 2: Artikler i tidsskrifter for den gastronomiske branche, forbrugermagasiner, økologiavisen,

Ad 3: Digital formidling, bl.a. podcasts med forbrugerinterviews og faglige informationer, opslag på facebook og Instagram.

Projektets aktiviteter er blevet annonceret i relevante fagmedier samt via foreningens hjemmeside, facebook og nyhedsmails

23. Den Grimme Ølling – en dokumentarfilm om dansk økologi gennem 30år

Den grimme Ølling

Projektets formål

Formålet er at øge den nationale afsætning af økologiske fødevarer ved at spille på den nationale stolthed og derigennem øge danskernes bevidsthed om deres mad og måden den produceres på samt at løfte det generelle vidensniveau om, hvad økologisk landbrug og mad er. Dernæst er formålet at dokumentere den danske økologihistorie fra start 70'erne og frem til i dag, mens de mennesker, som var med til at starte det hele, stadig er iblandt os til at fortælle historien. At dokumentere denne periode i Danmarkshistorien sigter mod at besvare hovedspørgsmålet "Hvorfor er Danmark kogt danskerne efter 30 år med Ø-mærket verdensførende i økologi".

Projektets hovedaktiviteter

Projektets hovedaktiviteter har været produktion og post-produktion af dokumentarfilmen Den Grimme Ølling. Afsnit ét af i alt tre planlagte afsnit er i projektperioden færdigproduceret – herunder colorgrading, udarbejdelse af speak og lydmix. Der er udført interviews med nøglepersoner, voxpops, in store optagelser og optagelser af dækbilleder. Derudover er der optaget, transskriberet og grovklippet hovedparten af interviews og øvrigt materiale til de resterende afsnit to og tre. Der er lavet forhåndsaftale med fire TV2-regioner om broadcast af filmene, når færdiggjorte. Første afsnit er godkendt.

1. Omlægning til økologi og fokus på kompetencer og viden om udfasning og bæredygtighed

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Projektets formål

Projektets formål er at sikre beslutningsgrundlag og kompetenceniveau hos landmænd, der planlægger at lægge om til økologi, eller som allerede er omlagt og gerne vil videreudvikle deres økologiske bedrift.

Målet er at opnå dette gennem tilbud om omlægningstjek, fastholdelses- og udviklingstjek, biodiversitetstjek, lokale informationsmøder, netværksmøder og landsdækkende temamøder for nyere økologer.

Projektets hovedaktiviteter

Projektet er sammensat af tilbud om tjek på bedriftsniveau og udbredelsen af viden og kompetencer for både nyere og allerede etablerede økologiske landmænd. Projektet indeholder fem arbejdspakker:

AP-1. Omlægningstjek: Primærproducenter med såvel vegetabilsk og animalsk produktion samt specialafgrøder over hele landet er blevet tilbudt omlægningstjek, hvilket betyder, at erfarne økologikonsulenter på bedriftsbesøg har gennemgået bedriftens potentialer i relation til økologisk produktion. Omlægningstjekket har omfattet besøg i mark og stald samt en gennemgang af maskinpark og mekanisering. Ligeledes blev der rådgivet om regler, tilskud og markedsforhold samt potentialer for samarbejde med andre producenter. I løbet af året er der samarbejdet med både lokale rådgivningsenheder og kommuner om udbredelse af omlægningstjek. I samarbejdet med Halsnæs, Vordingborg og Hedensted kommuner er der anvendt et callcenter til at booke besøg hos producenterne samt foretage en efterfølgende evaluering. Alle besøg er afsluttet med, at der er udsendt et referat til producenten.

AP-2. Fastholdelses- og udviklingstjek: For at undgå en øget tilbagelægning til konventionelt landbrug, er der gennemført fastholdelses- og udviklings-tjek med eksempelvis fokus på udfasning af konventionel husdyrgødning og et nyt og alternativt sædskifte. Besøgene har været individuelt tilpassede med fokus på mulighederne for dels at udvikle, dels at fortsætte den eksisterende økologiske produktion på trods af de ændrede krav, markedsvilkår og regler.

AP-3. Biodiversitetstjek som en del af et bæredygtigt landbrug: Der er gennemført biodiversitetstjek som en del af bæredygtighedstjek-puljen for at motivere den enkelte producent til at øge andelen af natur og naturtiltag, som bidrager til øget biodiversitet. Forud for besøget er der foretaget en GIS-screening af bedriften, hvilket tjente som udgangspunkt for samtalen med landmanden om potentialer for at styrke biodiversiteten. Under besøget blev der identificeret konkrete tiltag på ejendommen og, så vidt muligt, lagt en handlingsplan for udførelse. Mange af tiltagene tog afsæt i de nye krav i CAP-reformen om udtagning af 4% uproduktive arealer. Alle besøg blev afsluttet med et referat til producenten.

AP-4. Lokale informationsmøder og netværk: De lokale informations- og netværksmøder er afholdt som halvdagsmøder rundt i landet hos de lokale rådgivningsvirksomheder for at sikre og højne videns- og kompetenceniveauet hos såvel nye som eksisterende økologer. Det faglige indhold og formen på de enkelte møder er afstemt efter de lokale ønsker og behov. Der deltog specialister fra Innovationscenter for Økologisk Landbrug med indlæg på møderne.

AP-5. Temadage for nyere økologer: Temadagene er planlagt og afviklet i et samarbejde mellem Innovationscenter for Økologisk Landbrug og de lokale rådgivere med primært fokus på kompetenceopbygning hos nye økologiske landmænd, så de gennem oplæg og dialog har fundet løsninger på fælles faglige problemstillinger samt opnået indsigt i de økologiske grundprincipper, regelsæt og vigtigheden af økologiens troværdighed. Innovationscenter for Økologisk Landbrug har stillet ekspertise til rådighed med oplæg på Temamøderne.

2. Biodynamiske omlægnings- og fastholdelsestjek og udviklingsmøder

Foreningen for Biodynamisk Jordbrug

Projektets formål

Projektets formål har været at

- Styrke og udvikle, både kvantitativt og kvalitativt, arealet af og driften på økologiske og biodynamiske landbrug og forebygge tilbagelægning

- Fastholde og stimulere nuværende biodynamiske landmænds motivation til at udvikle deres dyrkningspraksis mod stadigt højere helhedsorienterede, biodynamiske målsætninger
- Styrke bedriftens udvikling i forhold til klima, jordfrugtbarhed, biodiversitet og bæredygtighed

Projektets hovedaktiviteter

Projektets aktiviteter har bestået af:

1. Individuelle omlægningstjek for økologiske landmænd, der ønsker viden om biodynamiske principper og praksis i forhold til deres bedrift
2. Fastholdelses- og udviklingsmøder i grupper for nye og etablerede biodynamiske landmænd, der ønsker at øge bedriftens bæredygtighed ved at intensivere deres dyrkning og naturpleje i retning af mere biodiversitet, bedre jordfrugtbarhed, bedre klimabalace og større grad af selvforsyning med foder og gødning.

Note 1. Økologi og madglæde til hverdag – bæredygtig omstilling i seks kommuner

Meyers Madhus

Projektet har omfattet 43 (opr. 45) offentlige køkkener i seks kommuner, hvor målet var at sikre en markant økologisk omlægning, hvor også nye klimavenlige kostråd, høj spisekvalitet og reduktion af madspild indgik i et samlet hele til gavn for miljø, medarbejdere og borgere.

Der blev sat mål om certificering af samtlige køkkener med Det Økologiske Spisemærke fra bronze til guld. Konkret forventedes ved ansøgningen et øget årligt indkøb af økologiske varer på 788 tons - fra estimeret 438 tons til forventet 1.225 tons.

Målene skulle nås gennem kompetenceudviklingsforløb med aktiviteter i to spor: Dels et tæt rådgivningssamarbejde med det enkelte køkken, dels tværgående aktiviteter i hver kommune, herunder kurser og ekskursioner. Kort fortalt blev forløbene bygget op om følgende aktiviteter:

- Kickoff – projektet blev søsat sammen med kommuner og institutioner
- Indkøbsanalyse – der belyste potentialer ift. økologi, klima m.m.
- Omlægningsworkshop – vejen til målet søgtes fundet lokalt i køkkenet, og der blev lagt en plan rådgiver og medarbejdere imellem
- Rådgivning i institutionen – med aktiviteter planlagt og skræddersyet til institutionen arbejdede vi
- mod målene i omlægningsplanen. Samme gastronomiske rådgiver fra Meyers Madhus fulgte processen til dørs
- Kurser og ekskursioner – kursusprogram, der understøttede omlægningen, samt besøg på økologisk landbrug i samarbejde med Landbrug & Fødevarer

Kick off: I hver kommune afholdtes en kick-off, som søsatte projektet for alle relevante aktører i kommunen. Kick-off foregik for flere kommuners vedkommende på teams til en start, da corona satte begrænsninger i de første måneder af året. Dog benyttede vi i mange tilfælde lejligheden midtvejs til at sætte spot på projektet ved at mødes på tværs af deltagende køkkener til en status på og erfaringsdeling om indsatsen.

Omlægningsworkshop: Alle deltagende køkkener indledte projektet med at deltage i en omlægningsworkshop, hvor vi dels præsenterede projektets indhold og formål, dels fik deltagernes perspektiv på, hvordan de kunne se sig selv arbejde med økologi. Formålet var primært at skabe engagement og ambassadørskab for projektet, så der blev skabt et fundament for forandring og ejerskab for projektet. Alle køkkener var med til at vælge og prioritere deres vej ind i den økologiske omstilling, samt med til at sætte konkrete mål og handlinger for forløbet.

Indkøbsanalyse: Alle deltagende køkkener fik indledningsvist og herefter månedsvis og/eller kvartalsvis en indkøbsanalyse, der tog udgangspunkt i indkøbsdata og fokuserede på økologiprocent og tonnage. Analysen havde til formål at finde potentialer for konvertering og særligt til omlægning til økologiske produkter. Derudover viste analysen potentialer for klimaomstilling, som kunne gå hånd i hånd med økologiomstillingen. Analysen baserede sig på indkøbsdata, som vi samlede og analyserede og alle køkkener, køkkenledere samt institutionsledere fik efterfølgende tilsendt data, analyse samt anbefalinger og potentialer. De følgende indkøbsanalyser er foregået ved et teamsmøde kvartalsvist, mens vi midtvejs i forløbet sikrede køkkenerne en månedsstatus på økologiuudviklingen for at understøtte omstillingen. Indkøbsanalysen satte sammen med omlægningsworkshoppen retningen for rådgivningsdelen af projektet og de konkrete handlinger, som skulle sættes i gang i den enkelte institution. Hvor omlægningsworkshoppen sætter fokus på ejerskab, er indkøbsanalysen et konkret greb ind i køkkenernes virkelighed, som er medvirkende til at sikre, at rådgivningsgrebene er virksomme og effektive.

Rådgivning: Hvert køkken fik 4-8 rådgivningssessioner i køkkenet samt 1-2 oplæg pr. deltagende køkken enten for køkkenpersonalet og/eller for det pædagogiske personale, plejepersonale, eller for det socialpædagogiske personale. Rådgivningsnedslagene bestod primært af køkkenrådgivning, hvor første nedslag var fokuseret på drift, flow og organisering, mens de øvrige nedslag fokuserede på, hvordan man kan sikre, at driften kan implementere de forskellige kulinariske forandringer, der ligger i en økologisk omstilling.

Oplæg og workshops: De afholdte oplæg og workshops har centreret sig om de behov, der har ligget i forlængelse af økologiomstillingen i køkkenet. For at lykkes med at holde sin økologiske målsætning, har vi sammen med køkkenerne

udviklet indkøbskodekser, der samler køkkenets aftaler om indkøb og sætter spot på, hvorfor det er vigtigt at købe økologisk. I daginstitutioner har omdrejningspunktet blandt andet været de pædagogiske måltider og værtskabet, samt selvfølgelig arbejdet med madmod, så vi sikrer, at det pædagogiske personale har redskaberne til at understøtte de forandringer, der foregår i køkkenet og skabe ejerskab til den økologiske og bæredygtige omstilling. Når man pludselig laver mere mad fra bunden for at få råd til økologi, så ser fx mayonnaisen anderledes ud, og den dialog skal understøttes på stederne. På samme måde har oplæg for plejepersonalet fokuseret på, hvordan værtskabet har direkte betydning for ernæringen hos eksempelvis småtspisende ældre.

Note 2. Køkkenomlægning Holbæk Kommune

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Holbæk Kommune har i 2020, som en del af en ny indkøbsstrategi, valgt at omlægge til økologi i kommunens køkkener og ønsker nu gennem kompetenceudvikling at opnå spisemærket i de kommunale køkkener.

Følgende arbejdsplaner og aktiviteter er afholdt i perioden. Kurserne blev afholdt lokalt i Holbæk.

1. Kick off - Indledende møde med nedsat styregruppe for projektet i Holbæk Kommune: Projektet blev indledt med et møde for styregruppen med de relevante deltagere i Holbæk Kommune, hvor projektets aktiviteter blev planlagt. Desuden blev der afholdt et opstartsarrangement for kommunens køkkener på Elværket i Holbæk med deltagelse fra både daginstitutioner, plejehjem og Holbæk Fælleskøkken for at skabe et fælles engagement og forståelse for projektet. Arrangementet blev afholdt i april, da det først her var muligt at samle kommunale ansatte pga. Corona.
2. Kortlægning og udvikling af målrettet kompetenceudvikling: Der blev udarbejdet tre overordnede analyser for henholdsvis daginstitutionsområdet, modtagerplejehjem og Holbæk Fælleskøkken. Analyserne indeholdt gennemgang af indkøbsmønstre og potentialer for at øge andelen af økologi og dannede grundlaget i kompetenceudviklingen. På baggrund af kortlægningen blev der udviklet undervisningsforløb med fokus på de økologiske omlægningsprincipper og de officielle kostråd fra 2021, der både har fokus på befolkningssundhed og klimaets sundhed.
3. Central og lokal kompetenceudvikling: Der blev i projektet afviklet følgende kompetenceudviklingsforløb:
 1. Økologisk grundkursus for daginstitutioner og ungebasen, 5 moduler af ½ dags varighed.
 2. Økologisk grundkursus for Modtagerplejehjem 5 moduler af ½ dags varighed.
 3. Økologisk grundkursus for Centralkøkken af 5 dages varighed.

På alle kurserne blev der undervist i nedenstående emner, der var tilpasset de enkelte målgruppers dagligdag og produktion.

- Det økologiske køkkens grundprincipper
- Inspiration til sæsonens grøntsager og grønne retter til målgruppen
- Viden om den økologiske landbrugsproduktion og varenes oprindelse
- Det økologiske køkken og den kulinariske udfordring
- At den økologiske omlægning hænger sammen med en ernæringsmæssig vurdering af maden, og at den følger de officielle anbefalinger
- Menuplanlægning og kostøkonomi

Som opfølgning på den centrale kompetenceudvikling, blev der afholdt målrettet lokal kompetenceudvikling baseret på de individuelle køkkeners forhold og behov. Undervisningen blev afholdt ude i de enkelte køkkener.

4. Det Økologiske Spisemærke: Der blev i afholdt et arrangement på Holbæk Rådhus som afslutning på projektet, hvor Det Økologiske Spisemærke blev uddelt til 10 daginstitutioner, der har søgt og modtaget Det Økologiske Spisemærke i projekt-perioden. Holbæk Fælleskøkken og modtagerplejehjemmene forventes at søge om Det Økologiske Spisemærke i marts 2023.

Note 3. Køkkenomlægning Samsø Kommune

Økologisk Landsforening

Samsø Kommune ønsker at opkvalificere personalet i de kommunale køkkener for at øge andelen af økologi og lokalt producerede varer samt implementere de nye kostråd i de kommunale måltider.

Følgende arbejdsplaner og aktiviteter er afholdt i perioden. Alle aktiviteter er afholdt lokalt på Samsø.

1. Kick off - Indledende møde med nedsat styregruppe for projektet i Samsø Kommune: Projektet blev indledt med et møde for den nedsatte styregruppe bestående af relevante deltagere på Samsø, hvor projektets aktiviteter blev planlagt. Kick off mødet blev afholdt online, da Corona var en hindring for fysiske møder i starten af året. Desuden blev der afholdt et opstartsarrangement for Samsø kommunes køkkener, hvor der blev delt smagsprøver ud samt fortalt om den gode proces, som Samsøs offentlige køkkener gennem projektet havde iværksat.

2. Kortlægning og udvikling af målrettet kompetenceudvikling: Der blev udarbejdet analyser for henholdsvis børnehaven Rumlepotten, rådhusets kantine, Samsø køkken og plejecenter Kildemosen. Analyserne indeholdt en gennemgang af indkøbsmønstre og po-tentialer for at øge andelen af økologi og dannede grundlaget i kompetenceudviklingen. På baggrund af kortlægningen blev der udviklet undervisningsforløb med fokus på de økologiske omlægningsprincipper og de officielle kostråd fra 2021, der både har fokus på befolkningssundhed og klimaets sundhed.

3. Central og lokal kompetenceudvikling: Der blev i projektet afviklet følgende kompetenceudvikling forløb:

1. Økologisk grundkursus for alle køkkentyper, 5 dage af 2 gange, så alle medarbejdere kunne del-tage. På kurset blev der undervist i:

- Det økologiske køkkens grundprincipper
- Inspiration til sæsonens grøntsager og grønne retter til målgruppen
- Viden om den økologiske landbrugsproduktion og varenes oprindelse
- Det økologiske køkken og den kulinariske udfordring
- At den økologiske omlægning hænger sammen med en ernæringsmæssig vurdering af maden, og at den følger de officielle anbefalinger
- Menuplanlægning og kostøkonomi

2. Smag og sensorik i det økologiske køkken, 1 dag. På kurset blev der undervist i:

- Grundlæggende viden om de fem grundsmage
- Fokus på smagen ved højere grad af egenproduktion
- Fokus på smagen ved produktion af flere grønne retter
- Praktisk metode til tilsmagning
- Viden om anvendelse af grundsmage ift. forskellige målgrupper
- Tilsmagning i forhold til sammensætning og tilberedning af små og store mængder

3. Inspiration til det kolde køkken og diætmad, 2 dage. På kurset blev der undervist i:

- Inspiration til smørrebrød efter de økologiske omlægningsprincipper
- Inspiration til mellemmåltider og kolde grønne retter til målgruppen
- Inspiration til diætmad til målgruppen

4. Værtskab, 2 halve dage. På kurset blev der undervist i:

- Forståelse for den økologisk forandring
- Værtskabets betydning for måltiderne
- Målgruppens ernæringsmæssige behov

Som opfølgning på den centrale kompetenceudvikling, blev der afholdt målrettet lokal kompetenceudvikling baseret på de individuelle køkkeners forhold og behov. Undervisningen blev afholdt ude i de enkelte køkke-ner.

4. Det Økologiske Spisemærke: Der blev afholdt et arrangement på Samsø Rådhus som afslutning på projektet, hvor der blev uddelt ros til alle øens offentlige køkkenmedarbejdere for at have gennemgået kurserne og være klar til at ansøge om 7 spisemærker efter 1. kvartal 2023. Økologisk Landsforening og Changing Food Consulting var deltagende

Note 4. Fra sølv til guld – De sidste svære skridt

Region Hovedstaden

Formål:

- At generere banebrydende viden om hvordan hospitalskøkkener kan nå fra sølv til guld, indenfor budget
- At vise hvordan de nye kostråd kan implementeres i sygehuskosten, herunder hvordan de grønne proteiner kan indgå i menuerne
- At måle på hvor stor en klimaeffekt der er tale om når man går fra sølv til guld i et hospitalskøkken

Projektets effekter,

- Det Økologiske Spisemærke i guld på Rigshospitalet Blegdamsvej, Rigshospitalet Glostrup, Bornholms Hospital og Nordsjællands Hospital, vil bevise at Det Økologiske Spisemærke i Guld er en mulighed i alle andre hospitalskøkke-ner

- Synliggøre hvordan de nye kostråd, herunder de grønne proteiner, kan indgå i menuerne på landets sygehuse
- Dokumentation af forløbet, til glæde for alle landet øvrige hospitaler

Arbejdspakke 1: Kortlægning af individuelle behov: For hvert køkken er der udarbejdet en beskrivelse af, hvad der skal til for at opnå målsætningerne. Beskrivelsen er udarbejdet efter konsulenternes køkkenbesøg, hvor udstyr, inventar, menuer og processer er gennemgået i tæt samarbejde med medarbejdere. Derudover indgik viden og dialog omkring køkkenets visioner og muligheder også i beskrivelsen. Med udgangspunkt i ovennævnte beskrivelse blev der yderligere gennemført analyser af råvareindkøb, madspild og udregninger i forhold til egenproduktion vs. hel- og halvfabrikata. Sammen med det kulinarisk løft i forhold til tilsmagning og råvarekendskab har det samlet givet køkkenerne viden om, hvordan et guldmærke kan opnås.

Arbejdspakke 2: Kompetenceløft på køkkenniveau: Projektet har arbejdet med en lang række områder hvor personale på flere niveau har været igennem læringsproces og kompetenceløft i følgende emner:

- Optimering af indkøb igennem analyse af egne data med fokus på øget økologiprocent.
- Analyse af arbejdsgange/processer i forhold til egenproduktion vs. Hel- og halvfabrikata
- Gennemgang af menuplaner for udnyttelse af sæson.
- Tilsmagning af retter for konsistens og smagsoptimering
- Brug af grønne proteiner og grøntsager - herunder tilberedningsmetoder og muligheder.
- Implementering af flere grøntsager og bælgrugter i eksisterende retter.

Arbejdspakke 3: Indsamling af erfaringer: Der er blevet lavet interviews med køkkenerne, så læringen for hvert enkelt køkken er blevet synlig og dannet grobund for refleksion over egen rolle og udbytte af projektet. De i projektet udviklede opskrifter er blevet delt mellem køkkenerne til læring og inspiration. Der har været løbende erfaringsudveksling mellem de deltagende køkkener via teamsmøder. Projektgruppen har løbende fulgt udviklingen i processen via analyser af indkøbs- og økologidata. Overleveringen af nye opskrifter og arbejdsgange er sikret v. lagring i MasterCater (køkkenernes bibliotek for produktion) til gavn for nuværende og kommende medarbejdere. Derudover er opskrifterne, som er udviklet i projektet, blevet samlet i et elektronisk hæfte, som kommer til at ligge offentlig tilgængeligt. Køkkenerne har månedligt afrapporteret økologiprocent til projektgruppen. Projektgruppen har herefter og efter behov, bistået køkkenerne med sparring på udviklingen. Bispebjerg Hospital har arbejdet med bæredygtig fisk og oksekød. En del af oksekødet købes som økologisk, biodynamisk og græsfodret kvæg, som købes hjem som hele dyr og modnes i eget slagteri. Kødet er så smagfuldt, at det har ført til reduceret forbrug af oksekød. I ønsket om at dele deres erfaringer med bæredygtigt oksekød inviterede køkkenet på Bispebjerg Hospital til et arrangement for interesserede, hvor resultaterne af dette arbejde blev delt med de ca. 60 deltagere.

Note 5. Grøn gejst i professionelle køkkener

Madkulturen

Projektets formål er gennem et kompetenceudviklingsforløb at motivere og igangsætte rejsen mod en mere økologisk og bæredygtig madproduktion på tværs af offentlige og private professionelle køkkener. Ved projektets afslutning har alle de deltagende køkkener:

- opnået kendskab til og fået tilbudt hjælp til at ansøge Det Økologiske Spisemærke og til at sætte mål omkring økologi, kostråd, klima mv.
- Øget mængden af indkøbte økologiske råvarer

Arbejdspakke 1 - Kick-off arrangement: Forløbet blev skudt i gang med en kompetenceeftermiddag i Tivoli Friheden med en række motiverende oplæg fra Aarhus Kommunes borgmester Jacob Bundsgaard, Liselotte Kira Gregers Andersen fra Fremtidens Køkken, Peter Skoven fra Northside Festival samt et fagligt oplæg fra Madkulturens kulinariske underviser Jakob Ørstrup. Oplægge-ne blev efterfulgt af en Grøn Samtalesalon, hvor deltagerne kom i spil og som igangsatte arbejdet med at tage økologi, kostråd og klima indenfor i private og offentlige professionelle køkkener.

- 88 madprofessionelle deltog, blandet fra offentlige og privatprofessionelle køkkener
- Deltagerne blev motiveret til at igangsætte en omlægningsproces og deltage i de opkvalificerende aktiviteter.
- Netværket blev igangsat

Arbejdspakke 2 – Workshop i Den Økologiske Planteekspres: Madkulturens mobile køkken blev forvandlet til Den Økologiske Planteekspres, som dannede ramme om 6 praktiske inspirationsdage for de madprofessionelle. I juni kørte Den Økologiske Planteekspres to dage ud til det økologiske landbrug Brandbygegård, i september tre dage ud til Marienlyst Gartneri, og den sidste workshopdag blev afholdt på havnen i Aarhus i og ved den store glas dome, som til daglig drives af Aarhus Kommune som socialøkonomisk café med fokus på økologi. På alle inspirationsdage blev deltagerne budt på

en dag i det fri med formidling direkte over friske råvarer og sydende pander om økologiske råvarer, kostråd og klima. De lokale økologiske producenter fortalte om deres råvarer og udfordringer og styrkede køkkenmedarbejdernes forståelse for værdikæden. Der var ro til i fællesskab med kollegaer fra andre køkkener og til at fordybe sig i råvaren, håndværket og smagen. Der var særligt fokus på at få flere bælgfrugter og grønt på menuen, målrettet de spisendes behov, ønsker og præferencer.

- Der blev planlagt og gennemført i alt 6 inspirationsdage på 3 forskellige lokationer i og omkring Aarhus
- I alt 123 madprofessionelle deltog på en inspirationsdag
- Alle deltagere fik desuden et Grøn Gejst indkøbsnet med hjem/tilsendt med udvalgte økologiske råvarer, opskrifter og 'Grøn Gejst køkkentips' til at forsætte den grønne rejse i egne køkkener.

Madkulturen gennemførte i forlængelse af inspirationsdagene en survey til evaluering. Evalueringen viste stor tilfredshed med den praktiske og 'jordnære' kursusform på Grøn Gejst, hvor undervisningen og madlavningsaktiviteterne foregik ude i direkte kontakt med råvareproduktionen. En deltager svarede: Dejligt at det var kombineret og at se hvor råvarerne kommer fra...savner at se virksomheder og mærke deres passion for lige det de brænder for...at komme tættere på produktionen og firmaerne... alt bliver ofte i store virksomheder som ikke taler med os direkte i køkkenerne, så synes vi skal forsætte med nærheden og kontakten til producenten og de udførende. 83 % af deltagerne svarede, at de på kompetencedagene har opnået større indsigt i den økologiske produktion og råvarenes rejse, inden de lander i deres køkken. Og 100% svarede, at de har fået mod på at arbejde henimod en mere bæredygtig madproduktion.

Arbejdspakke 3 - Handleplan for ny økologisk køkkenpraksis: Hele vejen igennem projektet er deltagerne blevet motiveret ift. mærkning af deres køkkener med Det Økologiske Spisemærke. De blev på kick-off dagen præsenteret for Det Økologiske Spisemærke som en del af formålet med deltagelse i projektet. Og de blev på de praktiske kompetencedage i Den Økologiske Planteekspres præsenteret for 8 'Grøn Gejst køkkentips' til hvordan de kan arbejde med at sætte sig mål omkring økologi og bæredygtighed ved at udvælge én eller flere køkkentips at arbejde målrettet med i eget køkken. Dette for at sikre forsættelse af deres grønne og økologiske rejse efter forløbet. Desuden blev alle deltagere introduceret til selve ansøgningen af Det Økologiske Spisemærke og tilbudt telefonisk/fysisk rådgivning i forhold til at arbejde målrettet med økologien og grøn omstilling.

- Projektet udviklede og formidlede 8 'Grøn Gejst Køkkentips' til brug i handleplaner for økologi og specifikt ift. til at få flere bælgfrugter og mere grønt i offentlige og privatprofessionelle gryder, uden at gå på kompromis med smag, salg og efterspørgsel.
- Alle køkkener uden Det Økologiske Spisemærke blev introduceret til Det Økologiske Spisemærke og opfordret til at ansøge om det.
- Alle køkkener, der ønskede det, fik telefonrådgivning og/eller rådgivningsbesøg fra Grøn Gejst kulinarisk underviser Jakob Ørstrup, Aarhus Kommune konsulent Helle Nybo eller Økologisk Landsforening
- Køkkener med Det Økologiske Spisemærke blev motiveret til at fastholde, sætte nye mål og ansøge om det.

Evalueringen viste i forhold til økologisk fremgang i deltagernes køkkenpraksis, at 79% af deltagerne var enige eller meget enige i, at Grøn Gejst har givet dem mod på at arbejde med økologi i deres menuer. 100% af deltagerne svarede, at de har fået mod på flere grønsager i deres menuer og 91% at de har fået mod på at indarbejde bælgfrugter i deres menuer.

Note 6. Bæredygtig velsmag på arbejdspladsen – økologisk omstilling i 85 kantiner

Meyers Kantiner

Projektet havde til formål at sætte en ny standard for økologiske, bæredygtige, sunde og velsmagende måltider på arbejdspladsen gennem en markant kompetenceudvikling i alle vores kantiner. Målene i den oprindelige ansøgning var en samlet økologiprocent på mindst 67% samt certificering af 90% af vores kantiner med Det Økologiske Spisemærke i sølv og 10% af vores kantiner med guldmærket. Konkret skulle omstillingen føre til en øgning med 482 tons økologiske varer årligt fra de daværende estimeret 1.918 tons til estimeret 2.400 tons. Jf. projektændring fra marts 2022 blev antallet af kantiner i Meyers portefølje ændret til 70 i stedet for 85 i starten af projektet, og det betød, at mål for tonnage tilsvarende blev ændret til en øgning med 397 tons.

Omlægningsprocessen i kantinerne har bygget på et spor af aktiviteter i den enkelte kantine samt et tværgående spor, hvor medarbejdere fra flere kantiner har været samlet til kompetenceudvikling. Kort fortalt har forløbet bestået af følgende aktiviteter:

- Kickoff – projektet blev søsat sammen med køkkenchefer fra kantinerne. Oplæg om projektet suppleret af demonstrationer

- Indkøbsanalyse – med et værktøj udviklet til formålet analyseredes indkøbet i den enkelte kantine for at belyse potentialer hvad angår økologi, klima og sundhed
- Rådgivning i kantinen – med aktiviteter planlagt og skræddersyet sammen med den enkelte kantine har vi arbejdet mod målene. Samme gastronomiske konsulent har fulgt processen fra start til slut
- Kurser og ekskursioner – der har været tilbudt kurser inden for bæredygtighed, grønne mormormad, grønne småretter og salater, det tyrkiske køkken (bælgfrugter) og bagning. Der har også været arrangeret besøg hos Sørís, som producerer økologiske grøntsager og en økologisk producent af oksekød på Livø.

Note 7. Fra fælles mål til fælles handling

Erhvervsakademi MidtVest

Projektets formål

Formålet var at uddanne nøglepersoner og generelt at løfte køkkenernes kompetencer i økologi og bæredygtighed på tværs af personalegrupperne. Målet var, at der indgik 65 professionelle køkkener, hvor hvert køkken fik uddannet minimum én nøgleperson, som kan virke som fagligt fyrtårn og lokal projektleder på køkkenets arbejde med økologi og bæredygtighed. Endvidere var målet, at der skulle skabes fælles forståelse af økologi og bæredygtighed blandt personalegrupperne.

Arbejdspakke 1 – Nøglepersoner i front: I denne arbejdsplan var der fokus på at få klædt nøglepersonerne godt på til at stå i spidsen for arbejdet med økologi og bæredygtighed i de køkkener, de repræsenterede. Akademiforløbet i økologi og bæredygtighed blev gennemført tre gange – to gange i foråret og én gang i efteråret. Der blev delt mange erfaringer på tværs af køkkenerne og alle køkkenerne blev inddraget i diskussionerne under de forskellige emner i undervisningen. På alle tre akademiforløb var der indlagt minimum et virksomhedsbesøg og i undervisningen var der også oplægsholdere udefra, der kom og fortalte om deres praksis. Alle gik fra akademiforløbet med en rygsæk fyldt med værktøjer, kritisk blik på eget køkken og en masse input til det videre arbejde. Akademiforløbene fik gode evalueringer. Alle nøglepersonerne blev inviteret ind i et fagligt netværk, som efter planen skal fortsætte efter projektets afslutning.

Arbejdspakke 2 – Fra forståelse til handling: Denne arbejdsplan bestod af tre workshopdage, hvor der blev arbejdet med en fælles forståelse, målsætning og handlingsplaner i køkkenerne. De enkelte workshops blev tilrettelagt specifikt rettet mod de deltagende køkkener, så det passede med hvor langt de var i forvejen. Det var meget forskelligt hvor lang tid køkkenerne kunne afse til det, og derfor varede nogle workshopdage 2 timer og andre steder varede de en hel arbejdsdag. For nogle køkkener blev workshopdagene afsluttet inden udgangen af 2022, men for andre køkkener var det ikke muligt at finde en opfølgende dag i 2022, og den sidste workshopdag blev derfor planlagt til 2023.

Note 8. Mere økologi – mindre madspild, i køkkenerne på plejecentrene i Frederiksberg Kommune

Frederiksberg Kommune

Projektets formål er at fremme økologiprocenten, herunder at mindske madspild og øge fokus på klima og bæredygtighed. For at opnå dette var der for projektet opstillet tre målsætninger:

- 1) Opnå en økologiprocent på 80 % i alle deltagende køkkener
- 2) Reducere madspildet med 25 % i projektperioden
- 3) Fremme bæredygtigheden af projektet ved at styrke samarbejdet køkkenerne imellem

Indkøbsanalyse:

- Der er blevet udarbejdet en udførlig indkøbsanalyse for hvert af de fem køkkener baseret på et års indkøb. Hvert køk-kens samlede indkøb er blevet fordelt på kategorier med overblik over indkøbsvaner, økologiske fald-gruber og hvor køk-kenerne hver især kan optimere indkøb med fokus på mere økologi og mere bæredygtige indkøbsvaner.

Kompetenceudvikling:

- Der er blevet afholdt seks workshops, hvor alle køkkenerne har deltaget. Hver workshop har med udgangspunkt i mål-gruppen sat fokus på et område i produktionen, hvor der har været potentiale til at arbejde med principper fra det økolo-giske køkken, herunder anvendelse af flere bælgfrugter og reduktion af kødforbruget, anvendelse af rester samt øget fokus på årstidens frugt og grønt.
- Derudover har kastanje-havens køkken fået analyseret deres kødforbrug og efterfølgende haft fire workshops, hvor fo-kus har været at omlægge til økologisk kød ved at optimere opskrifter samt højne fagligheden og egen-produktionen.

Madspildsanalyse:

- Der er afviklet to omfattende madspildsmålinger af 14 dages varighed på hvert plejecenter; en baseline i foråret 2022 og en opfølgende måling i efteråret 2022. På baggrund af analyser baseret på data fra første måling har hvert plejecen-ter, herunder både køkken- og plejepersonalet, arbejdet målrettet med indsatser for at minimere madspildet i hele huset.

Efter slutmålingen har hvert plejecenter modtaget feedback og vejledning i, hvordan deres indsatser har virket og hvad de kan arbejde videre med for at minimere madspildet. I forbindelse med målingerne er der udarbejdet materiale til den praktiske udførelse af en madspildsmåling som efterfølgende vil være tilgængeligt for plejecentrene, og excel-ark til analyse af data vil også være tilgængeligt.

Samarbejde:

- I hele projektperioden er der én gang om måneden blevet afholdt styregruppemøder, hvor køkkenlederne fra de fem plejecentre samt projektkoordinatorerne har deltaget. Disse møder har styrket samarbejdet plejecentrene imellem og været et forum, hvor erfaringer, nye tiltag, udfordringer m.v. kunne drøftes.
- I løbet af projektet er der blevet afviklet studieture, hvor plejecentrenes køkkenpersonale har været på udveksling i hinandens køkkener. Dette har styrket samarbejdet på tværs, givet gode erfaringer og inspiration, som er bragt med hjem i eget køkken samt givet et kollegialt boost.
- At workshops blev afholdt på tværs af køkkener, gav plads til at mødes i nye omgivelser, erfaringsudveksle, lære og inspirere hinanden, hvilket yderligere har styrket sammenholdet på tværs af køkkenerne.

Beboerinddragelse:

- I forbindelse med de afholdte workshops er der blevet afholdt smagninger for beboerne, hvor et smagepanel har smagt på den mad, der er blevet lavet og givet deres vurdering af den.
- Projektkoordinatorerne har deltaget i både frokost og aftensmåltidet på de forskellige plejecentre, hvor samtalen med beboerne bl.a. har været om husets mad.

Lokal kompostering:

- Mulighederne for lokal kompostering er blevet afdækket gennem dialog med Frederiksberg Kommunes gen-brugskonsulenter. Det viste sig ikke at være muligt at foretage lokal kompostering.

Note 9. Grøn omstilling i Skanderborgs offentlige køkkener

Skanderborg Kommune

Skanderborg kommune har i 2022 lavet en samlet indsats på tværs af kommunens offentlige køkkener med fokus på at:

- Højne økologiprocenten inden for budget
- Mindske madspild
- Øge den klimavenlige kost jf. Fødevarestyrelsens kostråd

Helt konkret satte projektet sig følgende mål for de deltagende køkkener:

- 1) Økologiprocenten skal i gennemsnit øges med mindst 10 %
- 2) Madspildet skal mindskes med 20 % (for de køkkener, der har sat sig for at måle deres madspild)
- 3) Andelen af indkøbt oksekød skal mindskes med 50 %
- 4) Andelen af indkøbte linser, bønner og bælgfrugter skal øges med 50 %

Arbejdspakke 1 - Skole- og andre kantiner: 7 køkkenprofessionelle fra i alt 5 kantiner har været på 4x3 timers kursus i de samme emner som daginstitutionerne. Dog målrettet kantiner. Kantinerne blev også tilbudt et netværksmøde, men mødet blev aflyst pga. for få tilmeldinger (Kurserne for kantiner var de eneste, der ikke fungerede så godt, hvorfor vi i vores fortsatte indsats i 2023 har valgt at lave skræddersyede tilbud til hver kantine, som beskrevet i vores (nu bevilgede) ansøgning om midler fra FØL 2023)

Arbejdspakke 2 - Dag- og døgninstitutioner

32 køkkenprofessionelle fra i alt 27 institutioner har fået 4x3 timers kurser i:

- Kend din økonomi og økologi • Madspild • Klimavenlige retter 1 • Klimavenlige retter 2

Plus to netværksmøder med fokus på hhv.:

- Fødevarestyrelsens kostråd (med online oplæg fra Fødevarestyrelsen selv)
- Planlægning og reduktion af madspild (oplæg fra skolekantine, der har arbejdet intensivt med madspild)

Derudover har 33 ledere og pædagoger fra i alt 15 institutioner været på 1x3 timers kursus i 'Værtskab for det grønne måltid'.

Arbejdspakke 3 - Dagplejen

48 dagplejere har fået 3x3 timers kursus i • Den grønne, økologiske madpakke • Den lune, økologiske, klimavenlige frokost • Korn og bælgfrugter i frokostmåltidet

Dagplejens bestyrelse har holdt stormøde for i alt ca. 300 deltagere (dagplejere og forældre) deltagere med fokus på

- Bestyrelsens nye principper for økologi og bæredygtig mad
- Ekspert oplæg om økologi, klimavenlig kost og reduktion af madspild
- Ekspertoplæg om, hvordan bæredygtige måltider kan understøttes via madmod og madglæde

Arbejdspakke 4 – Ældre og Handicap

Vores køkken har haft en fælles konceptudviklingsdag og 2 kursusdage ude i hvert af de to store køkkener. Fokus for denne første indsats var at gennemgå og tilrette menuplaner og arbejdsdage med fokus på mindre madspild og mere klimavenlig kost.

Note 10. Kompetenceudvikling af medarbejdere i Region Midtjyllands hospitalskøkkener

Region Midtjylland

Formålet var at formidle viden og anviser praktiske metoder med afsæt i De Officielle Kostråd og med fokus på måltidernes kulinariske kvalitet, samt at fastholde køkkenernes økologiske spisemærker.

Arbejdspakke 1: Økologiske grøntsager og bælgfrugter på menuen i Hospitalskøkkenet på Regionshospitalet Horsens.

Arbejdspakke 1.1.: Indledende observationsdag: Udbytte: Gennemgang af økologiregnskab og indkøb fra 3. og 4. kvartal 2021, for at finde indsatsområder, og muligheder for at kunne forøge økologiprocent indenfor de økonomiske rammer.

Arbejdspakke 1.2.: Undervisningsforløb med udgangspunkt i årstidens økologiske råvarer. Udbytte: Workshops med fokus på brugen af sanser og hvordan de bruges i vores madsprog. Her blev der arbejdet med årstidens økologiske grøntsager og bælgfrugter, hvor omdrejningspunktet var velsmag og arbejde med sansestimuli i tilberedningen af salater.

Arbejdspakke 1.3.: Undervisningsforløb med udgangspunkt i velsmagende vegetariske måltider: Udbytte: Workshop omkring adfærdssændring gennem nudging, hvor omdrejningspunktet var implementering af De Officielle Kostråd i kantinen. Herudover blev der holdt en anden workshop med fokus på anvendelsesmuligheder af det økologiske planteprodukt PlanteMate.

Arbejdspakke 2: Økologiske grøntsager og bælgfrugter på menuen i Patientkøkkenet på Regionshospitalet i Randers.

Arbejdspakke 2.1.: Indledende observationsdag. Udbytte: Gennemgang og deltagelse i produktionskøkkenet, for at finde mulige indsatsområder, samt muligheder for at kunne forøge økologiprocent inden for de økonomiske rammer.

Arbejdspakke 2.2.: Undervisningsforløb med udgangspunkt i årstidens økologiske råvarer. Udbytte: Inspirationseftermiddag efterfulgt af en praktisk arbejdsdag i produktionskøkkenet, hvor der var fokus på køkkenets velkendte retter, og hvordan disse kunne tilføres økologiske bælgfrugter uden at ændre væsentlig på retternes udtryk og smag.

Arbejdspakke 2.3.: Undervisningsforløb med udgangspunkt i velsmagende vegetariske måltider: Udbytte: Grundet en ombygning af kantinen i efteråret '22 blev hele forløbet samlet i foråret.

Arbejdspakke 3: Øget kulinarisk kvalitet af vegetariske måltider til patienter på Aarhus Universitetshospital.

Arbejdspakke 3. 3 praktiske undervisningsdage. Udbytte: Grundet omstruktureringer i Centralkøkkenet blev de tre dage samlet til én praktisk workshop, som inden afvikling blev suppleret med en observationsdag i produktionen, for at afsøge mulige indsatsområder. Workshoppen havde fokus på tilberedning, tilsmagning samt anvendelsesmuligheder af økologiske bælgfrugter.

Arbejdspakke 4: Kulinarisk kvalitet af måltiderne tilberedt med årstidens grøntsager samt bælgfrugter på AUH. Arbejdspakke 4.1.: Indledende observationsdag. Udbytte: Gennemgang og besøg i de fire caféer på AUH, for at finde mulige indsatsområder.

Arbejdspakke 4.2.: Undervisningsforløb: Bring forårets grøntsager i spil.. Udbytte: Workshop med fokus på tilberedning, tilsmagning samt anvendelsesmuligheder af økologiske grøntsager og bælgfrugter i salater. Workshoppen blev suppleret med en praktisk arbejdsdag i hver café, hvor der blev afprøvet nye salater.

Arbejdspakke 4.3.: Undervisningsforløb: Bring efterårets grøntsager i spil. Udbytte: Workshop med fokus på tilberedning, tilsmagning samt anvendelsesmuligheder af økologiske grøntsager og bælgfrugter i sandwich. Workshoppen skulle efter projektbeskrivelsen være suppleret med en praktisk arbejdsdag i hver café, hvor der blev afprøvet nye sandwiches. Grundet tidspress blev denne del flyttet til første kvartal af 2023, og er derfor ikke en del af denne afrapportering.

Note 11. Omlægning til økologisk madproduktion med mindre madspild i plejehjemsskøkkener i Helsingør Kommune

Helsingør Kommune

Formålet har været, at opnå en økologisk madproduktion på samtlige syv plejehjem i Helsingør Kommune. Desuden at sætte varig fokus på økologi og begrænsning af madspild, ved tilrettelæggelse af nye arbejdsdage for madproduktionen og plejen. Mål og effekter: Projektet har nået målet om, at fem ud af syv plejehjemsskøkkener har ansøgt om Det Økologiske Spisemærke i bronze i 2022. Således alle syv plejehjem har opnået Det økologiske Spisemærke i Bronze. Desværre har plejehjemmet Birkebo endnu ikke modtaget Det Økologiske Spisemærke i Bronze, selvom de har en økologiprocent

på 34 %. Det skyldes drikkevarer, som er til salg til beboerne (dermed ikke er en del af produktionen), medregnes i økologiregnskabet. Det betyder, at deres økologiprocent udregnes som værende mindre end den reelt set er. For at deres ansøgning godkendes, skal drikkevarerne ikke medregnes. Det kræver deres leverandør (Coop), opretter en ekstra konto til drikkevarer, der ikke er en del af produktionen. Birkebo forventer at de får løst problemet medio februar 2023. Af de to resterende plejehjem, der allerede havde bronzemærket, har det ene (Grønnehaven) øget sin økologiprocent med 3 %. Det andet (Falkenberg) er faldet i økologiprocent med 3 %. Plejehjemmet beretter faldet skyldes de høje fødevarepriser, hvorfor det for dem pt. ikke handler om ikke at øge økologiprocenten, men i stedet bevare bronzemærket. Der er etableret arbejdsgange, der minimerer madspild både i madproduktionen samt i plejen, hvor det gennemførte madspildpilotprojekt, viste store potentialer på et enkelt plejehjem. Der er planer om, at Helsingør Kommune vil arbejde videre med madspild i 2023 på alle plejehjem.

De gennemførte aktiviteter:

- Spor 1 — Omlægningskursus til køkkener med og uden Det Økologiske Spisemærke
- Spor 2 — Pilotprojekt mindre madspild i plejen
- Spor 3 — Øvrige aktiviteter

Spor 1 og 2 har samlet udgjort et kompetenceudviklingsforløb i form af undervisning i teori og praksis. Der er kun brugt midler fra eksternt leverandør til spor 1 og 2.

Spor 1 planlagte aktiviteter blev alle gennemførte. Teoridelen bestod af: "Den økologiske tankegang og bæredygtighed", "Økonomi til økologi", "Det Økologiske Spisemærke" samt "Status, evaluering og den videre plan". Den praktiske undervisning bestod af: "Køkkenpraktik". Køkkenlederne har deltaget i samtlige undervisningsseancer og resterende køkkenpersonale i den første teoretiske undervisning, samt alle praktiske undervisningsseancer. Nogle udvalgte medarbejdere fra plejen har deltaget i den første teoriundervisning. På den måde er både køkkenpersonale og relevante medarbejdere i plejen blevet styrket i deres faglige kompetencer. "Det økologiske Spisemærke" var kun for de køkkener, der endnu ikke havde spisemærket i bronze. "Status, evaluering og den videre plan" var for projektleder og eksterne konsulent. Spor 2 bestod af et mindre pilotprojekt omkring madspild. Formålet har været at øge forståelsen for omstillingen og bakke op om bæredygtige måltider med mindre madspild. Projektet foregik på Birkebo plejehjem over en uge, hvor de fik besøg af en ekstern konsulent i tre timer. Der blev undervist i både i teori og praktisk, hvor der mellem undervisningsseancerne blive foretaget måling af madspild ved hvert måltid. Plejehjemsmedarbejderne arbejder selv aktivt med at minimere madspild i løbet af ugen. Erfaringerne herfra vil kunne videreføres til de øvrige plejehjem efter den samme model. Spor 3 bestod af egenfinansierede aktiviteter. Herunder nødvendigt supplerende køkkenudstyr for at understøtte råvareudnyttelsen og forarbejdning af maden i den praktiske omlægning af madproduktionen. De eksisterende mødefora på de enkelte plejehjem, mellem plejen og køkkenet, og ERFA køkken møder (med alle køkkenledere) har løbende udgjort fundament for forankring af omstillingen til økologi. Dette vil også foregå fremadrettet. På den måde sikres der et fortsat øget fokus på økologi, og økologisk indkøb internt i kommunen.

Note 12. Tilbage til rødderne

Teaterhøjskolen Rødkilde

Projektets mål var at gøre Teaterhøjskolen Rødkilde til et økologisk fyrtårn på Møn og derved møde elevernes forventninger, samt løfte højskolens ambition om at bidrage til den (økologiske) dannelse. Projektet omfattede to arbejdsplaner der samlet løftede køkkenets økologiske profil markant og understøttede at køkkenet nu har opnået sølvmærket i økologi.

Arbejdsplan 1: Løft af kompetencer og omstilling af processer i køkkenet: Arbejdsplan 1 var kernen i projektet og fokuserede på økologisk omstilling af køkkenet med afsæt i syv madfaglige områder (Mad i Sæson, Fermentering og hængning, Foodpairing, Jord til Bord, Nose to tail, Madspild og Præsentation). Arbejdsplanen udfoldede sig som planlagt i tre faser samt en opstartsfasen, der blev drevet frem af konsulent Asbjørn Grimm i tæt samarbejde med køkkenets leder Lykke Holm Petersen samt i løbende dialog med projektets styregruppe.

Fase 0: Opstart (januar 2022):

Opstartsfasen blev indledt ved, at konsulent Asbjørn Grimm observerede køkkenets arbejde i løbet af en uge med henblik på kortlægning af køkkenets struktur, arbejdsgang og indstilling. Samtidig introducerede Asbjørn køkkenet for sine tanker og teorier, og gennemførte forskellige testsmagninger af alternative smagsgrønter. Ved ugens udgang lagde Asbjørn en mere detaljeret plan for fundamentfasens udformning med opskrifter, indkøb og holdsætning m.v.

Fase 1: Fundament (januar-februar 2022):

Fundamentfasen blev gennemført i tre forløb, hvor Asbjørn først fungerede som "køkkenchef", derefter som "souschef" og til sidst som "fluen på væggen" i det omstillede køkken. I hele perioden havde Asbjørn løbende møder om planlægning og evaluering med Lykke Holm Petersen, og var i konstant kontakt med køkkenets personale. Afslutningsvist i fase 1 blev gennemført individuelle møder mellem Asbjørn og køkkenets ansatte med fokus på eksempler på gode og dårlige arbejdsgange.

Resultatet var introduktion af nye arbejdsgange og principper for madlavning på de syv fokusområder i køkkenet. Allerede efter fundamentfasen oplevede både køkken og højskolelever en særdeles mærkbar forandring i spiseplan, råvarerindløb, brug af flere dele af råvarerne, samt den daglige præsentation og historiefortælling om maden i forhold til både sensorik og ernæring.

Fase 2: Fokuseret opfølgning (marts-oktober 2022)

Efter fundamentfasens afslutning blev gennemført løbende opfølgning for at understøtte varig indlejring af den omstilling, som blev gennemført i fundamentfasen. Køkkenleder og konsulent havde i fasens første måned ugentlige samtaler om planlægning, råvarer i sæson og arbejdsgange samt udvikling af køkkenets strukturer og udstyr, og konsulent var i køkkenet af flere omgange for at understøtte de praktiske ændringer der var iværksat. Fremdriften blev evalueret i styregruppen, hvor beslutninger om indkøb af udstyr samt udvikling af køkkenets faciliteter og personalegruppe blev truffet.

Fase 3: Evaluering (december 2022)

Der blev i december afholdt evalueringsmøder med konsulent med fokus på køkkenets kompetencer og processer set i forhold til målene med omstillingen. Det blev generelt konstateret, at køkkenet ved afslutningen af arbejdsplanen bl.a. er fuldt ud i stand til at planlægge og realisere en økologisk madplan med en høj økologiprocent grundet nye kompetencer indenfor de syv fokusområder, nye arbejdsgange, og nye indkøb. Derigennem havde køkkenet også på solid vis opnået det økologiske sølvmærke, hvilket var blandt målene for projektet, og etableret sig i netværket PRØV, der fokuserer på samarbejde med lokale leverandører på Møn. I forlængelse var desuden etableret aftaler med Klintholm Gods Gårdbutik og Velfærd-skød.dk i Askeby, mens forhandlinger er i gang med Møn is (Hovgården i Pollerup) om levering af lokalt og økologisk mel. I forbindelse med evalueringen blev endeligt udarbejdet et økologisk manifest for køkkenet ("Køkkens Grønne Madmanifest- en del af noget større").

Den positive interne evaluering blev yderligere understøttet af eleverevalueringer af køkkenet, der oversteg projektets mål om en general tilfredsgrad på 4 på en skala fra 1-5.

Som yderligere effekt af den grønne omstilling er det væsentligt, at arbejdsmiljøet og kulturen i køkkenet har ændret sig markant i positiv retning. Desuden medfører det øgede fokus på og italesættelsen af de råvarer, der bruges i madlavning, at eleverne udviser en langt større nysgerrighed på maden og køkkenets arbejdsprocesser generelt. Køkkenet bidrager nu til dannelsen hos eleverne, som vi ønsker, tager vores bæredygtige tankegang med videre ud i deres fremtidige liv og forbrugsvaner. Vi vil fremadrettet bl.a. arbejde på en bæredygtig kagebog, som vores elever kan få med, når de afslutter et forløb hos os, sammen med Det Grønne Madmanifest.

For at udbrede viden om projektet som transformationsprojekt, og som succeshistorie for økologisk køkken-omstilling, har vi yderligere holdt flere foredrag og spisefællesskaber for lokalsamfundet, hvor vi har fortalt om den økologiske omstilling. Samtidig er vi i dialog med andre interesserede højskoler samt Højskoleforeningen (FFD) for at formidle vores transformationshistorie og Det Grønne Madmanifest, blandt andet på foreningens årlige bæredygtighedsseminar.

Arbejdsplan 3: Supplerende uddannelse af køkkenets leder: Arbejdsplan 3 fokuserede på yderligere uddannelse til køkkenets kører via lederuddannelse og uddannelse i økologisk og grøn køkkendrift.

13. Fokus på økologi til småtspisende i Fredericia

Fredericia Kommune

Formålet med projektet var at:

- Dygtiggøre køkkenpersonalet i den økologiske tankegang
- Gøre de økologiske valg nemmere
- Synliggøre de økologiske valg over for vores brugere og ikke mindst personalet omkring dem.

Projektets mål var at:

Øge økologiprocenten i kommunens køkkener og opnå sølvmærket i 3 køkkener. I de resterende 3 køkkener er målet at øge økologiprocenten med 10% og fastholde og forbedre bronzemærket:

Arbejdspakke 1: Opstart

Arb.pk 1.1. Som opstarte blev der afholdt to informations- og motivationsmøder vedr. projektet og den økologiske om-lægning med bred repræsentation fra alle deltagende køkkener.

Arb.pk1 .2. En indledende individuel kompetencevurdering af den enkelte medarbejder blev gennemført i form af spørgeskema og mundtlig dialog. Dette for at afdække det konkrete "kompetencegab" vedr. den økologiske omlægningsproces, klimarigtig, sæsonrelateret og lokalproduceret mad og madspild. Svarene fra kompetencevurderingen dannede herefter baggrund for planlægningen af undervisningen.

Arb.pk 1.3. Design af plakater og infoldere til brugerne og personalet til støtte for indsatsen og en smidig implementering af de nye retter arbejdes der videre med i 2023. Dette sker bl.a. på baggrund af input fra kontakter skabt ved netværksmøder.

Arbejdspakke 2: Økologi i køkkenet

Arb.pk. 2.1: Modul 1 a - økologi i køkkenet: Der blev som planlagt afholdt 3 kursusdage, hvor alle seks køkkener var re-præsenteret lokalt i tre køkkener. Her blev der arbejdet konkret med forandringsprocesser i forhold til den økologisk mad-produktion, arbejdsflow i køkkenet, sammensætning af menuer til det økologiske køkken, brugerdialog, forskelle på økologiske og konventionelle råvarer og valg af klimarigtige fødevarer. Der var fokus på sæson, lokale varer, smag, næring og ikke mindst minimering af madspild.

Arbejdspakke 3: Implementering

Arb.pk.3. Modul 1 b: Der blev afholdt to ens kurser "Økonomi til økologi" for nøglemedarbejdere med ansvar for økonomien. Ud fra et oplæg om de økologiske, sunde og klimavenlige omlægningsprincipper (mindre eller anderledes kød, mindre madspild, mere sæsonrelateret), fandt køkkenerne penge i egne indkøbsvaner og menuplaner til mere økologi.

Arb.pk. 3.2: Med udgangspunkt i modul 1a+b udarbejdede det enkelte køkken med hjælp fra den eksterne konsulent en handleplan for fremadrettet at øge økologiprocenten. Handleplanerne blev benyttet gennem projektet som guide i forandringsprocesser og vil blive brugt vedr. fortsatte implementeringer i 2023.

Ab.pk 3.3: Modul 2 og Arb.pk. 3.4: Modul 3: Implementering af hhv. forandringsprocesser og optimering af arbejdsprocesser og flow blev gennemført i det enkelte køkken med hjælp og besøg af ekstern konsulent. Opskrifter er gennem-gået og justeret.

Arb.pk. 3.5: Køkkenernes ledelser deltog i temadag med oplæg om bæredygtighed og webinar om Grønne måltider til ældre og Fredericia Kommune er repræsenteret med en plads i Fokus Fødevarer, hvor køkkenansatte diskuterer kvalitetskrav for planterige produkter til det offentlige udbud.

Arb.pk 3.6

Der er i projektperioden afholdt netværksmøder med Stjernekokkenet i Herning, Sølund i Skanderborg, Byens køkken i Odense og Produktionskøkkenet i Middelfart. Møderne har været givende, især med dem, som er lykkedes med økologien og den bæredygtige, grønne og klimavenlige omstilling. Det har også været lærerigt at give sparring til det køkken i Middelfart, der ønsker at komme et skridt videre.

Arbejdspakke 4: Opfølgningskursus.

Arb.pk. 4.1: Modul 4: Der blev som planlagt afholdt 3 kursusdage, hvor alle seks køkkener var repræsenteret lokalt i tre køkkener. Her blev der samlet op på forandringsprocesserne igangsat i alle køkkener, på nye arbejdsgange og arbejdsflow. Der blev arbejdet med menusammensætning, råvarer, klimavenligt indkøb og masser af bælgrugter til småtspisende ældre. Kurserne blev gennemført ud fra køkkenernes egne - nu klima og økologijusterede - opskrifter og dagsmenuer.

Arbejdspakke 5: Afslutning

Arb.pk. 5.1 Konsulenten foretog afsluttende evaluering med hvert af de seks køkkener. Her fortalte køkkenerne om deres omlægningsarbejde, handleplanerne blev igen opdateret med de tiltag, der var foretaget i projektperioden og nye tiltag, køkkenerne vil arbejde videre med i 2023.

Arb.pk. 5.2. Den indledende individuelle kompetencevurdering af den enkelte medarbejder blev gentaget med udfyldelse af samme spørgeskema, for derved at kunne afdække om "kompetencegaber" vedr. den økologiske omlægningsproces, klimarigtig, sæsonrelateret og lokalproduceret mad og madspild var blevet mindre.

Arp.pk. 5.3. Den eksterne har udarbejdet udkast til den samlende slutrapportering som dokumentation for projektet.

14. Mere økologi og mindre madspild på ældrecentre på Vestegnen

Brøndby Kommune

Projektets hovedmål er at opnå det Økologiske Spisemærke af sølv for to af køkkenerne og det Økologiske Spisemærke af bronze for ét af køkkenerne. Ældrecenter Æblehaven, Ældrecenter Gildhøjhemmet og Ældrecenter Nygårds Plads ønsker at højne økologiprocenten og mindske madspildet i deres produktion. Det skal ske gennem efteruddannelse og

kompetenceløft. Målet er en optimering af arbejdsgangene i køkkenerne.

Køkkenerne fra ældrecentre i Brøndby Kommune har deltaget i de to arbejdsplaner, der er beskrevet i ansøgningen. I 2022 har 6 medarbejdere fra Ældrecenter Gildhøjhjemmet, Ældrecenter Nygårds Plads og Ældrecenter Æblehaven, uddannet sig til Foodkordinatorer jf. arbejdsplan 1: uddannelse af syv medarbejdere til foodkordinatorer. Uddannelsen af medarbejderne er foregået hos Hotel og Restaurant Skolen i København. Ældrecentre har derudover haft individuelle forløb med madkonsulent Birte Brorson jf. arbejdsplan 2: Konsulentbistand til kompetenceløft af alle køkkenmedarbejdere. Forløbet med konsulent var planlagt efter de enkelte køkkens behov, da de involverede køkkener havde forskellige udgangspunkter for at arbejde med bæredygtighed. Konsulentforløbet er foregået i køkkenet på de enkelte ældrecentre. Alle medarbejdere har i dette forløb fået løftet deres kompetencer inden for bæredygtig produktion, økonomi til økologi, bæredygtige fødevarer og brugen af madvarer i sæson, med det formål, at medarbejderne kan producere bæredygtige måltider til beboerne.

15. Kompetenceudvikling til bæredygtig køkkendrift på Verdensmålpræmier

Randers Kommune

Formålet er at igangsætte en kompetenceudvikling som bliver operativ, danner basis for fremtidig udvikling, og i praksis drypper ned igennem hele organisationen. Målet er at udvikle organisationen på vej mod det økologiske spisemærke i sølv indenfor det eksisterende budget. Pengene skal findes via et sundere og mere klimavenligt råvarer-forbrug: Mere sæson og mad fra bunden, fokus på forbruget af kød og fisk, samt mindre madspild.

Arbejdsplan 1: Undervisning i økologi og bæredygtighedsprincipper.

- 2 medarbejdere har gennemført akademimodul om økologisk drift
- Opgradering af basisviden omkring bæredygtig køkkendrift for stor gruppe medarbejdere.

Arbejdsplan 2: Relevante studiebesøg for bæredygtighedsgruppen.

- Studiebesøg med inspiration til økologisk køkkendrift

Arbejdsplan 3: Udvikling og optimering af menuplaner, opskrifter og dertil hørende indkøb etc.

- Vi har i bæredygtighedsgruppen arbejdet med overordnede principper for bæredygtige og økologisk planlægning, indkøb, madspildshåndtering og andre vigtige arbejdsplaner. Dette i samarbejde med økologisk omlægningskonsulent.
- Vi har gennemført kompetenceudvikling af flere praksisnære aktiviteter i samarbejde med erfaren økologisk omlægningskonsulent. Kompetenceudviklingen har givet forståelse for og øvelse i bæredygtige og økologiske råvares behandling og tilberedning.

Generelt arbejder vi kontinuerligt på forankring af det lærte i hele medarbejderstaben. Ligesom vi vil fortsætte kompetenceudviklingen i årene fremover

16. Grøn basis grunduddannelse for køkkenfaglige medarbejdere hos Jespers Torvekøkken

Jespers Torvekøkken

Projektet er forlænget i sin helhed til 2023

17. Bæredygtighed i køkkenet - den grønne tråd i madoplevelsen

EUC Nordvest Nordic Food College

Formålet med dette projekt er at give NFC's køkken et løft i en mere bæredygtig retning, så køkkenet i højere grad lever op til NFC's grundværdier. Derudover er målet at få tildelt det Økologiske Spisemærke i sølv. Det vil vi blandt andet gøre ved at optimere vores mønster i forhold til madvarerindkøb, så de økologiske principper vægter tungere på vægtskålen end hidtil, samt inkorporere verdensmålene i hele køkkenets arbejdsproces.

1. Opkvalificering af køkkenpersonale: Opkvalificering af køkkenpersonalet har været en væsentlig aktivitet for at klæde dem bedst mulig på til at arbejde med bæredygtighed, forstå bæredygtighedskonceptet i forhold til arbejdsgangene i et køkken og madvarerne. Ydermere skal de kunne vejlede det fremtidige personale, så viden og kompetencer kan sikre videreførelse af de gode taktik, som er blevet lagt. Verdensmålene har i denne sammenhæng været et vigtigt punkt på dagsorden. EUC Nordvest er verdensmålsskole, og at kunne formidle, hvilke mål køkkenet arbejder med, er vigtig.

2. Fremme økologisk omlægning i køkkenet: En konsulent har gennemgået køkkenets arbejdsgange og indkøb, hvor hun derfra kunne udarbejde en analyse med de økologiske principper i fokus samt de relevante verdensmål. Indledningsvis, fulgte konsulenten fra Goodfoodtogo køkke-net og dets aktiviteter i nogle dage for at få et indtryk af køkkenets gang. Mere specifikt har pågældende taget udgangspunkt følgende:
- Indkøb - hyppigere lokale indkøb samt fokus på at bruge tal som et styringsredskab
 - Menuplanlægning/sæsonbetonet madfokus - hvordan arbejder vi med grøntsager og bælgrugter fx hvordan "gemmes" førnævnte fødevarer bedst muligt, da skolen arbejder med en gruppe elever, som i høj grad foretrækker "mormor mad", men vi ser en holdningsændring hos mange i den nuværende elevgruppe.
 - Mere grønt/mindre kød, hvor personalet har skulle arbejde med at nedsætte forbruget af animalske produkter og strække kødrationerne, men derimod inkorporerer mere grønt i retterne. Det er mere rentabelt - både økonomisk og miljømæssigt.
 - Mad fra bunden har været et fokus, idet der er penge at spare ved at undgå halvt eller helfabrikat, og der er ofte en økonomisk gevinst ved at undlade.
 - Faglighed - tilberedningsmetoder og teknikker er vigtige i forhold til at lykkes med økologisk omlægning. Køkkenet havde kompetencerne, men manglede inspiration til at komme i mål med det "nye" grønne madfokus.

18. Fredensborg kommune - Mere økologi og grøn omstilling i kantinen

Fredensborg Kommune

Tilskudsmodtager har frasagt sig tilsagn

19. Forøgelse af økologiprocent gennem klimavenlig mad samt bedre udnyttelse af råvarerne.

Frederiksberg Forsyning

Projektet er forlænget i sin helhed til 2023

20. Køkkenomstilling til øget økologiprocent

Odder Kommune

Projektet er forlænget i sin helhed til 2023

1. Grøn forretning: Planterne kommer

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet er at bidrage til øget afsætning af økologiske plantebaserede fødevarer - og dermed styrke grøn forretning, der kan mærkes hos producenter, aftagere og helt ud på tallerkenen. Projektet sætter ind med to store fysiske indsatser i Jylland og på Fyn samt en massiv kommunikation, der favner både planterigets producenter og aftagere. På den måde udvikles markedet for økologiske planter og afsætning stimuleres.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke: Planterne kommer (øst & vest) Der blev afholdt to store faglige afsætningsarrangementer, ét i Hjørring og ét i Assens med i alt 300 deltagere. De to arrangementer samlede landets økologiske planteproducenter og -aftagere og satte den økologiske planteproduktion grundigt på landkortet. Arrangementerne fungerede som et showroom for hele landsdelens/oplandets udbud af økologiske producenter af planter/plantebaserede fødevarer, samtidig med at arrangementerne var et mødested for økologiske producenter og aftagere fra både den offentlige og den private sektor. Hele værdikædens erfaringer og viden kom i spil til arrangementerne, hvilket styrkede både engagementet og ikke mindst præferencer og købelyst blandt aftagerne. Der blev inviteret bredt blandt økologiske landmænd og gartnere, der producerer frugt, bær, grøntsager, bælplanter, quinoa samt diverse andre planteafgrøder. Også virksomheder, der producerer økologiske plantebaserede produkter blev inviteret. Både den private del af foodservice: grossister, kantiner, hoteller, restauranter og caféer (indkøbere, sorti-menchef, køkkenchefer og kokke etc.) og den offentlige del af foodservice: kommuner samt offentlige køkkener (indkøbere, køkkenchefer og diverse beslutningstagere) fik tilsendt invitationer. Herudover blev der skabt opmærksomhed omkring arrangementet overfor: Dagligvarekædernes indkøbere, sortimentchefer etc., nethandlens indkøbere, sortimentchefer etc. samt andre med betydning for markedet (f.eks. SKI-konsulenter, rådgivere etc.).

Programmet indeholdt følgende emner: - Mød en økologisk producent - Nyt om den økologiske planteproduktion - Klima, økologi og biodiversitet - De glemte sorter og de helt nye - Samarbejde i værdikæden - Highlights fra analyse-verdenen: Forbrugere & planterne - Sensorik: Hvordan smager de økologiske bælplanter fra dansk muld? - Økologiske højdespringere: Hvilke planter spås en gylden fremtid?

Arbejdspakke: Kommunikation/kampagne: Økologien & planterne En del af projektet var at sætte målet ind for at synliggøre feltet af økologiske producenter og virksomheder – og ikke mindst det brede udvalg af afgrøder og plantebaserede produkter, der har rødder i dansk muld. Flere kommunikationsværktøjer blev taget i brug, og både redaktionelle og betalte medier blev anvendt. Følgende kanaler, der gav økologien og planterne særlig opmærksomhed og styrkede præferencen blandt aftagere og forbrugere blev anvendt: Redaktionel omtale i lokale og regionale medier, redaktionel omtale i fagblade målrettet landmænd, sociale medier rettet mod forbrugere og sociale medier rettet mod professionelle. Der blev også arbejdet på at få omtale af projektet i nationale medier samt i fagblade henvendt til virksomheder, dagligvarehandlen og foodservice, som desværre ikke greb muligheden. De gode input/læringer fra kommunikationsindsatsen og de to arrangementer blev samlet i idékatalog. Her findes tips fra både økologiske producenter og aftagere, og kataloget blev udbredt til hele branchen på tværs af landsdele og værdikæden. Endvidere spillede netværks-kommunikationen en markant rolle. Økologisk Landsforening har et vidtforgrent netværk – og det samme er tilfældet hos projektets tætte samarbejdspartner, Landbrug & Fødevarer og Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Tilsammen har organisationerne mange venner, der gerne vil være ambassadører for økologien og planterne, hvilket der blev draget nytte af i projektet, bl.a. til at skabe opmærksomhed omkring arrangementerne og for at tiltrække interessante og relevante foredragsholdere og gæster.

2. Klimaeffekt i professionelle køkkener gennem grøn omlægning og Det Økologiske Spisemærke

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Projektets formål var at bidrage til udvikling af markedet for økologiske, plantebaserede fødevarer, herunder øge afsætningen af økologiske, plantebaserede fødevarer i professionelle køkkener. Målet var at undersøge klimaeffekter ved implementering af Det Økologiske Spisemærke i professionelle køkkener, samt at flere professionelle køkkener og beslutningstagere fik øget kendskab til og viden om klimaeffekter ved Det Økologiske Spisemærke.

Projektets hovedaktiviteter

AP1: Design og kick-off

- Indledende design workshop afholdt med DTU

- Dialog afholdt med kommuner om afdækning af hvilke sektorområder og køkkener der kan bidrage med de relevante data: o Københavns Kommune o Fuersø Kommune o Roskilde Kommune o Bispebjerg/ Frederiksbjerg hospitaler o Bæredygtighedssekretariatet Region Hovedstaden o Madservice Kronjylland o Madservice Aalborg o Aarhus Kommune o Odense Kommune o Randers Kommune o Syddjurs Kommune

Endeligt projektdesign blev udarbejdet

AP2: Dataindsamling og analyse

- Indkøbsdata fra før og efter implementering af Det Økologisk Spisemærke er repræsenteret ved data fra fire regioner og fra tre forskellige hovedleverandører/afdelinger: Hør-kram, AB Catering og BC Catering.
- Fire offentlige køkkener har bidraget med data, heraf 3 på ældreområdet.
- Køkkenerne blev bedt om at levere følgende:
 - Indkøbsdata for alle leverandører indeholdende data for råvare/navn, evt. fødevaregruppe, antal købte kg, pris og om varen er økologisk
 - Økologiregnskab med angivelse af leverandører og mængder (eller pris) for indkøb
 - Andre tilgængelige opgørelse

Det har vist sig i mange tilfælde at være vanskeligt at få adgang til fyldestgørende data fra før økologiomlægning, som kan være mere end 5-10 år tilbage i tiden. Rapport med konklusioner om klimaforskelle før omlægning og efter omlægning til Det Økologiske Spisemærke blev udarbejdet og leveret til Økologisk Landsforening primo december 2022.

AP3: Formidling, videndeling og evaluering: På grund af forsinkelse i færdiggørelsen af rapporten samt vanskeligheder med at få adgang til fyldestgørende data, er projektet forlænget og AP3 er for 2022 afsluttet med udgivelse af 1 artikel til fagpressen samt 1 SoMe indsats vedr. projektets forløb.

3. Udvikling af plantebaseret økologisk eksport

Økologisk Landsforening

Projektets formål

Formålet var at øge og styrke eksporten af økologiske plantebaseret produkter via en overordnet, langsigtet og målrettet strategi for området. Målet var at fremme nye afsætningsmuligheder for de økologiske og plantebaserede fødevarevirksomheder ved at bidrage med viden om og indsigt i markedspotentialet for økologi og plantebaseret eksport samt ved påvirkning af centrale internationale aktører.

Projektets hovedaktiviteter

Projektets aktiviteter blev inddelt i 2 indsatser/arbejdspakker:

1. Afdækning af markedspotentialet for forskellige typer af plantebaserede kategorier, målgrupper og markeder
2. Kædebearbejdning og afdækning af afsætningsmuligheder på eksportmarkeder

4. Sunde og velmagende økologiske bælgfrugter til konsum

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Projektets formål

Formålet er at løfte værdikæden fra dyrkning til råvare videre på et faktabaseret grundlag, så dansk dyrkede økologiske bælgfrugter, bliver kendt og anvendt af fødevareproducenterne i sunde og velmagende måltider. Målet er at vejlede om håndtering af kvalitetsbælgfrugter, producere bælgfrugter til smags- og produktions-test, bryde barrierer ved afklaring og erfaringsopsamling.

Projektets hovedaktiviteter

AP3 indeholdt aktiviteter omkring dyrkning af danske afgrøder, der forarbejdes til råvarer, og som stilles til rådighed for fødevareproducenter til afprøvning, så smagen af "dansk" bliver kendt. Der er i bevillingsåret blevet dyrket afgrøder til smagekasser hos udvalgte landmænd i to regioner: ved Odder, Østjylland (3 sorter af hestebønner, 3 sorter af ærter, 2 sorter af linser) og på Bornholm (1 sort af lupin, 3 sorter af kikærter). Kik-ærterne på Bornholm blev dog spist af fugle efter såning og kom således ikke med i Smagekasserne. Derudover har der været gennemført aktiviteter omhandlende håndtering af afgrøder i høst og lagring, så de er eg-nede til fødevarer. Der er blevet etableret faciliteter til at håndtere mindre partier i samarbejde med de involverede landmænd (tørring, rensning) samt videreførelse (rensning, op-sortering, afskalning og analyser) i samarbejde med Gl. Buurholt og landmand Magnus Bengtsson i Sverige. Alle bælgfrugter ud over kik-ærter til Smagekassen er blevet dyrket, høstet og tørret planmæssigt. Aktiviteterne forbundet med udsendelse af Smagekasserne til de interesserede virksomheder er blevet forsinket pga. forsinkede analyser for toksiner hos eksterne aktører, samt forlænget leveringstid omkring oprensning og pakning af bælgfrugter hos ekstern aktør, der har været sygemeldt i efteråret 2022. Der er søgt om forlængelse for disse aktiviteter til 2023. Derudover er der blevet

udført sensorisk analyse på bælgrugternes (2021 høst) performance på friskhed over tid, udført af sensoriker Agnes Qvortrup (Landbrug & Fødevarer).

AP4 håndterede den lidt mindre attraktive, men enormt vigtige del af værdikæden, med teknisk håndtering af afgrøderne, så de kan blive til gode råvarer. Her blev udarbejdet en vejledning om transport, tørring og lagring af bælgssædsfrø med højt vandindhold samt de tekniske muligheder for at rense og sortere blandsæd til fødevarekvalitet i samarbejde med Henning Sjørlev Lyngvig, SEGES Innovation. De øvrige aktiviteter planlagt i denne AP4 er rykket til 2023 og der er søgt om projektførlængelse for følgende: Test af udvalgte forarbejdningsmetoder for at mindske uønskede stoffer, samt medfølgende rapport om resultaterne, da det ikke har været muligt at gennemføre i 2022 på grund af forsinkede analyser hos ekstern leverandør. Leverancer i relation til håndtering af glutenfri afgrøder er forsinket på grund af manglende personaleressourcer i 2022.

5. Plantebaseret gødning til plantebaserede fødevarer

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Projektets formål

Formålet er at skabe en rentabel og klimavenlig økologisk produktion af plantebaserede fødevarer, som udmærker sig ved at være uafhængig af husdyrproduktionen. Målet er at afprøve plantebaserede gødninger samt at udforme plantebaseret sædskifte og gødningsplan som grundlag for at beregne klimabelastning og økonomi i et plantebaseret system, uafhængigt af husdyr.

Projektets hovedaktiviteter

I projektets første år har vi undersøgt forbrugerholdninger, gødningsværdi, sædskifter og klimakonsekvenser ved at anvende plantebaserede gødninger. Vi har brugt vores indsigter i arbejdet til at kommunikere i notater, fagartikler og på møder og events. Vi har arbejdet i to arbejdsplaner og i 2022 begyndte vi arbejdsplan 1 med en fokusgruppe, som gav os indsigter i økologiske forbrugeres holdninger og tanker om værdien af plantebaseret gødning. I arbejdsplan 2 målte vi gødningsværdi af plantebaserede gødninger og satte dem i kontekst i plantebaserede sædskifter. Det arbejde danner grundlag for de næste års arbejde for at bestemme klimagevinst og økonomi i at bruge plantebaserede gødninger.

Aktiviteter i arbejdsplan 1: Sammen med Økologiske Landsforening og Rybner Analyse afholdte vi en fokusgruppeundersøgelse for at forstå de tanker og holdninger økologiske forbrugere om plantebaserede gødninger i dybden. Fokusgruppeformatet gav os mulighed for at gå i dybden og afsøge betalingsvillig samtidig med at være åben overfor indsigter deltagerne giver udtryk for under fokusgruppen. De foreløbige hovedindsigter er at plantebaseret gødning giver mere betalingsvillighed hvis der er en klimagevinst, og at det måske kan kommunikeres under et officielt klimamærke. Dog kan fødevarer ikke i sig selv få mere værdi af at blive fremhævet som gødet med plantebaseret gødning. Det hænger sammen med at de gav udtryk for at gødning er et lavinteresseområde som ikke tillægges værdi i købsituationen ude i supermarkederne. Vi kommunikerede indsigterne fra arbejdsplanen i et notat, en artikel i fagblad og på workshop for danske havredrikproducenter. Svagheden ved en fokusgruppe er at det er få mennesker man spørger, og derfor ser vi frem til at afprøve indsigterne i en større sammenhæng i 2023 i en spørgeskemaundersøgelse.

Aktiviteter i arbejdsplan 2: I arbejdsplan 2 har vi afsøgt og fundet en række plantebaserede gødninger som er relevante for økologiske landmænd ud fra økonomiske og driftsmæssige parametre. Vi har afprøvet en gødning baseret på hestebønner, et beriget kompost-produkt og ensileret kløvergræs mod svinegylle. Ud fra vores markforsøg viste det sig at gødning baseret på hestebønner har samme gødningseffekt som svinegylle, men at gødning med plantebaseret og beriget kompost giver et meget ringe udbytte. På grund af kommunikationsproblemer blev gødningsstrategien ikke den rigtige for kløvergræsensilage, og vi kan derfor ikke sige noget om gødningsværdien af den. Vi har dog fortsat store forventninger til kløvergræsensilage og afprøver den i de følgende års markforsøg i projektet. Data fra markforsøgene er samlet og kommunikeret i "Landsforsøgene 2022", og bliver også en del af kommunikationsindsatsen i projektet i 2023. I arbejdsplan to udarbejdede vi desuden et notat om plantebaserede sædskifter der skal danne grundlag for økonomi og klimaberegninger i projektet fremadrettet. Dette notat beskriver tre typer plantebaserede sædskifter og blev også kommunikeret som fagartikel.

6. Danske øko-nødder

Innovationscenter for Økologisk Landbrug

Projektets formål

Formålet er at skabe grundlag for etablering af mere nøddeproduktion i det økologiske landbrug for at imødekomme en øget efterspørgsel, når flere forbrugere skifter til mere plantebaseret kost. Målet er at indsamle og formidle viden om en

økonomisk og bæredygtig økologisk nøddeproduktion, der kan bidrage til biodiversitet, kulstofbinding og dyrevelfærd i en rentabel økologisk nicheproduktion.

Projektets hovedaktiviteter

Delaktivitet 1: Vidensindsamling: Der er indsamlet viden via litteraturstudie og kontakt med og interviews af eksperter og erfarne ejere af nøddeplantager i Danmark og andre EU-lande, der klimatisk kan sammenlignes med Danmark, herunder Hanne Lindhard Pedersen, Hor-tiAdvice, Anna-Carin Almqvist, Hushållningsselskapet (SE), Loddebakken v. Mabel Caroline Nielsen (DK), Valnøddelauget v. Frans van der Woude (DK), Ardech v. Claude Guillou (DK), Hesle Nygaard v. Lars Olesen (DK), Egebjerg Nøddegård v. Ida og Malte Christoffersen (DK), Nødderboet (DK), Brockhøjgaard v. familien Brockmann (DK), Martin Crawford, Agroforestry Research Trust (UK), Steven Newman, Organic Research Centre (UK), Will Simonson, Organic Research Centre (UK), Ben Raskin, Soil Association (UK) samt Landbrug & Fødevarer, SEGES PlantelInnovation, som har gennemført projektaktiviteter med synergi til nærværende projekt. Projektet har desuden fået input fra 30+ landbrugere, som ønsker at opstarte økologisk nøddeproduktion og derfor har bidraget med viden om, hvad kommende producenter efterspørger. Der er udpeget en række arter og sorter, som er bedst egnede til dyrkning under danske forhold, samt udarbejdet en overordnet anbefaling af systemdesign/dyrkningsvejledning for disse arter. Disse er samlet i en selvstændig rapport samt udgives i et større katalog med viden fra projektet til inspiration for kommende nøddeproducenter. I samarbejde med Økologisk Landsforening er markedet for økologiske nødder undersøgt, og resultater er sammenfattet i et notat.

Delaktivitet 2: Cases: Som inspiration til kommende nøddeproducenter, er flere danske produktioner beskrevet i artikel-form. Systemerne er beskrevet med arter, sorter, systemopbygning, management og afsætning. Da de eksisterende danske produktioner er meget små, har det ikke som planlagt været muligt at foretage deciderede økonomiske analyser på forretningerne, men afsætningsleddet er beskrevet overordnet for alle cases.

Delaktivitet 3: Video: Der er i projektet produceret følgende videoer: 1. Præsentation af Hesle Nygaards valnøddeproduktion. 2. Incitament til dansk, økologisk nøddeproduktion v. Martin Crawford. 3. Praktisk vejledning i plantning af nøddetræer. 4. Træers effekter i en landbrugsbedrift. Det har ikke som planlagt været muligt at optage video hos flere nøddeproducenter, hvorfor der er suppleret med praktiske videoer.

Delaktivitet 4: Formidling: Projektet er formidlet løbende i artikler, på sociale medier, via Innovationscenter for Økologisk Landbrug og Økologisk Landsforenings kommunikationskanaler og i forbindelse med skovlandbrugsarrangementer for landbrugere, der interesserer sig for dyrkning af vedplanter.

7. Stærkere markedsdata om økologiske plantebaserede fødevarer

Dansk Vegetarisk Forening

Projektets formål:

Fremme vækst i forbrug af, udbud af, produktion af og investeringer i den økologiske plantebaserede sektor, herunder et stærkt udbud af produkter i både detailhandlen, foodservice og til eksport - ved at indsamle og formidle stærke data for sektoren. Mål: Udgivelse af rapport og fact sheets med nøgledata om den plantebaserede sektor og økologiens andel af denne, baseret på en bred vifte af data, samt formidling heraf gennem webinarer og rådgivning.

Projektets hovedaktiviteter

Der blev lavet en grundig indsamling af data fra den plantebaserede sektor samt økologiens andel heraf. Forinden hver dataindsamling blev der lavet et grundigt forarbejde med at definere hvilken viden, der var brug for. Forarbejdet blev lavet gennem bl.a. litteratursøgning og dialog med eksperter. Efter hver dataindsamling blev der lavet en analyse. Resultaterne blev reflekteret og diskuteret med relevante aktører. Indsamlingen af data omfattede:

- Supermarkedsundersøgelse blandt 15 kæder, hvor vi undersøgte 3 butikker per kæde - en i hver af byerne: København, Aarhus og Nyborg/Odense.
- En foodserviceundersøgelse blandt 25 virksomheder.
- Indhentet data fra 19 af de nyeste danske studier om forbrugerindsigter for plantebaseret og økologisk mad.
- Indhentet internationale data fra samarbejdspartnere (ProVeg og Good Food Institute)
- Indhentet indkøbsdata fra 7.000 forbrugere gennem appen Optius
- Indhentet produktinformation for mere end 1.200 plantebaserede produkter (heraf 43% økologiske) lanceret i dansk detailhandel (2013 til 2021).
- Indhentet data om arbejdspladser for den plantebaserede sektor (2019 til 2022)
- Indhentet data om primærproduktion af bælgrugter og andre proteinrige afgrøder til humant konsum (2010 til 2022).
- Indhentet data om investeringer i den plantebaserede sektor.

- Lavet to danske virksomhedscases.

Ud fra dataindsamlingen blev der lavet fire fact sheets og udgivet en rapport på 116 sider. Disse er udgivet på Plantebaseret Videnscenters hjemmeside og via LinkedIn-opslag. Data blev ligeledes kommunikeret via oplæg, webinarer, pressemeldelser, interview til medier og personlige samtaler.

8. Danmark som hub for økologiske plantebaserede startups

Dansk Vegetarisk Forening

Projektets formål

Formålet med projektet er at fremme et stærkt og mangfoldigt dansk økosystem af økologiske plantebase-rede startups, hvor de modnes til næste fase, hvor de kan vokse sig større. Fokus i nærværende projekt er på at understøtte den helt tidlige fase, hvor idéen endnu ikke er på kommercielle vilkår eller er i meget lille skala. Der gennemføres en række produktudviklende og produktafprøvende aktiviteter – bl.a. sparring, rådgivning, forbrugerundersøgelser, mentorworkshops, messedeltagelse – for økologiske plantebaserede startups i deres helt tidlige fase.

Projektets hovedaktiviteter

Sparring på produktudvikling og markedsbehov helt tidligt i udviklingsfasen med en af de personer i Danmark, der ved allermest om markedet og mulighederne: Der er gennemført fysiske eller online individuelle møder mellem DVF's erhvervschef Mie Nordly og projektleder Mette Rasmussen med 15 af de 21 startups, der i projektperioden har været en del af projektet. Derudover har der løbende været telefonisk og skriftlig rådgivning og sparring med både de 15 og de resterende 6 startups, samt kontakt og sparring ifm. arrangementer i projektet og andre arrangementer.

Forbrugerundersøgelser og smagstests via DVF's forbrugerpanel, som består af ca. 2.000 vegetarianer, veganere og fleksitariere: Vi har løbende været i dialog med alle startups om muligheden for at benytte vores forbrugerpanel og opfordret alle startups til at benytte sig af den værdifulde mulighed for uvildig feedback, men mange har prioriteret andre aktiviteter og været tilfredse med den sparring og feedback, de naturligt har fået fra forbrugere i forbindelse med deres tilstedeværelse på stande på messer/events, de har fået adgang til via projektet. Det var således kun ca. halvdelen af de deltagende startups, der valgte at benytte sig af dette tilbud. Som et forsøg på at gøre det ekstra tiltalende og nemt for startups at foretage smagstest, arrangerede vi 5. oktober 2022 et smageevent sammen med Coop Crowdfunding, hvor alle startups i nærværende projekt, samt plantebaserede startups fra Coop Crowfundings netværk blev inviteret til at deltage med deres produkter og få lavet en spørgeskemaundersøgelse samtidig. Der deltog 3 startups via projektet her, og 3 startups via Coop Crowfundings netværk. Udgifterne til dette event blev fordelt 50/50, og vi har således kun benyttet projektets midler til at hjælpe de økologiske, plantebase-rede startups, der deltager i nærværende projekt. Herudover har 2 virksomheder taget imod tilbuddet om smagstest og 4 om online surveys. Desuden forsøgte vi med surveys til gæster på Aarhus Food Festival via QR-koder, det var dog begrænset med besvarelser.

Hjemmeside-univers målrettet startups: Vi har i projektperioden oprettet en sektion på vores hjemmeside til startups, vegetarisk.dk/opstart, hvor vi informerer om nærværende projekt, alle de startups, der har deltaget i årets løb, alle events, der har været arrangeret for deltagerne, de mentorer der har været tilknyttet projektet, samt vores 10 bedste råd og anbefalinger til startups inden for plantebaserede fødevarer (herunder at producere økologisk) og vores anbefalinger af andre projekter, aktører og støttemuligheder. Det er forventningen løbende at opdatere dette univers og holde de generelle anbefalinger til startups opdaterede.

Mentorworkshops med etablerede mindre iværksættere samt Mentorevent med større virksomheder: Vi valgte efter input fra de deltagende startups at afholde aktiviteterne "mentorworkshops med etablerede mindre iværksættere" og "Mentorevent med større virksomheder" i form af netværksarrangementer, hvor de deltagende startups i projektet kunne mødes uformelt om et rundbord og udveksle ideer og erfaringer med hhv. 3 erfarne iværksættere inden for det plantebaserede til det første netværksarrangement 19. maj 2022 – Henrik Christensen fra Planteslagterne, Christian Cordius fra Banana CPH og Lasse Villerslev fra Plante Kompagniet – og 2 erfarne iværksættere til det andet netværksarrangement 27. september 2022 – Anja Bindsbøll fra Glean og Ditte Tranberg fra Linser for Livet. Desuden var der til det første arrangement 19. maj 2022 oplæg ved Tracezilla, Coop Crowdfunding, Gyda Bay fra Food Innovation House, Teknologisk Institut, opmærksomhedspunkter ift. lovgivning ved jurist Frederik Madsen, samt et oplæg om visuel identitet og markedsføring. Til arrangementet den 27. september 2022 var der desuden oplæg ved en indkøber fra Lidl, samt igen et oplæg ved jurist Frederik Madsen om fødevarerlovgivning og sundhedsanprisninger, og et oplæg ved Gyda Bay om projektet Turbo Plant og om soft funding. Det første arrangement var placeret på Frederiksberg og det andet i Vejle for at tilgodese de geografisk spredte startups i projektet. Det var meget vellykket begge gange med meget engagement fra de deltagende startups og med positiv feedback. Vi afholdt 29. november det tredje og sidste netværksarrangement, hvor vi denne gang havde inviteret repræsentanter fra hhv. Irma og Solhjulet til at oplyse om muligheder og krav for at komme ind i

deres sortiment. Yderligere fortalte Beyond Beta om deres muligheder for at hjælpe startups godt på vej. Dette arrangement blev afholdt som webinar og var også en succes med stort engagement fra de deltagende og positiv respons på oplæggenes indhold og relevans. Flere af de deltagende startups i OPstart er også blevet en del af Beyond Beta.

Kåring af Årets Økologiske Plantebaserede Startup: Vi nominerede i slutningen af oktober 2022 4 af de deltagende startups i projektet som "Årets Økologiske Plantebaserede Startup". Nomineringerne tog udgangspunkt i en vurdering fra vores erhvervschef Mie Nordly og projektleder Mette Rasmussen af forskellige forhold, der udgør hvad vi vurderede som værende en rigtig god startup – bl.a. vurdering af ambitioner, aktivitet og samarbejdsevne. De nominerede fik udleveret baggrunden for deres nominering og blev inviteret til at holde 5 minutters pitch hver på scenen på DVF's messe (Organic Plant Based Expo) i Øksnehallen i forbindelse med et kåringsindslag søndag den 6. november 2022. Kåringen af vinderen fandt sted ved løbende afstemning under messen og ved endelig afstemning ifm. sceneindslaget. De nominerede startups var mac.ferments, Pods of Beans, Nor-dic Quinoa og Bælg. Bælg vandt afstemningen og fik titlen som Årets Økologiske Plantebaserede Startup.

Koordinere fælles stadeplads for startups ifm. 5 messer, events o.l.: Vi inviterede de deltagende startups i projektet til at vælge mellem deltagelse på følgende messer/events: Madens Folke-møde 3.-4. juni 2022, Northside 2.-4. juni 2022, Tomorrow Festival 26.-27. august 2022, Food Festival i Aarhus 2.-4. september 2022 og vores egen messe Organic Plant Based Expo 5.-6. november 2022. Desuden opfordrede vi alle til at overveje deltagelse i Green Impact Week 30.-31. maj 2022.

Sparring på relevant lovgivning helt tidligt i udviklingsfasen: Vi havde jurist Frederik Madsen, der til dagligt arbejder som sekretariatschef i brancheorganisationen Plantebranchen, inde som samarbejdspartner i projektet til at bistå med rådgivning og sparring om relevant lovgivning. Vi opfordrede alle startups til at kontakte Frederik og få rådgivning finansieret via projektet, hvis de havde nogen spørgsmål til lovgivning, fx anprisninger. Flere benyttede sig i projektperioden af det. Derudover deltog Frederik i de 2 netværksarrangementer, vi afholdt på hhv. Frederiksberg og i Vejle, hvor han gav et mere generelt indblik i barrierer og opmærksomhedspunkter til markedsføring, samt muligheder for hjælp.

Workshop om finansieringsmuligheder for startups, samt hvad man især skal være opmærksom på, når man skal pitch sit produkt, samt Rådgivning i forbindelse med overgangen til virksomhedens næste fase med yderligere vækst: Vi havde Gyda Bay, der er daglig leder hos innovationshuset Food Innovation House, tilknyttet projektet til at bistå med både generel og individuel rådgivning om finansieringsmuligheder og opmærksomhedspunkter ift. skalering og vækst. Vi opfordrede løbende de deltagende startups i projektet til at kontakte Gyda for sparring, hvilket flere benyttede sig af. Derudover deltog Gyda i de 2 netværksarrangementer, vi afholdt på hhv. Frederiksberg og i Vejle, hvor hun præsenterede et overblik over de forskellige fonde, legater og øvrige finansieringsmuligheder, startups med fordel kan søge, samt information om, hvordan man kan skalere sin virksomhed.

En medarbejder sendes ned for at besøge ProVegs Incubator for plantebaserede startups i Berlin, som er den førende på sit felt i Europa. Formålet er at lære af deres erfaringer: DVF's erhvervschef Mie Nordly tog i slutningen af september 2022 til Berlin og samt mødtes med den ansvarlige for inkubatoren. Vi har fra 2023 udbygget projektet med muligheden for en fysisk plads (hos CPH Food Space), hvilket Pro-Veg Incubator har gode erfaringer med. Der er derudover ikke umiddelbart grundlag for i nær fremtid at udbygge vores tilbud til startups i retning af ProVeg's, da de ekstra muligheder, de tilbyder, dækkes af andre i Danmark pt.

9. Netværk for Fremtidens Planteproteiner 2.0

Dansk Vegetarisk Forening

Projektets formål

Formålet er at styrke sammenhængskraften blandt aktører fra jord til bord med henblik på at fremme markedsudviklingen af økologiske planteproteiner til fødevarer i Danmark.

Projektets mål – formålet opnås ved gennemførelse af konferencer og netværksmøder, koordinering af et online-forum og facilitering af "grønne romancer" for aktører fra hele værdikæden fra jord til bord.

Projektets hovedaktiviteter

Netværksarrangementer: Netværket har i 2022 afholdt i alt 8 arrangementer: 2 webinarer, 2 konferencer, og 4 fysiske netværksmøder.

23. februar: Netværksmøde, online: Grøn kost – børn, unge og deres køkkener. 41 tilmeldte, 28 deltagere.

Oplæg om Fødevarerstyrelsens samarbejde med køkkenprofessionelle på børne- og ungeområdet, DVF's skoleprojekt Mad og Miljø for børn og unge, samt erfaringer fra Oure spisehus. Mødet blev rundet af med en workshop.

21. marts: Netværksmøde på Teknologisk Institut i Aarhus – om smag og tekstur i økologiske, plantebaserede produkter. 43 deltagere. Oplæg fra Teknologisk Institut, Sigrid Barfod, Mikuna/Hanegal, Professionshøjskolen Absalon, samt virksomhederne Rootly og Reduced. 19. april: Netværksmøde i Port House, Business Fredericia, om økologiske plantebaserede startups. 34 tilmeldte, 22 deltagere. Oplæg fra Linser for Livet, Planterlagterne, Beyond Beta/Food & Biocluster Denmark, TurboPlant/Food Innovation House, Coop Crowd Funding, Tracezilla og Pantrii. 5. maj: Netværksmøde om fødevarekrisen og fremtidens fødevareforsyning, Børsen, København. 92 deltagere. Oplæg fra Københavns Universitet, historiker Daniel Henschen, Oxfam IBIS, Aarhus Universitet, Dansk Vegetarisk For-ening og Klimarådet. 23. maj: Konference - Fra Muld til Mund: Sådan sikrer vi salget af danske økologiske planteproteiner, Festsalen på Københavns Universitet, København. 96 tilmeldte, 91 deltagere. Oplæg om projekterne AQRIfood (PLEN, Københavns Universitet), og Peas and Love (KU og ICOEL), samt virksomhederne Organic Plant Protein, Meyers Kantiner, Dansk Cater, og organisationerne Økologisk Landsforening og Landbrug & Fødevarer. 3. oktober kl. 13-15: Økologisk plantebaseret eksport, Århus. 15 deltagere. Dette netværksmøde formidlede resultaterne fra udenlandske forbrugerundersøgelser. Plantebranchen præsenterede desuden resultaterne af en undersøgelse gennemført blandt Plantebranchens medlemmer omhandlende eksport og medlemmernes eksportambitioner. 27. oktober: Netværksmøde, online, om Forbrugerindsigter og markedsdata: Den økologiske plantebaserede sektor. 138 tilmeldte, 74 deltagere. Oplæg fra hhv. Copenhagen Business School og Københavns Universitet bl.a. om de nyeste resultater fra PlantPro projektet. Coops analysechef og Plantebaseret Videnscenter fortalte om forbrugerindsigter og udviklingen indenfor detailhandlens plantebaserede salg, og Boston Consulting Group holdt oplæg om de udenlandske forbrugerpræferencer og investeringer. 12. december: Konference, Mad fra bunden eller den perfekte kødimitation - Skal vi satse på rene råvarer eller teknologi-ske landvindinger? Christiansborg, København. 150 tilmeldte. Oplæg fra Aalborg Universitet: strategisk analyse af den plantebaserede branches virksomheder, udviklingsveje og udviklingsbehov. Plantebaseret Videnscenter: status på det plantebaserede marked, hvor fleksitarerne siger de ønsker at spise retter med grøntsager, men ofte indkøber de forarbejdede produkter, da disse kræver mindre tid at tilberede. DRYK: Virksomhedsperspektiver på forarbejdning og økologi. Q&A om økologiens rolle i den grønne udvikling med Øko-logisk Landsforening, Forbrugerrådet Tænk og Danmarks Naturfredningsforening. Oplæg om teknologi og forarbejdning af planteproteiner fra Københavns Universitet, samt hvordan Bispebjerg Hospital & Frederiksberg Hospital arbejder med omstilling i de store gryder.

LinkedIn: Der har i løbet af året været ca. 20 opslag på hhv. Dansk Vegetarisk Forening og Plantebaseret Videnscenters LinkedIn kanaler om events, videoer og anden inspiration fra Netværk for Fremtidens Planteproteiner.

LinkedIn forum: Den 8. juli blev LinkedIn-forummet for Fremtidens Planteproteiner i Danmark lanceret. Netværkskoordinator Mette Fisker havde forud for dette afsøgt netværksdeltagernes præferencer for hhv. Slack eller LinkedIn. Flest ønskede et forum på LinkedIn, da de allerede aktivt bruger denne platform.

Eksterne arrangementer: Vi har i år deltaget i 40 eksterne arrangementer. Arrangementerne spænder fra seminarer, temamøder, webinarer, Living Lab, workshops, og internationalt til New Food Conference i Berlin og World Plant-Based Expo i London.

10. Organic Plant Based Expo 2022

Dansk Vegetarisk Forening

Projektets formål

Gennemførelse af en økologisk plantebaseret messe, målrettet forbrugerne, men den vil også blive besøgt af indkøbere – med mindst 54 udstillere og 6 madboder samt et program med oplæg, debatter og madworkshops samt prisuddeling. Organic Plant Based Expo 2022 havde til formål at inspirere og øge danskernes interesse for økologiske og plantebaserede fødevarer med henblik på at øge afsætningen af disse i Danmark.

Projektets hovedaktiviteter

Det centrale formål med Organic Plant Based Expo 2022 var at inspirere og øge danskernes interesse for og kendskab til økologiske og plantebaserede fødevarer, herunder de nye kostråd. Messen var for økologiske produkter og råvarer. Organic Plant Based Expo 2022 havde spændende oplæg, hvor danskere kunne blive klogere på økologi, plantebaserede fødevarer og brug af bælgfrugter, ligesom der på messen blev uddelt priser for bl.a. Årets Plantebaserede Økologiske Startup og Årets plantebaserede supermarked. Der var madworkshops hvor gæsterne kunne komme og få vejledning i og prøve at lave et plantebaseret måltid med kokken Thomas Ryberg. Messen blev lagt i en weekend, da det ikke var muligt at leje Øksnehallen eller en tilsvarende attraktiv messehal en fredag/lørdag uden sammenfald med andre messer, og derfor blev begge dage for både private og professionelle.

11. "Det er nemmere end du tror" – en forbrugerindsats om økologiske bælgplanter

Landbrug & Fødevarer

Projektets formål

Forbrugerne er mentalt klar til at tage flere bælgplanter ind i deres kost af hensyn til både sundhed og klima. Men forbrugerne ved endnu ikke, hvordan bælgplanter skal bruges til at skabe smagfulde og sunde måltider. Derfor skal der både kendskab og kundskab til. Formålet er derfor at øge afsætningen af økologiske, lokalt producerede bælgfrugter. Mål: Målet med dette projekt er at nå 1 mio.+ forbrugere med massiv kommunikation og derigennem øge lysten til at købe og tilberede mad med økologiske bælgplanter.

Projektets aktiviteter

Arbejdspakke 1: Netværksindsats målrettet meningsdannere. Der blev gennemført et arrangement for udvalgte meningsdannere med henblik på at inspirere, vidende og samle indsigter til at udvikle et white paper, som indeholdt viden og inspiration om arbejdet med økologiske bælgfrugter i køkkenet.

Arbejdspakke 2: Konzeptudvikling og design af forbrugerrettet kommunikationsindsats. Indsigterne fra arbejdspakke 1 indgik i den strategiske udvikling af et stærk fundament for den forbrugerrettede kommunikationsindsats.

Arbejdspakke 3 – Produktion af indhold og eksekvering af kommunikationsindsats: Indhold til kommunikationsindsatsen blev produceret og kommunikationsindsatsen blev eksekveret mhp. øget kendskab, kundskab og afsætning.

12. Fart på økologien i de plantebaserede produkter: Fire vigtige trædesten

Landbrug & Fødevarer

Projektets formål

At styrke afsætning af økologiske råvarer til forarbejdnings- og convenienceindustrien og dermed sikre de råvarerne en "fair share" på minimum 20 % på det voksende marked for plantebaserede produkter. MÅL: At skabe et roadmap for øget afsætning samt gennemføre fire skræddersyede workshops, der hjælper forarbejdnings- og conveniencebranchen med at implementere økologiske afgrøder/råvarer.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Analyse: Økologiske råvarer i plantebaserede produkter. Potentialet for økologiske råvarer i de forarbejdede plantebaserede produkter blev undersøgt, igennem møder og kvalitative interviews med 16 udvalgte producenter og forhandlere af plantebaserede produkter.

Arbejdspakke 2: Workshops: De fire trædesten: Beslutningstagere/produktudviklere fra alle dele af convenience- og forarbejdningsindustrien blev inviteret til at deltage i workshops der hjalp dem med at implementere økologiske råvarer i deres produktion. Vi ubød fire workshops (trædesten), som målgruppen frit kunne vælge imellem: 1) Sourcing: Samarbejde i værdikæden 2) Produktudvikling 3) Rea son to buy: markedsindsigter 4) Kvalitet, sensorik & smag.

Arbejdspakke 3: Idékatalog: Roadmap til markedet for plantebaserede produkter: De mange input/læringer fra de fire workshops blev samlet i et idékatalog. Kataloget findes digitalt og fysisk og blev delt med økologiske producenter og af-tagere, og brolægger vejen frem mod en højere økologi-procent på convenience-markedet.

13. Hestebønners ernæringsværdi og udnyttelse i økologisk produktion

Aarhus Universitet, Institut for fødevarer

Projektets formål

Projektets overordnede formål er at undersøge økologiske danskproducerede hestebønners ernæringsværdi som tørrede bønner og i relation til forarbejdning. Det ønskes at indsamle danskproducerede økologiske hestebønner fra en række sorter som har vist sig anvendelig til human konsum og at:

1) Indsamle viden om betydningen af sorter og årsvariation under økologiske danske forhold på hestebønners pro-tein kvalitet og indhold af mikro- og makrokomponenter, samt bestemme hestebønnernes ernæringsværdi ved at sammenligne proteinindhold, aminosyre- og proteinsammensætning, samt sammenligne proteinkvaliteten i de tørrede bønner med værdien i de forarbejdede produkter

2) Undersøge betydningen af denne variation i forhold til hestebønnernes fysiske karakteristika og funktionalitet under videre forarbejdning. Specifikt ønskes det at undersøge proteinudbyttet efter formaling og vindsigtning, samt kvalitet i forhold til brug som plantebaseret mælkealternativer eller køderstatningsprodukter

3) Dokumentere indholdet af antinutrielle faktorer og protein krydsbindinger, samt hvordan disse uønskede stoffer og aggregater, som kan forringe proteiners fordøjelighed og biotilgængelighed, kan mindskes alt efter hvordan de tørrede hestebønner forarbejdes.

Ved projektets afslutning foreligger en dybdegående viden om ernæringskvaliteten i danskproducerede økologiske hestebønner og en øget forståelse af betydningen af forarbejdning på proteinkvaliteten vurderet mht. applikationer som mejeri- eller kødalternativ. Denne viden kan indgå som beslutningsværktøj i forhold til udvikling af den økologiske plante-produktion, samt specifik udvælgelse af bedst egnede sorter af hestebønner til human konsum

Projektets hovedaktiviteter

I 2022 har der været fokus på indsamling af hestebønner, metodeudvikling samt vindsigtning og initiale applikationstests, som beskrevet under de enkelte arbejdsopgaver.

AP1: Indsamling og evaluering af proteinkvalitet for økologisk producerede hestebønner

AP leder: AU-FOOD: I 2022 er tørrede hestebønner blevet indsamlet fra 5 økologiske planteavlere, samt gennem Pure Dansk og projektet "Sort it out" (Støttet af Promilleafgiftsfonden, Projektleder Jesper Fog Petersen, Innovationscenter for Økologisk Landbrug. Således er der indsamlet 10 forskellige sorter af hestebønner (Fuego, Apollo, Stella, Capri, Granit, Lynx, GI Arabella, Merkur, Tiffany og Daisy) fra høstesæson 2021. En række sorter er indsamlet fra forskellige planteavlere, så sortsvariation mellem områder kan sammenlignes. Fra Pure dansk indgår også hestebønner fra 2020.

Indsamling af hestebønnesorter. De første analyser af proteinindhold, samt proteinsammensætning, er blevet udført og har vist et totalindhold af råprotein på ca. 27% (w/w, DUMAS). De primære lagringsproteiner og variationer i disse er blevet identificeret ved 1D geler koblet med MALDI-TOF MS. Endvidere er der kørt 2D geler på udvalgte prøver. Kvantificering af proteinindhold og sammensætning mellem de forskellige sorter mv ved 1D, 2D og LC-MS vil ske i 2023. Der er pt ved at blive udviklet en metode for mineraler og sporstoffer ved ICP-MS, hvor der er indkøbt referencemateriale og standarder. De indsamlede råmaterialer vil blive analyseret for udvalgte mineraler. Hestebønnernes aminosyresammensætning vil blive analyseret eksternt i starten af 2023. Der har været fokus på afskalning, forbehandling, fraktionering og proteineks-traktion, da dette er afgørende i forhold til de forskellige metoder, men også i forhold til sammenligning med fundne resul-tater i litteraturen.

AP2: Fysiske og funktionelle egenskaber. AP leder: Teknologisk Institut

Ved Teknologisk Institut er der blevet indsamlet Fuego bønner fra Pure dansk, høstår 2020 og 2021 og disse er efter afskalning og formaling blevet vindsigtet på forsøgsanlægget i Sdr Stenderup. Dette har været med henblik på at optimere flow- og rotorhastighed samt sug i forhold til at få et hestebønneprotein-koncentrat med et højt proteinindhold, og analysere sammensætning af de fremstillede fraktioner, herunder især variation i proteinindhold. Vindsigtning har vist sig at være særligt effektivt til at adskille stivelse og proteiner i forskellige fraktioner. Ved optimale procesbetingelser er der opnået op til 64% protein indhold og med tilfredsstillende udbytte procent. Procesbetingelsernes indflydelse på evt. dannelse af frie radikaler med kvalitetsforringelse under lagring til følge er blevet evalueret. Frie radikaler blev analyseret med Electron spin resonance (ESR), der ved en direkte måling kan bestemme oxidationsstabiliteten på de opnåede vindsigtede fraktio-ner. Der blev fundet en klar sammenhæng mellem protein-koncentrationen og indholdet af frie radikaler. De fysiske og funktionelle egenskaber i fremstilling af drikkebart produkt har haft fokus på indflydelsen af varierende pH og salt indhold på stabiliteten, viskositeten, farven og skumdannelse af det drikkebare produkt.

AP3: Ernæringsvurdering af forarbejdet fødevarer. AP leder: AU-FOOD

Hos AU-FOOD har der været fokus på udvikling og optimering af metoder til måling af anti-nutrielle faktorer. Disse metoder inkluderer 1) måling af lektiner ved haemagglutineringsassay samt bestemmelse ved 1D geler koblet med MALDI-TOF MS, 2) måling af vicin/convicin ved LC-ESI/MS, 3) måling af polyphenoler (inkl. tannin) ved brug af Folin-Ciocalteu's phenol reagens, 4) måling af trypsin inhibitorer ved brug af trypsin inhibitor assay. Dette batteri af analysemetoder vil i de kommende måneder blive valideret og brugt til analysere de forskellige indsamlede hestebønner. Der vil blive målt på diverse sorter fra WP1 samt vindsigtning fraktioner fra WP2.

14. Flere økologiske og plantebaserede måltider i Foodservice branchen.

Organic Plant Protein A/S

Projektets formål

Projektets formål er at bidrage til en reduktion af kødforbruget i offentlige og private køkkener via kemifrie økologiske planteproteinprodukter med et proteinindhold på samme niveau som kød – og samtidig bidrage til en forøgelse af det økologisk dyrkede areal og markedet for økologiske produkter.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdsopgave Udvikling af recepter og test i fagligt miljø: I projektperioden er der udviklet ca. 100 opskrifter. Ved efterfølgende afprøvninger og i dialog med forskellige medarbejdere i storkøkkenerne, er der udvalgt ca. 60 opskrifter, som der er arbejdet videre med således at også vejledningerne til opskrifterne fungerer optimalt/ er let forståelige og således at ingredienslisterne indeholder ingredienser (ud over planteproteinerne), der er almindeligt forekomne på køkkenernes

lagre. Det har været meget værdifuldt at lave test af opskrifterne i det faglige miljø. Både i køkkener rundt om i landet, workshops i lokaler hos Organic Plant Protein og deltagelse i foodservicemesser med diverse retter og smagsprøver. (I budgettet vil indgå udgifter til planteproteiner anvendt til både kokkene og til test i fagligt miljø.) Det er igennem disse erfaringer, at det er blevet tydeligt hvor forskelligt køkkenerne arbejder – også indenfor samme kategori, f.eks. børnehaver. De har forskellige madkulturer, forskellige fagkundskaber i køkkenet, forskelligt udstyr og forskellige målsætninger for hvad de prioriterer i måltiderne. Disse erfaringer har betydet, at vi har fravalgt at lave specifikke opskriftshæfter til de enkelte målgrupper. Vi har samlet de udviklede opskrifter i en stor kokebog og et udvalg herfra er trykt i et mindre opskriftshæfte, som nemt uddeles i forskellige sammenhænge. Kokebogen vil blive distribueret ud til køkkenerne i løbet af 2023 via samarbejde med Kommuner, via egne workshops, ugentlige besøg af madfolk i vores virksomhed, via foodservice grossisterne, aktiviteter i: Kost- og Ernæringsforbundet, Økologisk Landsforening, Plantebaseret Videnscenter m.fl. Arbejdspakke Tekstfremstilling, grafisk opsætning og fotos: Der er løbende arbejdet med tekster, grafik og foto. Tekster - udover opskrifterne, er skrevet af projektlederen. Det grafiske arbejde har fokuseret på kokebogen og opskriftshæftet, men der indgår også grafik på hjemmesiderne. Fotoarbejdet er primært udført af en fotograf/stylist, men flere af kokkene har løbende leveret fotos af de opskrifter de har udviklet, så der indgår en stor variation af stilarter i materialerne. Arbejdspakke Digital formidling, tryk af hæfter og kokebog, distribution: Alle udarbejdede opskrifter lægges på www.plantmate.dk. Her er der mulighed for at vælge måltidstyper samt skalere op og ned på antal personer til måltidet. Der vil løbende komme flere til og nogle af de udviklede opskrifter i projektpæriden, bliver der arbejdet videre med efter projektperioden. Vi modtager løbende kundehenvendelser og ønsker om vejledning. Projektet har bidraget med et virkelig gavnligt materiale, givet nye indsigter og disse arbejder vi videre med fremover. Det materiale, der ikke blev udvalgt til kokebogen og hæftet, vil blive formidlet via hjemmesiderne. Der er trykt 4000 opskriftshæfter og 2000 kokebøger.

15. Pure Danske linser, ærter og bønner

Pure Dansk

Projektets formål

Formålet er derfor at fremme forbrugernes kendskab til økologiske, danske bælgfrugters vej fra jord til bord. Målet nås via en kampagne med korte, informative og visuelt tiltalende videoer, infografikker og annonce samt tilstedeværelse ved relevante events med fokus på økologi og plantebaserede fødevarer.

Projektets hovedaktiviteter

Arbejdspakke 1: Markedsføringskampagne: Kampagnen bestod af det overordnede kampagnebudskab:

“Renvelsmag: 3 gode grunde - derfor bør du vælge danske økologiske bælgfrugter”

- Hertil blev der skabt en kampagneside: <https://puredansk.dk/pages/danske-baelgfrugter> som forklarer de økologiske bælgfrugters vej fra jord til bord, landmandens rolle i produktionen, bælgfrugternes klima- og sundhedsmæssige fordele under overskrifterne “Bidrag til dyrkelsen af fremtidens fødevarer”, “Spis danskdyrket med ren samvittighed” og “Gå fra bordet med glade smagsløg”
- Der blev produceret en kampagneflyer som handout til forbrugere og madprofessionelle. Denne indeholder “Renvelsmag: 3 gode grunde - derfor bør du vælge danske økologiske bælgfrugter” samt inspiration til opskrifter i pure dansk’s opskriftunivers på puredansk.dk

I kampagneperioden blev der udviklet opskrifter og E-kokebøger med inspiration til anvendelse af danske økologiske bælgfrugter. Kampagnen blev annonceret på Pure Dansk’s egne digitale kanaler - Facebook, Instagram og Nyhedsbrev. Kampagnen blev annonceret via følgende eksterne medier med i alt 15 annoncer. Fysiske og online magasiner: Ud&Se DSB, Politiken MAD, Samvirke, Alt for Damerne / alt.dk og derudover anvendte vi madinfluencer Ditte Ingemann

Arbejdspakke 2: Deltagelse i relevante fødevareevents og -netværk: Pure Dansk deltog i følgende relevante fødevareevents og -netværk, som alle gav mulighed for at udbrede endnu mere viden samt øge afsætningen af Pure Dansk’s økologiske, danskdyrkede bælgfrugter.

16. Styrk værdikæden for danskdyrket, økologiske bælgfrugter til konsum

VKST

Formålet er at styrke infrastrukturen fra jord til bord for økologiske, danskdyrket, tørrede bælgfrugter som f.eks. gule, grå, røde og grønne ærter, hestebønner og linser gennem vidensindsamling og formidling. Målet er at indsamle tilstrækkelig viden og erfaringer, samt formidle disse, om bl.a. afskalning af bælgfrugter, rensnings- og sorteringsmetoder, samt andre videnskuller, som forhindrer en dansk værdikæde for økologiske bælgfrugter til konsum at komme i gang.

Projektet er blevet forlænget til 2023 i sin helhed

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Hanne Elkjær

Administrator

Serienummer: d664c5ad-c95f-4daf-882d-624b17835790

IP: 130.227.xxx.xxx

2023-06-26 15:32:21 UTC

Peter Kyhnaav-Vejgaard

Statsautoriseret revisor

Serienummer: 3f00d5a2-282e-46c9-962e-31c40d334541

IP: 176.22.xxx.xxx

2023-06-26 18:35:10 UTC

Uffe Bie

Underskriver

Serienummer: 1b513952-98c5-4c6d-85ea-06592f84b7d9

IP: 162.252.xxx.xxx

2023-06-26 18:50:46 UTC

Jørgen Eriksen

Næstformand

Serienummer: 0c86b169-0728-4904-a76a-3a36d7b3d35d

IP: 178.157.xxx.xxx

2023-06-26 19:28:11 UTC

Brian Holm

Underskriver

Serienummer: e5abc1d9-35d2-4c20-86c5-e1b769162aff

IP: 212.112.xxx.xxx

2023-06-27 05:21:31 UTC

Ninna Rieper Boesen

Underskriver

Serienummer: 3d443fdf-63df-406f-a7f3-f48fb14c841d

IP: 77.221.xxx.xxx

2023-06-27 14:05:29 UTC

Penneo dokumentnøgle: DP74J-UHPEC-WMFJH-0778F-7NAQ1-A24W3

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstempet med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser i indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validator>

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Svend Edmund Arne Niels Ebbe Daverkosen

Underskriver

Serienummer: b50e511a-80a7-4312-ac51-b1dcf24008d9

IP: 193.106.xxx.xxx

2023-06-28 18:25:10 UTC

Jens Otto Rasmussen

Underskriver

Serienummer: 362d9040-a23d-4951-a997-5c230bd60d67

IP: 89.150.xxx.xxx

2023-06-28 19:10:20 UTC

Katrine Lindegaard

Underskriver

Serienummer: 3aca2b48-1fc9-454f-932d-742663000777

IP: 93.167.xxx.xxx

2023-06-29 06:05:54 UTC

Thomas Roland

Formand

Serienummer: b0312f5d-4eb6-4a78-a638-c726a2403e2a

IP: 94.189.xxx.xxx

2023-06-29 08:51:12 UTC

Veronika Hansen

Underskriver

Serienummer: d27d528b-7202-4b5e-92e4-d4cc91295778

IP: 130.226.xxx.xxx

2023-07-02 17:05:59 UTC

Camilla Udsen

Underskriver

Serienummer: 6d96bda7-16b2-4129-8a6e-28d5981595ed

IP: 212.237.xxx.xxx

2023-07-03 06:31:21 UTC

Penneo dokumentnøgle: DP74J-UHPEC-WMFJH-0778F-7NAQ1-A24W3

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstempelt med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser i indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validator>

PENNEO

Underskrifterne i dette dokument er juridisk bindende. Dokumentet er underskrevet via Penneo™ sikker digital underskrift. Underskrivernes identiteter er blevet registreret, og informationerne er listet herunder.

“Med min underskrift bekræfter jeg indholdet og alle datoer i dette dokument.”

Maria Bast

Underskriver

Serienummer: 7b52bbc7-280d-439e-aa2b-a6f32278d1d1

IP: 91.239.xxx.xxx

2023-07-03 13:29:51 UTC

Stine Hjarnø Jørgensen

Underskriver

Serienummer: 00e4e2cd-4c9a-4f32-acc3-c589d39ba82c

IP: 158.233.xxx.xxx

2023-07-17 06:14:23 UTC

Dette dokument er underskrevet digitalt via **Penneo.com**. Signeringsbeviserne i dokumentet er sikret og valideret ved anvendelse af den matematiske hashværdi af det originale dokument. Dokumentet er låst for ændringer og tidsstempelt med et certifikat fra en betroet tredjepart. Alle kryptografiske signeringsbeviser er indlejret i denne PDF, i tilfælde af de skal anvendes til validering i fremtiden.

Sådan kan du sikre, at dokumentet er originalt

Dette dokument er beskyttet med et Adobe CDS certifikat. Når du åbner dokumentet

i Adobe Reader, kan du se, at dokumentet er certificeret af **Penneo e-signature service** <penneo@penneo.com>. Dette er din garanti for, at indholdet af dokumentet er uændret.

Du har mulighed for at efterprøve de kryptografiske signeringsbeviser i indlejret i dokumentet ved at anvende Penneos validator på følgende websted: <https://penneo.com/validator>